

Prezes Rady Ministrów

Donald Tusk

Warszawa, dnia /elektroniczny znacznik czasu/

RM-0610-3-24

Pan Szymon HOŁOWNIA
Marszałek Sejmu

Szanowny Panie Marszałku,

na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej przedstawiam Sejmowi projekt ustawy o zmianie zakresu obowiązywania Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie, podpisanego w Paryżu dnia 19 listopada 1990 r.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Spraw Zagranicznych.

Z poważaniem

Donald Tusk

/podpisano kwalifikowanym podpisem elektronicznym/

Do wiadomości:
wnioskodawca

U S T A W A

z dnia

**o zmianie zakresu obowiązywania Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych
w Europie, podpisanego w Paryżu dnia 19 listopada 1990 r.**

Art. 1. Wyraża się zgodę na dokonanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zmiany zakresu obowiązywania Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie, podpisanego w Paryżu dnia 19 listopada 1990 r., przez zawieszenie jego stosowania.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia.

UZASADNIENIE

I. Wyjaśnienie potrzeby i celu zawieszenia stosowania umowy międzynarodowej

Dnia 7 listopada 2023 r. państwa członkowskie Sojuszu Północnoatlantyckiego wydały wspólne oświadczenie o planowanym zawieszeniu stosowania Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie, podpisanego w Paryżu dnia 19 listopada 1990 r. (Dz. U. z 1995 r. poz. 73), zwanego dalej „Traktatem CFE” lub „Traktatem”. Zapowiedź tę poparli wszyscy sojusznicy w ramach NATO, w tym państwa niebędące stronami Traktatu CFE, a także Królestwo Szwecji jako państwo zaproszone do członkowska w Sojuszu. Krok ten uzasadniono nadzwyczajną zmianą okoliczności spowodowaną wypowiedzeniem Traktatu CFE przez Federację Rosyjską ze skutkiem na dzień 7 listopada 2023 r.¹⁾ oraz agresją zbrojną Federacji Rosyjskiej przeciwko Ukrainie, naruszającą cele Traktatu CFE, jak również powszechnie przyjęte normy prawa międzynarodowego. Państwa sojusznicze NATO uznały sytuację, w której będą zobowiązane do stosowania postanowień Traktatu CFE, podczas gdy Federacja Rosyjska nie jest już jego stroną, za niemożliwą do utrzymania. Rzeczpospolita Polska opowiedziała się w ramach Sojuszu Północnoatlantyckiego za zawieszeniem stosowania Traktatu CFE oraz brała aktywny udział w opracowaniu tekstu ww. oświadczenia.

Traktat CFE przewiduje m.in. ustanowienie bezpiecznej i stabilnej równowagi konwencjonalnych sił zbrojnych w Europie na niższych niż dotychczas poziomach, eliminowanie nierównowagi szkodzącej stabilności i bezpieczeństwu oraz eliminowanie zdolności do dokonania niespodziewanego ataku i rozpoczęcia działań ofensywnych na dużą skalę w Europie. Główny element Traktatu stanowi założenie o redukcji istniejącego ofensywnego uzbrojenia konwencjonalnego, posiadanego przez państwa członkowskie NATO oraz państwa byłego Układu Warszawskiego (czołgi, bojowe wozy opancerzone, artylerię o kalibrze 100 mm i większym, samoloty bojowe i śmigłowce uderzeniowe). Traktat zakłada, że ograniczenia ilościowe uzbrojenia oraz obowiązek przekazywania szczegółowych informacji o potencjałach sił zbrojnych, a także poddanie tych informacji weryfikacji, przyczynią się do zmniejszenia prawdopodobieństwa dokonania niespodziewanej napaści zbrojnej i rozpoczęcia działań na dużą skalę.

Zawieszenie stosowania Traktatu CFE należy uznać w obecnej sytuacji za konieczne ze względów bezpieczeństwa i obronności oraz interesu polityki zagranicznej Rzeczypospolitej Polskiej. Krok ten jest podyktowany szeregiem działań Federacji Rosyjskiej ukierunkowanych

---

¹⁾ Federacja Rosyjska notą z 9 czerwca 2023 r. poinformowała o wypowiedzeniu Traktatu CFE i 7 listopada 2023 r. zgodnie z jego postanowieniami (art. XIX) przestała być stroną Traktatu.

na celowe unicestwienie dorobku Traktatu CFE jako jednego z filarów architektury bezpieczeństwa w Europie. Pierwszym z nich było odstąpienie Federacji Rosyjskiej od wykonywania postanowień Traktatu CFE, począwszy od 2007 r., tj. od momentu nielegalnego zawieszenia przez nią stosowania Traktatu. W odpowiedzi należące do NATO strony Traktatu CFE zaprzestały współpracy z Federacją Rosyjską w ramach tego instrumentu, mimo że Federacja Rosyjska wciąż pozostawała jego stroną, co pozwalało na jej powrót do wykonywania Traktatu.

Dokonany w 2022 r. przez Federację Rosyjską, przy współudziale Republiki Białorusi – pozostającej stroną Traktatu CFE, akt zbrojnej agresji przeciwko Ukrainie, stanowił rażące naruszenie zakazu użycia siły przeciwko suwerenności, integralności terytorialnej i niepodległości politycznej innego państwa, równoznaczny z naruszeniem zarówno postanowień Traktatu i jego głównych celów, jak również art. 2 ust. 4 Karty Narodów Zjednoczonych i norm międzynarodowego prawa zwyczajowego. Wszczęcie konwencjonalnej agresji zbrojnej na dużą skalę na obszarze stosowania Traktatu CFE oznacza tym samym podważenie głównego celu Traktatu.

Późniejsze wypowiedzenie przez Federację Rosyjską Traktatu CFE i zwolnienie się od ustalonej Traktatem odpowiedzialności za bezpieczeństwo i stabilną równowagę sił zbrojnych w Europie oddziałuje bezpośrednio na interesy i obronność dotychczasowych stron Traktatu CFE, w tym Rzeczypospolitej Polskiej.

Dalszą współpracę na podstawie Traktatu CFE, w tym możliwości wykonywania przez inne strony Traktatu (w szczególności dotyczy państw współpracujących z Federacją Rosyjską w ramach sojuszu wojskowego OUBZ²⁾) inspekcji na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jednostek wojskowych i tzw. rejonów wskazanych, a także konieczności przekazywania przez Rzeczpospolitą Polską notyfikacji dotyczących m.in. zmian w stanach posiadania ujętego w Traktacie konwencjonalnego uzbrojenia czy też rocznej informacji o Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, należy uznać za stwarzającą zagrożenie dla bezpieczeństwa narodowego.

W warunkach nieuczestniczenia Federacji Rosyjskiej w Traktacie CFE, a tym samym braku jakichkolwiek ograniczeń dla sił zbrojnych Federacji Rosyjskiej, nie ma obecnie podstaw do respektowania przez Rzeczpospolitą Polską ujętych w Traktacie ograniczeń ilościowych dotyczących uzbrojenia konwencjonalnego w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz

---

²⁾ W skład Organizacji Układu o Bezpieczeństwie Zbiorowym, oprócz Federacji Rosyjskiej, wchodzi następujące państwa-strony Traktatu CFE: Armenia, Białoruś, Kazachstan.

realizacji obowiązku notyfikowania i wymiany informacji dotyczących posiadanego sprzętu wojskowego.

Z uwagi na powyższe zachodzi uzasadniona konieczność zawieszenia stosowania Traktatu CFE w całości.

II. Wskazanie różnic między dotychczasowym a projektowanym stanem prawnym

Odstąpienie Federacji Rosyjskiej od realizacji postanowień Traktatu CFE w 2007 r., trwająca od 2022 r. wojna Federacji Rosyjskiej przeciwko Ukrainie oraz wypowiedzenie Traktatu przez Federację Rosyjską 7 listopada 2023 r. radykalnie zmieniły zakres zobowiązań międzynarodowych stron Traktatu.

W wyniku działań Federacji Rosyjskiej doszło do znaczącej destabilizacji równowagi konwencjonalnych sił zbrojnych w Europie. Przyczyniło się to do powstania nieprzewidzianej przez strony Traktatu zasadniczej zmiany okoliczności, stanowiących podstawę wcześniejszej zgody umawiających się stron na związanie się Traktatem. Zmiana ta w sposób istotny godzi w interesy obronności i bezpieczeństwa państw sojuszniczych NATO oraz czyni wypełnianie określonych w nim celów i obowiązków różnym od pierwotnie zakładanego.

Ze względu na brak przewidzianego Traktatem CFE mechanizmu dostosowującego realizację jego celów do zmieniających się okoliczności – szczególnie w zakresie eliminowania zdolności do dokonania niespodziewanego ataku lub rozpoczęcia działań ofensywnych na dużą skalę – powinny one być realizowane za pomocą innych instrumentów prawnych przewidzianych w prawie międzynarodowym, w tym w Konwencji wiedeńskiej o prawie traktatów, sporządzonej w Wiedniu dnia 23 maja 1969 r. (Dz. U. z 1990 r. poz. 439), dalej „KWPT”, oraz w prawie zwyczajowym.

Wskutek zawieszenia stosowania Traktatu CFE Rzeczpospolita Polska, podobnie jak pozostali sojusznicy, nadal będzie formalnie związana Traktatem, lecz nie będzie zobowiązana do stosowania jego postanowień.

III. Wskazanie przewidywanych skutków społecznych, gospodarczych, finansowych, politycznych i prawnych zawieszenia stosowania umowy międzynarodowej

1. Zawieszenie stosowania Traktatu nie wywoła skutków społecznych.
2. Zawieszenie stosowania Traktatu nie spowoduje skutków o charakterze gospodarczym.
3. Zawieszenie stosowania Traktatu nie będzie wywierać skutków finansowych dla podmiotów sektora finansów publicznych w postaci zmniejszenia ich dochodów lub

zwiększenia ich wydatków ani dodatkowych następstw finansowych dla budżetu państwa, innych niż przewidziane w danej części budżetowej. Ponadto, w następstwie zawieszenia stosowania Traktatu, Rzeczpospolita Polska zaprzestanie finansowania wydatków związanych z funkcjonowaniem ustanowionej Traktatem CFE Wspólnej Grupy Konsultacyjnej (Joint Consultative Group).

4. Zawieszenie stosowania Traktatu CFE na skutek zasadniczej zmiany okoliczności spowodowanej bezprawnymi działaniami Federacji Rosyjskiej, wspieranej przez Republikę Białorusi, nie wywoła dodatkowych następstw politycznych, zwłaszcza w kontekście aktualnych relacji dwustronnych z ww. państwami.
5. Skutkiem prawnym zawieszenia stosowania Traktatu CFE będzie zwolnienie Rzeczypospolitej Polskiej z obowiązku wykonywania Traktatu we wzajemnych stosunkach z innymi umawiającymi się stronami Traktatu oraz konieczności wykonywania wszelkich decyzji Wspólnej Grupy Konsultacyjnej, a także wszystkich innych dokumentów i deklaracji związanych z implementacją Traktatu CFE.

IV. Wyjaśnienie wyboru trybu zawieszenia stosowania umowy międzynarodowej

Traktat CFE nie przewiduje możliwości zawieszenia jego stosowania przez umawiające się strony. W konsekwencji prawnomiędzynarodową podstawą prawną zawieszenia stosowania Traktatu CFE powinien być przepis art. 62 KWPT, który wyraża normę międzynarodowego prawa zwyczajowego, zgodnie z którą zasadnicza zmiana okoliczności, jaka nastąpiła w stosunku do tych, które istniały w czasie zawarcia umowy międzynarodowej, i jaka nie była przewidziana przez strony, może zostać powołana jako podstawa zawieszenia stosowania umowy, jeżeli: (a) istnienie tych okoliczności stanowiło istotną podstawę zgody stron na związanie się umową oraz (b) wskutek tej zmiany radykalnie przekształci się zakres obowiązków pozostałych jeszcze do wykonania na podstawie umowy międzynarodowej.

Traktat CFE został ratyfikowany przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej dnia 13 listopada 1991 r. na podstawie obowiązujących wówczas przepisów konstytucyjnych, a następnie ogłoszony w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Traktat stanowi ponadto układ wojskowy, o którym mowa w art. 89 ust. 1 pkt 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. poz. 483, z późn. zm.). Tym samym należy stwierdzić, że Traktat CFE wypełnia przesłanki określone w art. 241 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, a w konsekwencji uznać go za umowę ratyfikowaną za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie.

Z uwagi na powyższe, na gruncie prawa krajowego, zawieszenie stosowania Traktatu CFE nastąpi na podstawie art. 25 ust. 1 pkt 1 oraz ust. 2 i 3 ustawy z dnia 14 kwietnia 2000 r. o umowach międzynarodowych (Dz. U. z 2020 r. poz. 127).

Zgodnie z uchwałą nr 242/2008 Rady Ministrów z dnia 4 listopada 2008 r. w sprawie realizacji przez Rzeczpospolitą Polską zobowiązań wynikających z porozumień międzynarodowych dotyczących kontroli zbrojeń, rozbrojenia oraz środków budowy zaufania i bezpieczeństwa (M.P. z 2011 r. poz. 5) ministrem właściwym w odniesieniu do Traktatu CFE jest minister właściwy do spraw zagranicznych.

Wykaz Państw-Stron Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie, podpisanego w Paryżu dnia 19 listopada 1990 r.

1. Republika Armenii,
2. Republika Azerbejdżanu,
3. Królestwo Belgii,
4. Republika Białorusi,
5. Republika Bułgarii,
6. Republika Czeska,
7. Królestwo Danii,
8. Republika Francuska,
9. Republika Grecji,
10. Gruzja,
11. Królestwo Hiszpanii,
12. Republika Islandii,
13. Kanada,
14. Republika Kazachstanu,
15. Wielkie Księstwo Luksemburga,
16. Republika Mołdawii,
17. Królestwo Niderlandów,
18. Republika Federalna Niemiec,
19. Królestwo Norwegii,
20. Rzeczpospolita Polska,
21. Republika Portugalska,
22. Rumunia,
23. Republika Słowacka,
24. Stany Zjednoczone Ameryki,
25. Republika Turcji,
26. Ukraina,
27. Węgry,
28. Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej,
29. Republika Włoska.

DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Załącznik do nru 15, poz. 73 z dnia 20 lutego 1995 r.

73

TRAKTAT O KONWENCJONALNYCH SIŁACH ZBROJNYCH W EUROPIE

Królestwo Belgii, Republika Bułgarii, Czeska i Słowacka Republika Federacyjna, Królestwo Danii, Republika Francuska, Republika Grecka, Królestwo Hiszpanii, Królestwo Holandii, Republika Islandii, Kanada, Wielkie Księstwo Luksemburg, Republika Federalna Niemiec, Królestwo Norwegii, Rzeczpospolita Polska, Republika Portugalska, Rumunia, Stany Zjednoczone Ameryki, Republika Turecka, Republika Węgierska, Republika Włoska, Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich, określane dalej jako Państwa-Strony,

Kierując się postanowieniami "Mandatu rokowań w sprawie konwencjonalnych sił zbrojnych w Europie" z 10 stycznia 1989 r. i przeprowadziwszy te rokowania w Wiedniu poczynając od 9 marca 1989 r.,

Kierując się zadaniami i celami Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, w której ramach toczyły się rokowania nad tym Traktatem,

Przywołując swoje zobowiązania do powstrzymywania się we wzajemnych stosunkach, jak również w stosunkach międzynarodowych w ogóle, od groźby użycia lub użycia siły przeciwko integralności terytorialnej lub niepodległości politycznej jakiegokolwiek państwa lub w jakikolwiek inny sposób niezgodny z celami i zasadami Karty Narodów Zjednoczonych,

Świadome potrzeby zapobiegania wszelkim konfliktom zbrojnym w Europie,

Świadome wspólnej odpowiedzialności ponoszonej przez nie wszystkie za poszukiwanie dróg osiągnięcia większej stabilności i bezpieczeństwa w Europie,

Dążąc do zastąpienia konfrontacji zbrojnej nowym, opartym na pokojowej współpracy, wzorcem stosunków bezpieczeństwa między wszystkimi Państwami-Stronami i przyczynienia się tym samym do przewyciężenia podziału Europy,

Oddane celom ustanowienia bezpiecznej i stabilnej równowagi konwencjonalnych sił zbrojnych w Europie na niższych niż dotychczas poziomach, eliminowania nierównowagi szkodzącej stabilności i bezpieczeństwu oraz eliminowania, co jest zadaniem priorytetowym, zdolności do dokonania niespodziewanego ataku i rozpoczęcia działań ofensywnych na dużą skalę w Europie,

Przypominając, że podpisały one lub przystąpiły do Układu Brukselskiego z 1948 r., Układu Waszyngtońskiego z 1949 r. lub Układu Warszawskiego z 1955 r., oraz że mają prawo być lub nie być stronami układów o sojuszu,

Mając na celu zapewnienie, że liczby uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem w strefie stosowania Traktatu nie przekroczą 40 000 czołgów bojowych, 60 000 bojowych wozów opancerzonych, 40 000 środków artyleryjskich, 13 600 samolotów bojowych i 4 000 śmigłowców uderzeniowych,

Potwierdzając, że zamiarem niniejszego Traktatu nie jest negatywne oddziaływanie na interesy bezpieczeństwa jakiegokolwiek Państwa,

Potwierdzając swoje zobowiązanie do kontynuowania procesu kontroli zbrojeń konwencjonalnych, w tym rokowań, biorąc pod uwagę przyszłe wymogi europejskiego bezpieczeństwa i stabilności w świetle wydarzeń politycznych w Europie,

Uzgodniły, co następuje:

ARTYKUŁ I

1. Każde Państwo-Strona będzie wykonywać zobowiązania zawarte w niniejszym Traktacie zgodnie z jego postanowieniami, w tym zobowiązania odnoszące się do następujących pięciu kategorii konwencjonalnych sił zbrojnych: czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, artyleria, samoloty bojowe i śmigłowce bojowe.

2. Każde Państwo-Strona będzie realizować także inne przedsięwzięcia zawarte w niniejszym Traktacie, mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa i stabilności zarówno w okresie redukcji konwencjonalnych sił zbrojnych, jak i po zakończeniu redukcji.

3. Traktat niniejszy obejmuje "Protokół o istniejących typach uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu", zwany dalej "Protokołem o istniejących typach", wraz z Aneksem; "Protokół o procedurach regulujących reklasyfikację określonych modeli lub wersji samolotów szkolno-bojowych na nieuzbrojone samoloty treningowe", zwany dalej "Protokołem o reklasyfikacji samolotów"; "Protokół o procedurach regulujących redukcję uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie", zwany dalej "Protokołem o redukcji"; "Protokół o procedurach regulujących kategoryzację śmigłowców bojowych i rekategoryzację wielozadaniowych śmigłowców uderzeniowych", zwany dalej "Protokołem o rekategoryzacji śmigłowców"; "Protokół o notyfikacji i wymianie informacji", dalej zwany "Protokołem o wymianie informacji", wraz z "Aneksem o formularzu wymiany informacji", zwany dalej "Aneksem o formularzu"; "Protokół o inspekcji"; "Protokół o Wspólnej Grupie Konsultacyjnej" oraz "Protokół o tymczasowym stosowaniu niektórych postanowień Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie", zwany dalej "Protokołem o tymczasowym stosowaniu". Każdy z tych dokumentów stanowi integralną część niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ II

1. Dla celów niniejszego Traktatu:

A) termin "grupa Państw-Stron" oznacza grupę Państw-Stron, które podpisały Układ Warszawski* z 1955 r., składającą się z Republiki Bułgarii, Czeskiej i Słowackiej Republiki Federacyjnej, Rzeczypospolitej Polskiej, Rumunii, Republiki Węgierskiej, Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, lub grupę Państw-Stron, które podpisały lub przystąpiły do Traktatu Brukselskiego** z 1948 r. lub Traktatu Waszyngtońskiego***

---

* "Układ o Przyjaźni, Współpracy i Pomocy Wzajemnej" podpisany w Warszawie 14 maja 1955 roku.

** "Układ o Współpracy Gospodarczej, Społecznej i Kulturalnej oraz Zbiorowej Samoobronie" podpisany w Brukseli 17 marca 1948 roku.

*** "Pakt Północnoatlantycki" podpisany w Waszyngtonie 4 kwietnia 1949 roku.

z 1949 r., składającą się z Królestwa Belgii, Królestwa Danii, Republiki Francuskiej, Republiki Greckiej, Królestwa Hiszpanii, Królestwa Holandii, Republiki Islandii, Kanady, Wielkiego Księstwa Luksemburg, Republiki Federalnej Niemiec, Królestwa Norwegii, Republiki Portugalskiej, Stanów Zjednoczonych Ameryki, Republiki Tureckiej, Republiki Włoskiej oraz Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej.

B) termin "strefa stosowania" oznacza całe lądowe terytorium Państw-Stron w Europie od Oceanu Atlantyckiego do Uralu, które obejmuje także wszystkie europejskie terytoria wysp Państw-Stron, w tym Wyspy Owcze należące do Królestwa Danii, Svalbard, z Wyspą Niedźwiedzią włącznie, należące do Królestwa Norwegii, Wyspy Azorskie i Maderę należące do Republiki Portugalskiej, Wyspy Kanaryjskie należące do Królestwa Hiszpanii oraz Ziemię Franciszka Józefa i Nową Ziemię należące do Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich. W przypadku Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich strefa stosowania obejmuje całe terytorium leżące na zachód od rzeki Ural i Morza Kaspijskiego. W przypadku Republiki Tureckiej strefa stosowania obejmuje terytorium Republiki Tureckiej na północ i na zachód od linii ciągnącej się od punktu przecięcia się granicy tureckiej z 39 równoleżnikiem do Muradiye, Patnos, Karayazi, Tekman, Kemaliye, Feke, Ceyhan, Dogankent, Gözne i dalej do morza.

C) termin "czołg bojowy" oznacza samobieżny opancerzony pojazd bojowy o dużej sile ognia, przede wszystkim z głównej armaty strzelającej ogniem bezpośrednim i pociskami o dużej prędkości początkowej, niezbędnej do rażenia celów opancerzonych i innych, odznaczający się dużą mobilnością podczas jazdy w trudnym terenie oraz posiadający wysoki poziom samoochrony, i który nie jest skonstruowany i wyposażony głównie do transportu wojsk. Takie opancerzone pojazdy służą za zasadniczy system uzbrojenia w formacjach pancernych i innych formacjach zmechanizowanych wojsk lądowych.

Czołgi bojowe są to gąsienicowe, opancerzone pojazdy bojowe o wadze nie mniejszej niż 16,5 tony w stanie nie załadowanym, które są uzbrojone w armatę o obrocie 360° i kalibrze co najmniej 75 mm. Ponadto wszelkie kołowe opancerzone pojazdy bojowe wchodzące na wyposażenie, które spełniają wszystkie wyżej podane kryteria, będą także uważane za czołgi bojowe.

D) termin "bojowy wóz opancerzony" oznacza samobieżny pojazd z opancerzeniem zdolny do poruszania się w trudnym terenie. Bojowe wozy opancerzone obejmują transportery opancerzone, bojowe wozy piechoty i bojowe wozy z ciężkim uzbrojeniem.

Termin "transporter opancerzony" oznacza opancerzony pojazd bojowy, zaprojektowany i wyposażony do transportu drużyny piechoty, który z zasady jest uzbrojony w będącą jego integralną lub organiczną częścią broń o kalibrze mniejszym niż 20 mm.

Termin "bojowy wóz piechoty" oznacza opancerzony pojazd bojowy, zaprojektowany i wyposażony przede wszystkim do transportu drużyny piechoty, który zwykle umożliwia prowadzenie ognia z wnętrza pojazdu pod osłoną opancerzenia, jest uzbrojony w będącą jego organiczną lub integralną częścią armatę o kalibrze co najmniej 20 mm, a niekiedy posiada wyrzutnie przeciwpancernych pocisków raketowych. Bojowy wóz piechoty stanowi główny system uzbrojenia formacji i jednostek piechoty zmechanizowanej lub zmotoryzowanej wojsk lądowych.

Termin "bojowy wóz z ciężkim uzbrojeniem" oznacza opancerzony pojazd bojowy z będącą jego integralną lub organiczną częścią armatą o kalibrze co najmniej 75 mm, służącą do prowadzenia ognia bezpośredniego, ważący co najmniej 6,0 ton w stanie niezaladowanym, którego nie obejmuje definicja transportera opancerzonego, bojowego wozu piechoty lub czołgu bojowego.

E) termin "waga w stanie nie załadowanym" oznacza wagę pojazdu bez amunicji, paliwa, oleju i smarów, usuwalnego reaktywnego pancerza, części zamiennych, narzędzi i akcesoriów, usuwalnego sprzętu wentylacyjnego, załogi i jej wyposażenia osobistego.

F) termin "artyleria" oznacza systemy o dużych kalibrach zdolne do rażenia celów naziemnych, przede wszystkim ogniem pośrednim. Takie systemy artylerii zapewniają zasadnicze wsparcie ogniem pośrednim połączonym formacjom różnych rodzajów wojsk.

Systemami artylerii dużego kalibru są armaty, haubice, środki artyleryjskie łączące w sobie właściwości armat i haubic, moździerze i wieloprowadnicowe wyrzutnie raketowe o kalibrze 100 mm i większym. Ponadto, każdy powstały w przyszłości system artyleryjski dużego kalibru do prowadzenia ognia bezpośredniego, który ma wtórne możliwości prowadzenia efektywnego ognia pośredniego, będzie wliczany do pułapów dla artylerii.

G) termin "utrzymywane konwencjonalne siły zbrojne" oznacza konwencjonalne siły zbrojne jakiegokolwiek Państwa-Strony, które utrzymuje ono w strefie stosowania na terytorium innego Państwa-Strony.

H) termin "wyznaczone miejsce stałego składowania" oznacza miejsce z wyraźnie określonymi granicami fizycznymi, gdzie znajduje się uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem, zaliczane do ogólnych pułapów, ale nie będące przedmiotem ograniczeń, dotyczących uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu w jednostkach czynnych.

I) termin "most czołgowy" oznacza samobieżny opancerzony pojazd zdolny do przewożenia oraz - poprzez wbudowane mechanizmy - do ustawiania i zdejmowania konstrukcji mostowej. Pojazd taki wraz z konstrukcją mostową stanowi zintegrowany system.

J) termin "uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem" oznacza czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, artylerię, samoloty bojowe i śmigłowce uderzeniowe, stanowiące przedmiot ograniczeń liczbowych zawartych w artykułach IV, V i VI.

K) termin "samolot bojowy" oznacza samolot ze stałą lub zmienną geometrią skrzydeł, uzbrojony i wyposażony do zwalczania celów przez użycie kierowanych i niekierowanych pocisków raketowych, bomb, karabinów, działek lub innego uzbrojenia, a także każdy typ lub wersję takiego samolotu, który wykonuje inne funkcje wojskowe, takie jak rozpoznanie lub walkę radioelektroniczną. Termin "samolot bojowy" nie obejmuje samolotów szkolno-treningowych.

L) termin "śmigłowiec bojowy" oznacza wiropłat uzbrojony i wyposażony do zwalczania celów lub wykonywania innych funkcji wojskowych. Termin "śmigłowiec bojowy" obejmuje śmigłowce uderzeniowe i śmigłowce wsparcia bojowego. Termin "śmigłowiec bojowy" nie obejmuje nieuzbrojonych śmigłowców transportowych.

M) termin "śmigłowiec uderzeniowy" oznacza śmigłowiec bojowy wyposażony do stosowania kierowanych pocisków przeciwpancernych, kierowanych pocisków klasy "powietrze-ziemia" lub "powietrze-powietrze" oraz wyposażony w zintegrowany system kierowania ogniem i naprowadzania na cel tych rodzajów broni. Termin "śmigłowiec uderzeniowy" obejmuje wyspecjalizowane śmigłowce uderzeniowe i wielozadaniowe śmigłowce uderzeniowe.

N) termin "wyspecjalizowany śmigłowiec uderzeniowy" oznacza śmigłowiec uderzeniowy, zaprojektowany głównie do stosowania broni kierowanej.

O) termin "wielozadaniowy śmigłowiec uderzeniowy" oznacza śmigłowiec uderzeniowy zaprojektowany do wykonywania wielorakich funkcji wojskowych i wyposażony do stosowania broni kierowanej.

P) termin "śmigłowiec wsparcia bojowego" oznacza śmigłowiec bojowy nie spełniający wymogów kwalifikujących go do śmigłowców uderzeniowych, który może być uzbrojony w różnego rodzaju broń o charakterze samoobronnym lub powierzchniowym, taką jak karabiny, działka, niekierowane pociski rakietowe i bomby lub bomby kasetowe, lub który może być wyposażony do wykonywania innych funkcji wojskowych.

Q) termin "uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt objęte Traktatem" oznacza czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, artylerię, samoloty bojowe, podstawowe samoloty treningowe, nieuzbrojone samoloty treningowe, śmigłowce bojowe, nieuzbrojone śmigłowce transportowe, mosty czołgowe, pojazdy podobne konstrukcyjnie do transporterów opancerzonych i pojazdy podobne konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty, podlegające wymianie informacji zgodnie z "Protokołem o wymianie informacji".

R) termin "na wyposażeniu" , gdy odnosi się do konwencjonalnych sił zbrojnych oraz uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu, oznacza czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, artylerię, samoloty bojowe, podstawowe samoloty treningowe, nieuzbrojone samoloty treningowe, śmigłowce bojowe, nieuzbrojone śmigłowce transportowe, mosty czołgowe, pojazdy podobne konstrukcyjnie do transporterów opancerzonych, pojazdy podobne konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty, które znajdują się w strefie stosowania, oprócz tych, które są w posiadaniu organów powołanych i zorganizowanych do zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego w czasie pokoju, lub które odpowiadają któremukolwiek z wyjątków określonych w artykule III.

S) terminy "pojazd podobny konstrukcyjnie do transportera opancerzonego" i "pojazd podobny konstrukcyjnie do bojowego wozu piechoty" oznaczają pojazd opancerzony zbudowany w oparciu o takie samo podwozie, zewnętrznie podobny odpowiednio do transportera opancerzonego lub bojowego wozu piechoty, który nie ma armaty lub karabinu o kalibrze 20 mm lub większym, i który został skonstruowany lub zmodyfikowany w sposób nie pozwalający na transport drużyny piechoty. Biorąc pod uwagę postanowienia Konwencji Genewskiej "O polepszeniu warunków bytowych rannych i chorych w siłach zbrojnych na polu walki" z 12 sierpnia 1949 r., które nadają specjalny

status ambulansom, ambulanse na transporterach opancerzonych nie będą uważane za bojowe wozy opancerzone lub pojazdy podobne konstrukcyjnie do transporterów opancerzonych.

T) termin "miejsce redukcji" oznacza wyraźnie określone miejsce, w którym odbywa się redukcja uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, zgodnie z jego artykułem VIII.

U) termin "zobowiązanie redukcyjne" oznacza liczbę uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem w każdej kategorii, które Państwo-Strona zobowiązuje się zredukować w okresie 40 miesięcy od wejścia niniejszego Traktatu w życie, by zapewnić przestrzeganie postanowień artykułu VII.

2. Istniejące typy uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu objętych niniejszym Traktatem są wymienione w "Protokole o istniejących typach". Wykazy istniejących typów będą okresowo uaktualniane zgodnie z artykułem XVI, paragraf 2, podparagraf D i rozdziałem IV "Protokołu o istniejących typach". Takie uaktualnianie wykazów istniejących typów nie będzie uważane za poprawkę do niniejszego Traktatu.

3. Istniejące typy śmigłowców bojowych wyszczególnione w "Protokole o istniejących typach" będą kategoryzowane zgodnie z rozdziałem I "Protokołu o rekategoryzacji śmigłowców".

ARTYKUŁ III

1. Dla celów niniejszego Traktatu, Państwa-Strony stosować będą następujące zasady liczenia:

Ograniczeniom liczbowym i innym postanowieniom zawartym w artykułach IV, V i VI będą podlegać wszystkie czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, artyleria, samoloty bojowe i śmigłowce uderzeniowe, zgodnie z definicją zawartą w artykule II, znajdujące się w strefie stosowania, z wyjątkiem tych, które zgodnie z normalną praktyką Państwa-Strony:

- A) znajdują się na etapie produkcji, w tym prób fabrycznych;
- B) są używane wyłącznie do celów badawczych i rozwojowych;
- C) należą do zbiorów historycznych;

D) czekają na zniszczenie po wycofaniu ich z wyposażenia, zgodnie z postanowieniami artykułu IX;

E) oczekują na eksport lub reeksport, lub są na etapie odnawiania z przeznaczeniem na eksport lub reeksport, i są przejściowo przetrzymywane w strefie stosowania. Te czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, artyleria, samoloty bojowe i śmigłowce uderzeniowe, będą rozmieszczane poza miejscami zadeklarowanymi w myśl postanowień rozdziału V "Protokołu o wymianie informacji" lub nie więcej niż w 10 takich zadeklarowanych miejscach, które zostałyby notyfikowane poprzedniego roku w ramach corocznej wymiany informacji. W takim przypadku będą one wyraźnie odróżniać się od uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem;

F) znajdują się, w przypadku transporterów opancerzonych, bojowych wozów piechoty i wozów bojowych z ciężkim uzbrojeniem lub wielozadaniowych śmigłowców uderzeniowych, w posiadaniu organów powołanych i zorganizowanych do zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego w czasie pokoju lub

G) są w trakcie tranzytu poprzez strefę stosowania z miejsca położonego poza strefą stosowania do miejsca ostatecznego przeznaczenia poza strefą stosowania i znajdują się w strefie stosowania przez okres nie dłuższy niż łącznie 7 dni.

2. Jeżeli Państwo-Strona notyfikuje więcej niż w dwóch kolejnych latach niezwykle wysokie liczby jakichkolwiek tego rodzaju czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych, artylerii, samolotów bojowych i śmigłowców uderzeniowych, podlegających wymogowi notyfikacji zgodnie z rozdziałem IV "Protokołu o wymianie informacji", to wyjaśni ono przyczyny tego na forum Wspólnej Grupy Konsultacyjnej, jeżeli zostanie o to poproszone.

ARTYKUŁ IV

1. W granicach strefy stosowania, jak określa to artykuł II, każde Państwo-Strona ograniczy i, jeżeli to konieczne, zredukuje posiadane przezeń czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, artylerię, samoloty bojowe i śmigłowce uderzeniowe, tak aby 40 miesięcy po wejściu w życie niniejszego Traktatu i później ogólne liczby dla grupy Państw-Stron, do której ono należy, jak określa to artykuł II, nie przekraczały:

A) 20 000 czołgów bojowych, w tym nie więcej niż 16 500 w jednostkach czynnych

B) 30 000 bojowych wozów opancerzonych, w tym nie więcej niż 27 300 w jednostkach czynnych. Spośród 30 000 bojowych wozów opancerzonych nie więcej niż 18 000 stanowić będą bojowe wozy piechoty i bojowe wozy z ciężkim uzbrojeniem; spośród bojowych wozów piechoty i wozów bojowych z ciężkim uzbrojeniem nie więcej niż 1 500 stanowić będą bojowe wozy z ciężkim uzbrojeniem;

C) 20 000 środków artyleryjskich, w tym nie więcej niż 17 000 w jednostkach czynnych;

D) 6 800 samolotów bojowych oraz

E) 2 000 śmigłowców uderzeniowych.

Czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone i artyleria poza jednostkami czynnymi będą umieszczone w wyznaczonych miejscach stałego składowania, jak to określono w artykule II, i będą rozmieszczone wyłącznie w rejonie określonym w paragrafie 2 niniejszego artykułu. Tego rodzaju wyznaczone miejsca stałego składowania mogą być także zlokalizowane w tej części terytorium Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, która obejmuje Odeski Okręg Wojskowy i południową część Leningradzkiego Okręgu Wojskowego. W Odeskim Okręgu Wojskowym może zatem być składowane nie więcej niż 400 czołgów bojowych i 500 środków artyleryjskich. W południowej części Leningradzkiego Okręgu Wojskowego może zatem być składowane nie więcej niż 600 czołgów bojowych, 800 bojowych wozów opancerzonych, w tym nie więcej niż 300 bojowych wozów opancerzonych jakiegokolwiek typu, przy czym pozostała liczba będzie się składać z transporterów opancerzonych, oraz 400 środków artyleryjskich. Przez południową część Leningradzkiego Okręgu Wojskowego rozumie się terytorium znajdujące się w tym okręgu wojskowym, położone na południe od linii wschód-zachód 60 stopni i 15 minut szerokości północnej.

2. W granicach rejonu składającego się z całego terytorium lądowego w Europie, który obejmuje także wszystkie europejskie terytoria wyspiarskie, Królestwa Belgii, Czeskiej i Słowackiej Republiki Federacyjnej, Królestwa Danii wraz z Wyspami Owczymi, Republiki Francuskiej, Królestwa Hiszpanii wraz z Wyspami Kanaryjskimi, Królestwa Holandii, Wielkiego Księstwa Luksemburg, Republiki Federalnej Niemiec, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Portugalskiej wraz z Wyspami Azorskimi i Maderą, Republiki Węgierskiej, Republiki Włoskiej, Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej i tę część terytorium Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich na zachód od Gór Uralu obejmującą Okręgi Wojskowe: Nadbałtycki, Białoruski, Przykarpacki, Kijowski, Moskiewski oraz Nadwołżańsko-Uralski, każde

Państwo-Strona ograniczy i, jeżeli to konieczne, zredukuje swoje czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone i artylerię, tak aby 40 miesięcy po wejściu w życie niniejszego Traktatu i później, dla grupy Państw-Stron, do której ono należy, łączne liczby nie przekraczały:

A) 15 300 czołgów bojowych, w tym nie więcej niż 11 800 w jednostkach czynnych;

B) 24 100 bojowych wozów opancerzonych, w tym nie więcej niż 21 400 w jednostkach czynnych;

C) 14 000 środków artyleryjskich, w tym nie więcej niż 11 000 w jednostkach czynnych.

3. W granicach rejonu składającego się z całego terytorium lądowego w Europie, które obejmuje także wszystkie europejskie terytoria wyspiarskie, Królestwa Belgii, Czeskiej i Słowackiej Republiki Federacyjnej, Królestwa Danii wraz z Wyspami Owczymi, Republiki Francuskiej, Królestwa Holandii, Wielkiego Księstwa Luksemburg, Republiki Federalnej Niemiec, Rzeczypospolitej Polskiej, Republiki Węgierskiej, Republiki Włoskiej, Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz te części terytorium Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, która obejmuje Okręgi Wojskowe: Nadbałtycki, Białoruski, Przykarpacki, Kijowski, każde Państwo-Strona ograniczy i, jeżeli to konieczne, zredukuje swoje czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone i artylerię, tak aby 40 miesięcy po wejściu w życie niniejszego Traktatu i później, dla grupy Państw-Stron, do której ono należy, łączne liczby w jednostkach czynnych nie przekraczały:

A) 10 300 czołgów bojowych;

B) 19 260 bojowych wozów opancerzonych;

C) 9 100 środków artyleryjskich oraz

D) w Kijowskim Okręgu Wojskowym łączne liczby w jednostkach czynnych i wyznaczonych miejscach stałego składowania nie będą przekraczały:

1) 2 250 czołgów bojowych;

2) 2 500 bojowych wozów opancerzonych;

3) 1 500 środków artyleryjskich.

4. W granicach rejonu składającego się z całego terytorium lądowego w Europie, które obejmuje także wszystkie europejskie terytoria wyspiarskie, Królestwa Belgii, Czeskiej i Słowackiej Republiki Federacyjnej, Królestwa Holandii, Wielkiego Księstwa Luksemburg, Republiki Federalnej Niemiec, Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Węgierskiej, każde Państwo-Strona ograniczy i, jeżeli to konieczne, zredukuje swoje czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone i artylerię, tak aby 40 miesięcy po wejściu w życie niniejszego

Traktatu i później, dla grupy Państw-Stron, do której ono należy, łączne liczby w jednostkach czynnych nie przekraczały:

- A) 7 500 czołgów bojowych;
- B) 11 250 bojowych wozów opancerzonych;
- C) 5 000 środków artyleryjskich.

5. Państwa-Strony należące do tej samej grupy Państw-Stron mogą rozmieszczać czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone i artylerię w jednostkach czynnych w każdym z rejonów opisanych w niniejszym artykule i w artykule V, paragraf 1, podparagraf A do wysokości ograniczeń liczbowych odnoszących się do tego rejonu, zgodnie z maksymalnymi pułapami stanów posiadania, notyfikowanych zgodnie z artykułem VII i pod warunkiem, że żadne Państwo-Strona nie będzie utrzymywać konwencjonalnych sił zbrojnych na terytorium innego Państwa-Strony bez zgody tego Państwa-Strony.

6. Jeżeli łączne liczby czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych i artylerii w jednostkach czynnych grupy Państw-Stron w rejonie opisanym w paragrafie 4 niniejszego artykułu są niższe niż liczbowe ograniczenia ustalone w paragrafie 4 niniejszego artykułu i pod warunkiem, że żadnemu Państwu-Stronie nie przeszkodzi się w ten sposób w osiągnięciu jego maksymalnych pułapów stanów posiadania notyfikowanych zgodnie z artykułem VII, paragrafy 2, 3 i 5, to czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone i artyleria w liczbie równej różnicy między ogólnymi liczbami w każdej kategorii a ograniczeniami liczbowymi określonymi dla tego rejonu mogą być rozmieszczone przez Państwa-Strony należące do tej samej grupy Państw-Stron w rejonie opisanym w paragrafie 3 niniejszego artykułu, zgodnie z ograniczeniami liczbowymi określonymi w paragrafie 3 niniejszego artykułu.

ARTYKUŁ V

1. W celu zapewnienia, że bezpieczeństwo żadnego Państwa-Strony nie będzie zagrożone w jakimkolwiek momencie:

A) w granicach rejonu składającego się z całego terytorium lądowego Europy, które obejmuje także wszystkie europejskie terytoria wyspiarskie, Republiki Bułgarii, Republiki Greckiej, Republiki Islandii, Królestwa Norwegii, Rumunii, tej części Republiki Tureckiej, która leży w granicach strefy stosowania, oraz tej części terytorium Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, która obejmuje Okręgi Wojskowe: Leningradzki, Odeski,

Kaukaski i Północnokaukaski , każde Państwo-Strona ograniczy i, jeżeli to konieczne, zredukuje swoje czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone i artylerię, tak aby 40 miesięcy po wejściu w życie niniejszego Traktatu i później, dla grupy Państw-Stron, do której ono należy, łączne liczby w jednostkach czynnych nie przekroczyły liczby stanowiącej różnicę między ogólnymi ograniczeniami liczbowymi ustalonymi w artykule IV, paragraf 1 a tymi określonymi w artykule IV, paragraf 2, to jest:

- 1) 4 700 czołgów bojowych;
- 2) 5 900 bojowych wozów opancerzonych;
- 3) 6 000 środków artyleryjskich;

B) niezależnie od ograniczeń liczbowych, ustalonych w podparagrafie A niniejszego paragrafu, Państwo-Strona lub Państwa-Strony mogą tymczasowo rozmieścić na terytorium należącym do członków tej samej grupy Państw-Stron w granicach rejonu określonego w podparagrafie A niniejszego paragrafu dodatkowe łączne liczby w jednostkach czynnych, które nie przekroczą dla każdej grupy Państw-Stron:

- 1) 459 czołgów bojowych;
- 2) 723 bojowych wozów opancerzonych;
- 3) 420 środków artyleryjskich oraz

C) pod warunkiem, że dla każdej grupy Państw-Stron nie więcej niż jedna trzecia z wymienionych dodatkowych łącznych liczb będzie rozmieszczona w jakimkolwiek Państwie-Stronie, którego terytorium znajduje się w granicach rejonu określonego w podparagrafie A niniejszego paragrafu, to jest:

- 1) 153 czołgów bojowych;
- 2) 241 bojowych wozów opancerzonych;
- 3) 140 środków artyleryjskich.

2. Państwo-Strona lub Państwa-Strony prowadzące takie rozmieszczanie i Państwo-Strona lub Państwa-Strony przyjmujące prześlą nie później niż na początku rozmieszczania wszystkim innym Państwom-Stronom notyfikację z wyszczególnieniem ogólnej liczby w każdej kategorii rozmieszczanych czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych i artylerii. Notyfikacja będzie także przekazana wszystkim Państwom-Stronom przez Państwo-Stronę lub Państwa-Strony przyjmujące w ciągu 30 dni od wycofania czasowo rozmieszczonych czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych i artylerii.

ARTYKUŁ VI

W celu zapewnienia, że żadne Państwo-Strona nie będzie posiadało więcej niż około jednej trzeciej uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem w granicach strefy stosowania, każde Państwo-Strona ograniczy i, jeżeli to konieczne, zredukuje swoje czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, artylerię, samoloty bojowe i śmigłowce uderzeniowe, tak aby 40 miesięcy po wejściu w życie niniejszego Traktatu i później, ich liczby w granicach strefy stosowania dla tego Państwa-Strony nie przekraczały:

- A) 13 300 czołgów bojowych;
- B) 20 000 bojowych wozów opancerzonych;
- C) 13 700 środków artyleryjskich;
- D) 5 150 samolotów bojowych;
- E) 1 500 śmigłowców uderzeniowych.

ARTYKUŁ VII

1. W celu nieprzekroczenia ograniczeń ustalonych w artykułach IV, V i VI żadne Państwo-Strona po upływie 40 miesięcy od wejścia w życie niniejszego Traktatu nie przekroczy maksymalnych pułapów swoich stanów posiadania uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, na które wyraziło uprzednio zgodę w ramach swojej grupy Państw-Stron, zgodnie z paragrafem 7 niniejszego artykułu, i które notyfikowało zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu.

2. Każde Państwo-Strona przy podpisaniu niniejszego Traktatu prześle wszystkim innym Państwom-Stronom notyfikację maksymalnych pułapów swoich stanów posiadania uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem. Notyfikacja maksymalnych pułapów stanów posiadania uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, przekazana przez każde Państwo-Stronę przy podpisaniu niniejszego Traktatu, pozostanie w mocy do daty określonej w kolejnej notyfikacji, zgodnie z paragrafem 3 niniejszego artykułu.

3. Zgodnie z ograniczeniami ustalonymi w artykułach IV, V i VI każde Państwo-Strona będzie mieć prawo zmiany maksymalnych pułapów swoich stanów posiadania uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem. Jakakolwiek zmiana maksymalnych pułapów stanów posiadania Państwa-Strony będzie notyfikowana wszystkim innym Państwom-Stronom co najmniej 90 dni przed wymienioną w notyfikacji datą takiej zmiany. W celu nieprzekroczenia

jakichkolwiek ograniczeń ustalonych w artykułach IV i V każde zwiększenie maksymalnych pułapów stanów posiadania Państwa-Strony, które powodowałoby w innym przypadku przekroczenie takich ograniczeń, będzie poprzedzone lub realizowane razem z odpowiednim zmniejszeniem uprzednio notyfikowanych maksymalnych pułapów stanów posiadania uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem jednego lub więcej Państw-Stron należących do tej samej grupy Państw-Stron. Notyfikacja zmiany maksymalnych pułapów stanów posiadania pozostanie w mocy, poczynając od daty wymienionej w notyfikacji do daty wymienionej w kolejnej notyfikacji zmiany, zgodnie z niniejszym paragrafem.

4. Każda notyfikacja, wymagana zgodnie z paragrafem 2 lub 3 niniejszego artykułu, odnosząca się do bojowych wozów opancerzonych, będzie obejmowała także maksymalne pułapy stanów posiadania bojowych wozów piechoty i bojowych wozów z ciężkim uzbrojeniem notyfikującego Państwa-Strony.

5. Na 90 dni przed upływem 40-miesięcznego okresu redukcji ustalonego w artykule VIII, a następnie w momencie każdej notyfikacji jakiegokolwiek zmiany zgodnie z paragrafem 3 niniejszego artykułu, każde Państwo-Strona będzie notyfikować maksymalne pułapy swoich stanów posiadania czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych i artylerii w odniesieniu do każdego z rejonów określonych w artykule IV, paragrafy 2 do 4 i w artykule V, paragraf 1, podparagraf A.

6. Zmniejszenie liczby uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, znajdujących się w posiadaniu Państwa-Strony i podlegających notyfikowaniu zgodnie z "Protokołem o wymianie informacji", nie będzie samo przez się dawało żadnemu Państwu-Stronie prawa do zwiększenia maksymalnych pułapów jego stanów posiadania podlegających notyfikacji zgodnie z niniejszym artykułem.

7. Każde poszczególne Państwo-Strona będzie ponosiło wyłączną odpowiedzialność za nieprzekraczanie maksymalnych pułapów swoich stanów posiadania, notyfikowanych zgodnie z postanowieniami niniejszego Traktatu. Państwa-Strony, należące do tej samej grupy Państw-Stron, będą się konsultować w celu zapewnienia, że maksymalne pułapy stanów posiadania, notyfikowanych zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu, odpowiednio zsumowane nie przekroczą ograniczeń ustalonych w artykułach IV, V i VI.

ARTYKUŁ VIII

1. Ograniczenia liczbowe ustalone w artykułach IV, V i VI zostaną zrealizowane jedynie w drodze redukcji, zgodnie z "Protokołem o redukcji", "Protokołem o rekateryzacji śmigłowców", "Protokołem o reklasyfikacji samolotów", odnośnikiem do rozdziału I, paragraf 2, podparagraf A "Protokołu o istniejących typach" oraz "Protokołem o inspekcji".

2. Kategoriami uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu stanowiącymi przedmiot redukcji są: czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, artyleria, samoloty bojowe i śmigłowce uderzeniowe. Konkretny typy są wymienione w "Protokole o istniejących typach".

A) czołgi bojowe i bojowe wozy opancerzone zostaną zredukowane przez zniszczenie, konwersję na cele niewojskowe, wystawienie na stałą ekspozycję, przeznaczenie na cel naziemny lub, w przypadku transporterów opancerzonych, przez modyfikacje zgodnie z odnośnikiem do rozdziału I, paragraf 2, podparagraf A "Protokołu o istniejących typach".

B) artyleria zostanie zredukowana przez zniszczenie lub wystawienie na stałą ekspozycję lub, w przypadku artylerii samobieżnej, przeznaczenie na cel naziemny.

C) samoloty bojowe zostaną zredukowane przez zniszczenie, wystawienie na stałą ekspozycję, przeznaczenie na cele naziemno-instruktażowe lub, w przypadku określonych modeli lub wersji samolotów szkolno-bojowych, przez reklasyfikację na nieuzbrojone samoloty treningowe.

D) wyspecjalizowane śmigłowce uderzeniowe zostaną zredukowane przez zniszczenie, wystawienie na stałą ekspozycję lub przeznaczenie na cele naziemno-instruktażowe.

E) wielozadaniowe śmigłowce uderzeniowe zostaną zredukowane przez zniszczenie, wystawienie na stałą ekspozycję, przeznaczenie na cele naziemno-instruktażowe lub rekateryzację.

3. Uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem będzie uważane za zredukowane z chwilą zakończenia procedur ustalonych w Protokołach wymienionych w paragrafie 1 niniejszego artykułu i z chwilą notyfikacji zgodnie z wymogami zawartymi w tych Protokołach. Zredukowane w ten sposób

uzbrojenie i sprzęt nie będą więcej wliczane w ograniczenia liczbowe ustalone w artykułach IV, V i VI.

4. Redukcje zostaną przeprowadzone w trzech fazach i zakończone nie później niż 40 miesięcy po wejściu w życie niniejszego Traktatu, tak aby:

A) do końca pierwszej fazy redukcji, to jest nie później niż 16 miesięcy po wejściu w życie niniejszego Traktatu, każde Państwo-Strona doprowadziło do realizacji co najmniej 25% swoich całkowitych zobowiązań redukcyjnych w każdej kategorii uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem;

B) do końca drugiej fazy redukcji, to jest nie później niż 28 miesięcy po wejściu w życie niniejszego Traktatu, każde Państwo-Strona doprowadziło do realizacji co najmniej 60% swoich całkowitych zobowiązań redukcyjnych w każdej kategorii uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem;

C) do końca trzeciej fazy redukcji, to jest nie później niż 40 miesięcy po wejściu w życie niniejszego Traktatu, każde Państwo-Strona doprowadziło do realizacji całości swojego zobowiązania redukcyjnego w każdej kategorii uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem. Państwa-Strony dokonujące konwersji dla celów niewojskowych zapewnią, że taka konwersja wszystkich czołgów bojowych, zgodnie z rozdziałem VIII "Protokołu o redukcji", będzie zakończona do końca trzeciej fazy redukcji oraz

D) bojowe wozy opancerzone, uznane za zredukowane z racji częściowego zniszczenia, zgodnie z rozdziałem VIII, paragraf 6 "Protokołu o redukcji", zostaną w pełni przekształcone na cele niewojskowe lub zniszczone, zgodnie z rozdziałem IV "Protokołu o redukcji", nie później niż 64 miesiące po wejściu w życie niniejszego Traktatu.

5. Uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt, ograniczane niniejszym Traktatem i przeznaczone do redukcji, zostaną zadeklarowane w wymianie informacji dokonywanej przy podpisaniu niniejszego Traktatu jako znajdujące się w granicach strefy stosowania.

6. Nie później niż 30 dni po wejściu w życie niniejszego Traktatu każde Państwo-Strona przekaże wszystkim innym Państwom-Stronom powiadomienie o swoich zobowiązaniach redukcyjnych.

7. Z wyjątkiem tego, jak postanowiono w paragrafie 8 niniejszego artykułu, zobowiązania redukcyjne Państwa-Strony w każdej kategorii będą nie mniejsze niż różnica między jego stanami posiadania zawartymi, zgodnie z "Protokołem o wymianie informacji", w notyfikacji złożonej przy podpisaniu lub też ważnej w chwili wejścia w życie niniejszego Traktatu, zależnie od tego, która liczba okaże się większa, a maksymalnymi pułapami dla stanów posiadania notyfikowanymi zgodnie z artykułem VII.

8. Każda późniejsza zmiana stanów posiadania Państwa-Strony, notyfikowana zgodnie z "Protokołem o wymianie informacji", lub maksymalnych pułapów stanów posiadania notyfikowanych zgodnie z artykułem VII, będzie odzwierciedlona w notyfikowanej korekcie jego zobowiązań redukcyjnych. Każda notyfikacja zmniejszenia zobowiązań redukcyjnych Państwa-Strony będzie poprzedzona bądź będzie jej towarzyszyć notyfikacja odpowiedniego zwiększenia stanów posiadania, nie przekraczającego maksymalnych pułapów stanów posiadania notyfikowanych zgodnie z artykułem VII przez jedno lub więcej Państw-Stron, należących do tej samej grupy Państw-Stron, albo notyfikacja odpowiedniego zwiększenia zobowiązań redukcyjnych jednego lub więcej spośród tych Państw-Stron.

9. W chwili wejścia w życie niniejszego Traktatu każde Państwo-Strona powiadomi wszystkie inne Państwa-Strony, zgodnie z "Protokołem o wymianie informacji", o położeniu swoich miejsc redukcji, włącznie z tymi miejscami, gdzie dokonywana będzie ostateczna konwersja czołgów bojowych i bojowych wozów opancerzonych na cele niewojaskowe.

10. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo do wyznaczenia dowolnej liczby miejsc redukcji, korygowania bez ograniczeń wyznaczonych miejsc oraz przeprowadzenia redukcji i ostatecznej konwersji jednocześnie w maksimum 20 takich miejscach. Państwa-Strony będą mieć prawo do wspólnego używania lub wyznaczania miejsc redukcji na podstawie wzajemnego porozumienia.

11. Niezależnie od postanowień paragrafu 10 niniejszego artykułu, w podstawowym okresie uprawomocnienia, to jest w ciągu 120 dni od wejścia w życie niniejszego Traktatu, redukcja będzie przeprowadzana jednocześnie najwyżej w dwóch miejscach redukcji dla każdego Państwa-Strony.

12. Redukcja uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem będzie przeprowadzona w miejscach redukcji w strefie stosowania, jeśli nie stanowi się inaczej w Protokołach wymienionych w paragrafie 1 niniejszego artykułu.

13. Proces redukcji, w tym wyniki konwersji uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem na cele niewojskowe, zarówno w okresie redukcji, jak i w ciągu 24 miesięcy po okresie redukcji, będzie przedmiotem inspekcji bez prawa odmowy, zgodnie z "Protokołem o inspekcji".

ARTYKUŁ IX

1. W przypadkach innych niż wycofanie z wyposażenia zgodnie z postanowieniami artykułu VII, czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, artyleria, samoloty bojowe i śmigłowce uderzeniowe, znajdujące się w strefie stosowania, będą wycofywane z wyposażenia tylko przez ich wycofanie z uzbrojenia pod warunkiem, że:

A) tego rodzaju uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem są wycofane z uzbrojenia i przechowywane w oczekiwaniu na decyzje o dalszym przeznaczeniu w nie więcej niż 8 miejscach, które będą notyfikowane jako miejsca zadeklarowane, zgodnie z "Protokołem o wymianie informacji", i określone w notyfikacjach jako rejony przechowywania wycofanego uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem. Jeżeli w miejscu przechowywania wycofanego uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem znajduje się także inne uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt objęte Traktatem, to wycofane uzbrojenie i sprzęt ograniczane Traktatem powinny być rozróżnialne;

B) liczba tego rodzaju wycofanego uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem nie przekracza, w przypadku każdego poszczególnego Państwa-Strony, 1% notyfikowanych przez to Państwo stanów posiadania uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu objętych Traktatem, lub łącznie 250 sztuk, w zależności od tego, która liczba okaże się większa, spośród których nie więcej niż 200 sztuk stanowić będą czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone i środki artyleryjskie, i nie więcej niż 50 sztuk stanowić będą śmigłowce uderzeniowe i samoloty bojowe.

2. Notyfikacja wycofania z uzbrojenia zawierać będzie liczbę i typ wycofywanego uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem oraz miejsce wycofywania i zostanie przekazana wszystkim innym Państwom-Stronom, zgodnie z rozdziałem IX, paragraf 1, podparagraf B "Protokołu o wymianie informacji".

ARTYKUŁ X

1. Wyznaczone miejsca stałego składowania będą notyfikowane, zgodnie z "Protokołem o wymianie informacji", wszystkim pozostałym Państwom-Stronom przez Państwo-Stronę, do którego należy uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem, znajdujące się w tych miejscach. Notyfikacja będzie zawierać nazwę i położenie wyznaczonego miejsca stałego składowania, w tym współrzędne geograficzne oraz liczby, według typów, każdej kategorii uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem w każdym tego rodzaju miejscu składowania.

2. Wyznaczone miejsca stałego składowania będą posiadać jedynie pomieszczenia właściwe do składowania i obsługi uzbrojenia i sprzętu (tj. magazyny, garaże, warsztaty i związane z tym materiały, jak również inne pomieszczenia pomocnicze). Wyznaczone miejsca stałego składowania nie będą posiadać strzelnic ani terenów szkoleniowych związanych z uzbrojeniem konwencjonalnym i sprzętem ograniczanymi Traktatem. Wyznaczone miejsca stałego składowania zawierać będą tylko uzbrojenie i sprzęt należące do konwencjonalnych sił zbrojnych Państwa-Strony.

3. Każde wyznaczone miejsce stałego składowania powinno mieć wyraźnie określone granice fizyczne składające się z ciągłego ogrodzenia o wysokości co najmniej 1,5 m. Ogrodzenie takie mieć będzie nie więcej niż trzy bramy stwarzające jedyną możliwość wjazdu i wyjazdu dla uzbrojenia i sprzętu.

4. Uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem, umieszczone w wyznaczonych miejscach stałego składowania, będzie liczone jako uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem, nie znajdujące się w jednostkach czynnych, w tym w sytuacjach, gdy jest ono okresowo wycofywane zgodnie z paragrafami 7, 8, 9 i 10 niniejszego artykułu. Uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem, składowane w innych miejscach niż wyznaczone miejsca stałego składowania, będzie liczone jako uzbrojenie

konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem, znajdujące się w jednostkach czynnych.

5. Czynne jednostki lub formacje nie będą rozmieszczane na terenie wyznaczonych miejsc stałego składowania, z wyjątkiem sytuacji przewidzianych w paragrafie 6 niniejszego artykułu.

6. Jedynie personel związany z ochroną lub funkcjonowaniem wyznaczonych miejsc stałego składowania lub obsługą składowanego tam uzbrojenia i sprzętu będzie rozlokowany na terenie wyznaczonych miejsc stałego składowania.

7. W celu obsługi, remontu lub modyfikacji uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, rozmieszczonych w wyznaczonych miejscach stałego składowania, każde Państwo-Strona będzie mieć prawo, bez potrzeby uprzedniej notyfikacji, wycofania oraz zatrzymania poza miejscem stałego składowania jednocześnie do 10%, zaokrąglając do pełnej liczby, notyfikowanych stanów posiadania każdej kategorii uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem znajdujących się w każdym wyznaczonym miejscu stałego składowania, lub 10 sztuk uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem w każdej kategorii, znajdujących się w każdym wyznaczonym miejscu stałego składowania, w zależności od tego, która liczba okaże się mniejsza.

8. Z wyjątkiem postanowień zawartych w paragrafie 7 niniejszego artykułu, żadne Państwo-Strona nie będzie wycofywać uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem z wyznaczonych miejsc stałego składowania, chyba że powiadomiono o tym wszystkie inne Państwa-Strony przynajmniej 42 dni przed jego wycofaniem. Notyfikację przekaże Państwo-Strona, do którego należy uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem. Notyfikacja taka będzie wyszczególniać:

A) położenie wyznaczonego miejsca stałego składowania, z którego uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem mają być wycofane, oraz liczby, według typów, uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem każdej kategorii, które mają być wycofane;

B) daty wycofania i powrotu uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem oraz

c) zamierzone miejsce rozlokowania i sposób użycia uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem poza wyznaczonym miejscem stałego składowania.

9. Z wyjątkiem postanowienia zawartego w paragrafie 7 niniejszego artykułu, łączne liczby uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, wycofane i przetrzymywane poza wyznaczonym miejscem stałego składowania przez Państwa-Strony należące do tej samej grupy Państw-Stron w żadnym momencie nie przekroczą następujących pułapów:

- A) 550 czołgów bojowych;
- B) 1 000 bojowych wozów opancerzonych oraz
- C) 300 środków artyleryjskich.

10. Uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem i wycofane z wyznaczonych miejsc stałego składowania, zgodnie z paragrafem 8 i 9 niniejszego artykułu, zostaną zwrócone do wyznaczonego miejsca stałego składowania nie później niż 42 dni od ich wycofania, z wyjątkiem tych egzemplarzy uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, które wycofano w celu dokonania remontu w zakładach przemysłowych. Egzemplarze takie zostaną zwrócone do wyznaczonych miejsc stałego składowania niezwłocznie po zakończeniu remontu.

11. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo wymiany uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, rozmieszczonych w wyznaczonych miejscach stałego składowania. Każde Państwo-Strona będzie powiadamiać wszystkie inne Państwa-Strony, na początku wymiany, o liczbie, miejscu, typie i rozmieszczeniu wymienianego uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem.

ARTYKUŁ XI

1. Każde Państwo-Strona ograniczy liczbę mostów czołgowych, tak aby 40 miesięcy po wejściu w życie Traktatu i później łączna liczba mostów czołgowych dla grupy Państw-Stron, do której ono należy, nie przekroczyła 740 sztuk w jednostkach czynnych w strefie stosowania.

2. Wszystkie mosty czołgowe w strefie stosowania, ponad łączną liczbę wymienioną w punkcie 1 niniejszego artykułu dla każdej grupy Państw-Stron, zostaną ulokowane w wyznaczonych miejscach stałego składowania, określonych

w artykule II. W przypadkach rozmieszczenia mostów czołgowych w wyznaczonych miejscach stałego składowania, oddzielnie lub wraz z uzbrojeniem konwencjonalnym i sprzętem ograniczonymi Traktatem, zarówno w stosunku do mostów czołgowych, jak i do uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, zastosowanie mieć będzie artykuł X paragrafy 1 do 6. Mosty czołgowe ulokowane w wyznaczonym miejscu stałego składowania nie będą uważane za sprzęt na wyposażeniu jednostek czynnych.

3. Z wyjątkiem postanowień zawartych w paragrafie 6 niniejszego Artykułu, mosty czołgowe mogą być wycofane z wyznaczonego miejsca stałego składowania, zgodnie z postanowieniami zawartymi w paragrafach 4 i 5 niniejszego artykułu, dopiero po powiadomieniu wszystkich innych Państw-Stron co najmniej 42 dni przed takim wycofaniem. Taka notyfikacja będzie określać:

A) położenie wyznaczonych miejsc stałego składowania, z których mosty czołgowe mają być wycofane i liczbę mostów czołgowych wycofywanych z każdego takiego miejsca;

B) daty wycofania i powrotu mostów czołgowych do wyznaczonych miejsc stałego składowania oraz

C) zamierzony sposób wykorzystania mostów czołgowych przez okres ich wycofania z wyznaczonych miejsc stałego składowania.

4. Z wyjątkiem postanowień zawartych w paragrafie 6 niniejszego artykułu, mosty czołgowe wycofane z wyznaczonych miejsc stałego składowania zostaną zwrócone do nich nie później niż 42 dni od daty ich wycofania.

5. Łączna liczba mostów czołgowych wycofanych i pozostających poza wyznaczonymi miejscami stałego składowania nie może jednocześnie przekroczyć 50 sztuk dla którejkolwiek grupy Państw-Stron.

6. W celu obsługi lub modyfikacji, Państwa-Strony będą mieć prawo do wycofania i posiadania poza wyznaczonym miejscem stałego składowania jednocześnie do 10%, zaokrąglając do pełnej liczby, notyfikowanego stanu posiadania mostów czołgowych, znajdujących się w każdym wyznaczonym miejscu stałego składowania, lub 10 mostów czołgowych z każdego wyznaczonego miejsca stałego składowania, w zależności od tego, która liczba okaże się mniejsza.

7. W wypadku zatopienia lub zniszczenia - wskutek katastrof naturalnych - stałych mostów, Państwa-Strony będą mieć prawo wycofania mostów czołgowych z wyznaczonych miejsc stałego składowania. Notyfikacja o takich

wycofaniach zostanie przekazana wszystkim pozostałym Państwom-Stronom w czasie wycofania.

ARTYKUŁ XII

1. Bojowe wozy piechoty, będące w posiadaniu organów Państwa-Strony powołanych i zorganizowanych do zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego w czasie pokoju, które nie są strukturalnie i organizacyjnie przewidziane do walki lądowej z wrogiem zewnętrznym, nie są ograniczane niniejszym Traktatem. Pomimo powyższego, w celu usprawnienia realizacji Traktatu i zapewnienia, że liczba takiego uzbrojenia na wyposażeniu tego rodzaju organizacji nie zostanie wykorzystana do obejścia postanowień niniejszego Traktatu, każda liczba uzbrojenia tego rodzaju ponad 1000 bojowych wozów piechoty, przekazana przez Państwo-Stronę organom powołanym i zorganizowanym do zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego w czasie pokoju, stanowić będzie część dozwolonych pułapów określonych w artykułach IV, V i VI. Nie więcej niż 600 bojowych wozów piechoty Państwa-Strony, przekazanych takim organom, może być rozmieszczone w tej części strefy stosowania, która jest określona w artykule V, paragraf 1, podparagraf A. Każde Państwo-Strona zapewni ponadto, że organy takie powstrzymają się od uzyskiwania zdolności bojowej przekraczającej potrzeby niezbędne do sprostania wymogom bezpieczeństwa wewnętrznego.

2. Państwo-Strona, które zamierza wydzielić ze swoich konwencjonalnych sił zbrojnych czołgi bojowe, bojowe wozy piechoty, artylerię, samoloty bojowe, śmigłowce uderzeniowe i mosty czołgowe oraz przekazać je jakiegokolwiek organizacji, nie stanowiącej części jego konwencjonalnych sił zbrojnych, powiadomi o tym wszystkie inne Państwa-Strony nie później niż w dniu, w którym tego rodzaju przekazanie nastąpi. Notyfikacja powinna określać datę wejścia w życie takiego przekazania, datę faktycznego przekazania takiego uzbrojenia, a także liczbę poszczególnych typów uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, która jest przekazywana.

ARTYKUŁ XIII

1. W celu zapewnienia weryfikacji przestrzegania postanowień niniejszego Traktatu każde Państwo-Strona będzie notyfikować i wymieniać

informacje dotyczące swojego uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu, zgodnie z "Protokołem o wymianie informacji".

2. Tego rodzaju notyfikacje i wymiana informacji będą dokonywane zgodnie z artykułem XVII.

3. Każde Państwo-Strona będzie odpowiedzialne za swoje informacje. Otrzymanie takiej informacji i notyfikacji nie będzie oznaczać uprawomocnienia lub akceptacji informacji.

ARTYKUŁ XIV

1. W celu zapewnienia weryfikacji przestrzegania postanowień niniejszego Traktatu każde Państwo-Strona będzie mieć prawo przeprowadzania i obowiązek przyjmowania inspekcji w strefie stosowania, zgodnie z postanowieniami "Protokołu o inspekcji".

2. Celem takiej inspekcji będzie:

A) weryfikowanie, na podstawie informacji przekazanych zgodnie z "Protokołem o wymianie informacji", przestrzegania przez Państwa-Strony ograniczeń liczbowych ustalonych w artykułach IV, V i VI;

B) kontrolowanie procesu redukcji czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych, artylerii, samolotów bojowych i śmigłowców uderzeniowych, prowadzonego w miejscach redukcji zgodnie z artykułem VIII oraz z "Protokołem o redukcji" jak też

C) kontrolowanie procesu legalizacji rekategoryzowanych wielozadaniowych śmigłowców uderzeniowych i reklasyfikowanych samolotów szkolno-bojowych, przeprowadzanego zgodnie z "Protokołem o rekategoryzacji śmigłowców" i "Protokołem o reklasyfikacji samolotów".

3. Żadne Państwo-Strona nie będzie wykorzystywać uprawnień zawartych w paragrafach 1 i 2 niniejszego artykułu wobec Państw-Stron, które należą do tej samej grupy Państw-Stron, z zamiarem obejścia celów reżimu weryfikacji.

4. W przypadku inspekcji przeprowadzanej wspólnie przez więcej niż jedno Państwo-Stronę, jedno z nich będzie ponosić odpowiedzialność za wykonanie postanowień niniejszego Traktatu.

5. Liczba inspekcji zgodnie z rozdziałami VII i VIII "Protokołu o inspekcji", które każde Państwo-Strona będzie miało prawo przeprowadzić i obowiązek przyjąć w ciągu każdego określonego czasu, zostanie ustalona zgodnie z postanowieniami rozdziału II tegoż Protokołu.

6. Po upływie 120-dniowego okresu uprawomocnienia danych o pułapach poredukcyjnych każde Państwo-Strona będzie miało prawo przeprowadzić, a każde Państwo-Strona, którego terytorium leży w strefie stosowania, będzie miało obowiązek przyjąć uzgodnioną liczbę inspekcji powietrznych w strefie stosowania. Takie uzgodnione liczby oraz inne odnośne postanowienia zostaną wypracowane w trakcie rokowań wzmiankowanych w artykule XVIII.

ARTYKUŁ XV

1. W celu zapewnienia weryfikacji przestrzegania postanowień niniejszego Traktatu, Państwo-Strona będzie mieć prawo korzystania, w sposób zgodny z generalnie uznawanymi zasadami prawa międzynarodowego, niezależnie od procedur wymienionych w artykule XIV, z będących w jego dyspozycji narodowych lub wielonarodowych technicznych środków kontroli.

2. Państwo-Strona nie będzie zakłócać działania narodowych lub wielonarodowych technicznych środków kontroli innego Państwa-Strony, działającego zgodnie z paragrafem 1 niniejszego artykułu.

3. Państwo-Strona nie będzie uciekać się do stosowania środków maskowania, które utrudniają weryfikację przestrzegania postanowień niniejszego Traktatu przy użyciu narodowych lub wielonarodowych technicznych środków weryfikacji innego Państwa-Strony, działającego zgodnie z paragrafem 1 niniejszego artykułu. Powyższe zobowiązanie nie ma zastosowania do praktyk maskowania lub ukrywania związanych z normalnym procesem szkolenia personelu, obsługą lub działaniami z wykorzystaniem uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem.

ARTYKUŁ XVI

1. W celu promowania celów oraz realizacji ustaleń niniejszego Traktatu Państwa-Strony niniejszym ustanawiają Wspólną Grupę Konsultacyjną.

2. W ramach Wspólnej Grupy Konsultacyjnej Państwa-Strony będą:

A) rozpatrywać problemy związane z przestrzeganiem lub ewentualnym obchodzeniem postanowień niniejszego Traktatu;

B) dążyć do rozwiązania niejasności i różnic interpretacyjnych, które mogą się wyłonić w odniesieniu do sposobu realizacji niniejszego Traktatu;

C) rozważać i, jeżeli to możliwe, uzgadniać środki zwiększające trwałość i skuteczność niniejszego Traktatu;

D) uaktualniać wykazy zawarte w "Protokole o istniejących typach", zgodnie z wymaganiami artykułu II, paragraf 2;

E) rozwiązywać problemy techniczne w celu wypracowania wspólnych zasad postępowania Państw-Stron odnośnie do sposobu realizacji niniejszego Traktatu;

F) opracowywać lub rewidować, w przypadku konieczności, zasady procedury, metody pracy, skalę podziału wydatków Wspólnej Grupy Konsultacyjnej oraz konferencji zwoływanych zgodnie z niniejszym Traktatem, oraz sposób podziału wśród lub między Państwami-Stronami kosztów inspekcji;

G) rozważać i opracowywać stosowne środki do zapewnienia, że informacje uzyskiwane w ramach wymiany informacji między Państwami-Stronami lub w wyniku inspekcji przeprowadzanych zgodnie z postanowieniami niniejszego Traktatu będą wykorzystywane wyłącznie do celów niniejszego Traktatu, z uwzględnieniem konkretnych wymogów każdego Państwa-Strony, dotyczących ochrony informacji, które dane Państwo-Strona uznaje za poufne;

H) rozważać na żądanie każdego Państwa-Strony jakąkolwiek sprawę, którą Państwo-Strona pragnie zaproponować do rozpatrzenia na konferencji zwoływanej zgodnie z artykułem XXI; rozważenie takie nie powinno naruszyć prawa któregoś Państwa-Strony odwołania się do procedury ustalonej w artykule XXI;

I) rozstrzygać sprawy sporne wyłaniające się w trakcie realizacji niniejszego Traktatu.

3. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo podnoszenia na forum Wspólnej Grupy Konsultacyjnej i umieszczania na jej porządku dziennym każdej sprawy związanej z niniejszym Traktatem.

4. Wspólna Grupa Konsultacyjna będzie podejmować decyzje lub formułować zalecenia na zasadzie consensusu. Zasada consensusu będzie rozumiana jako brak sprzeciwu ze strony któregoś Państwa-Strony wobec podjęcia decyzji lub sformułowania zalecenia.

5. Wspólna Grupa Konsultacyjna może proponować poprawki do niniejszego Traktatu w celu ich rozważenia i zatwierdzenia zgodnie z artykułem XX. Wspólna Grupa Konsultacyjna może również uzgadniać udoskonalenia w zakresie trwałości i skuteczności niniejszego Traktatu i zgodnie z jego postanowieniami. Udoskonalenia te - przed wejściem w życie - będą przedmiotem rozważań i zatwierdzenia zgodnie z artykułem XX, chyba że dotyczyć one będą mniej istotnych spraw natury administracyjno-technicznej.

6. Nic w tym Artykule nie będzie poczytane za zakaz lub ograniczenie możliwości wystąpienia przez Państwo-Stronę z żądaniem informacji od lub podjęcia konsultacji z innym Państwem-Stroną w sprawach dotyczących niniejszego Traktatu i jego realizacji kanałami lub na forach innych niż Wspólna Grupa Konsultacyjna.

7. Wspólna Grupa Konsultacyjna będzie się kierować zasadami procedury ustalonymi w "Protokole o Wspólnej Grupie Konsultacyjnej".

ARTYKUŁ XVII

Państwa-Strony będą przekazywać informacje i notyfikacje wymagane Traktatem w formie pisemnej. Będą one wykorzystywać kanały dyplomatyczne lub inne wyznaczone przez nie kanały oficjalne, w tym zwłaszcza sieć łączności, która powstanie w wyniku oddzielnego porozumienia.

ARTYKUŁ XVIII

1. Państwa-Strony, po podpisaniu niniejszego Traktatu, będą kontynuować rokowania w sprawie konwencjonalnych sił zbrojnych na podstawie tego samego mandatu oraz w celu dalszej rozbudowy niniejszego Traktatu.

2. Celem tych rokowań będzie zawarcie porozumienia w sprawie dodatkowych środków dalszego umacniania bezpieczeństwa i stabilności w Europie oraz, zgodnie z mandatem, włączenie środków mających na celu ograniczenie liczby personelu ich konwencjonalnych sił zbrojnych w strefie stosowania.

3. Państwa-Strony będą dążyć do zakończenia tych rokowań nie później niż przed kolejnym spotkaniem Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, która odbędzie się w Helsinkach w 1992 roku.

ARTYKUŁ XIX

1. Niniejszy Traktat będzie bezterminowy. Może on być uzupełniony przez kolejny Traktat.

2. Każde Państwo-Strona, w wykonaniu swojej narodowej suwerenności, mieć będzie prawo wystąpienia z niniejszego Traktatu, jeżeli uzna, że nadzwyczajne okoliczności, dotyczące treści niniejszego Traktatu zagrażają jego najwyższym interesom. Państwo-Strona, noszące się z zamiarem wystąpienia z Traktatu, powiadomi Depozytariusza i inne Państwa-Strony o swojej decyzji w tym względzie. Tego rodzaju notyfikacja powinna być przekazana co najmniej 150 dni przed zamierzonym wystąpieniem z niniejszego Traktatu. Będzie ona zawierać oświadczenie o nadzwyczajnych okolicznościach, które Państwo-Strona poczytuje za zagrożenie dla swoich najwyższych interesów.

3. Każde Państwo-Strona, w wykonaniu swojej narodowej suwerenności, ma zwłaszcza prawo wystąpienia z niniejszego Traktatu, jeśli inne Państwo-Strona zwiększy swój stan posiadania czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych, artylerii, samolotów bojowych lub śmigłowców uderzeniowych, zgodnie z definicjami zawartymi w artykule II, które są poza zakresem ograniczeń niniejszego Traktatu, w takich proporcjach, jakie stanowią oczywiste zagrożenie dla równowagi sił w strefie stosowania.

ARTYKUŁ XX

1. Każde Państwo-Strona może zgłaszać poprawki do niniejszego Traktatu. Tekst proponowanej poprawki zostanie przedstawiony Depozytariuszowi, który przekaże go wszystkim Państwom-Stronom.

2. Jeśli poprawka spotka się z aprobatą wszystkich Państw-Stron, wejdzie ona w życie zgodnie z procedurą zawartą w artykule XXII, określającym wejście w życie niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ XXI

1. Po upływie 46 miesięcy od wejścia w życie niniejszego Traktatu, a następnie w odstępach pięcioletnich Depozytariusz będzie zwoływać konferencje Państw-Stron w celu dokonania przeglądu funkcjonowania niniejszego Traktatu.

2. Depozytariusz zwoła konferencję nadzwyczajną Państw-Stron na prośbę Państwa-Strony, które uważa, że zaistniały wyjątkowe okoliczności odnoszące się do Traktatu, zwłaszcza w przypadku gdy Państwo-Strona zapowiedziało zamiar wystąpienia ze swojej grupy Państw-Stron lub przystąpienia do innej grupy Państw-Stron, jak zdefiniowano w artykule II, paragraf 1, podparagraf A. W celu umożliwienia innym Państwom-Stronom przygotowania się do takiej konferencji wnioski o jej zwołanie wyjaśni także, dlaczego Państwo-Strona uważa zwołanie konferencji nadzwyczajnej za konieczne. Konferencja rozpatrzy okoliczności przedstawione we wniosku oraz ich wpływ na funkcjonowanie niniejszego Traktatu. Konferencja rozpocznie się nie później niż 15 dni po otrzymaniu wniosku i będzie trwać nie dłużej niż 3 tygodnie, jeśli nie podejmie innej decyzji.

3. Depozytariusz zwoła konferencję Państw-Stron w celu rozważenia poprawki, zaproponowanej zgodnie z artykułem XX, jeżeli zażądamy tego trzy lub więcej Państw-Stron. Taka konferencja rozpocznie się nie później niż 21 dni po otrzymaniu wymaganego wniosku.

4. W przypadku powiadomienia przez Państwo-Stronę o decyzji wystąpienia z niniejszego Traktatu, zgodnie z artykułem XIX, Depozytariusz zwoła konferencję Państw-Stron, która rozpocznie się nie później niż 21 dni po otrzymaniu notyfikacji o wystąpieniu, w celu rozważenia problemów dotyczących wystąpienia z niniejszego Traktatu.

ARTYKUŁ XXII

1. Niniejszy Traktat podlega ratyfikacji przez każde Państwo-Stronę, zgodnie z jego konstytucyjną procedurą. Dokumenty ratyfikacyjne zostaną złożone na przechowanie rządowi Holandii, desygnowanemu niniejszym na Depozytariusza.

2. Niniejszy Traktat wejdzie w życie 10 dni po złożeniu dokumentów ratyfikacyjnych przez wszystkie Państwa-Strony wymienione w Preambule.

3. Depozytariusz niezwłocznie powiadomi wszystkie Państwa-Strony o:

A) złożeniu każdego dokumentu ratyfikacyjnego;

B) wejściu w życie niniejszego Traktatu;

C) wystąpieniu jakiegokolwiek państwa z Traktatu, zgodnie z artykułem XIX, oraz jego dacie;

- D) tekście jakiegokolwiek poprawki zaproponowanej zgodnie z artyku-
łem XX;
- E) wejściu w życie jakiegokolwiek poprawki do niniejszego Traktatu;
- F) każdym wniosku o zwołanie konferencji, zgodnie z artykułem XXI;
- G) zwołaniu konferencji, zgodnie z artykułem XXI; oraz
- H) każdej innej sprawie, w której postanowienia Traktatu wymagają od
Depozytariusza poinformowania Państw-Stron.

4. Niniejszy Traktat zostanie zarejestrowany przez Depozytariusza, zgodnie z artykułem 102 Karty Narodów Zjednoczonych.

ARTYKUŁ XXIII

Oryginał niniejszego Traktatu, którego tekst angielski, francuski, hiszpański, niemiecki, rosyjski i włoski są jednakowo autentyczne, zostanie złożony w archiwach Depozytariusza. Uwierzytelnione odpisy niniejszego Traktatu Depozytariusz przekaze wszystkim Państwom-Stronom.

P R O T O K O Ł

O ISTNIEJĄCYCH TYPACH UZBROJENIA KONWENCJONALNEGO I SPRZĘTU

Państwa-Strony niniejszym przyjmują: (a) listy, z ważnością na dzień podpisania Traktatu, istniejących typów uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu podlegających ograniczeniu, redukcji, wymianie informacji oraz weryfikacji; (b) procedury dotyczące udostępnienia danych technicznych i fotografii takich istniejących typów uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu oraz (c) procedury dotyczące aktualizacji list istniejących typów uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu zgodnie z artykułem II "Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie" z 19 listopada 1990 r., zwanego dalej Traktatem.

Rozdział I.

ISTNIEJĄCE TYPY UZBROJENIA KONWENCJONALNEGO I SPRZĘTU OBJĘTYCH TRAKTATEM

1. Istniejące typy czołgów bojowych:

M-1	T-34
M-60	T-54
M-48	T-55
M-47	T-62
Leopard 1	T-64
Leopard 2	T-72
AMX-30	T-80
Challenger	TR-85
Chieftain	TR-580
Centurion	
M-41	
NM-116	
T-54	
T-55	
T-72	

Wszystkie modele i wersje istniejącego typu czołgu bojowego, wymienione powyżej, będą uważane za czołgi bojowe danego typu.

2. Istniejące typy bojowych wozów opancerzonych:

A) transportery opancerzone:

YPR-765	BTR-40
AMX-13 VTT	BTR-152
M113	BTR-50
M75	BTR-60
Spartan	OT-62(TOPAS)
Grizzly	OT-64(SKOT)
TPz-1 Fuchs	OT-90
VAB	FUG D-442
M59	BTR-70
Leonidas	BTR-80
VCCI	BTR-D
VCC2	TAB-77
Saxon	OT-810
AFV 432	PSZH D-944
Saracen	TABC-79
Humber	TAB-71
BDX	MLVM

BMR-600	MT-LB*
Chaimite V200	
V150S	
FBR-ETT	
M3A1	
YP 408	
BLR	
VIB	
LVTP-7	
6614/G	
BTR-152	
BTR-50	
BTR-60	
BTR-70	
MT-LB*	

Wszystkie modele i wersje istniejącego typu transportera opancerzonego, wymienione powyżej, będą uważane za transporter opancerzony tego typu, jeśli nie zostały umieszczone na liście pojazdów podobnych konstrukcyjnie do transporterów opancerzonych w rozdziale II, paragraf 1 niniejszego Protokołu.

B) bojowe wozy piechoty:

YPR-765(25mm)	BMP-1/BRM-1
Marder	BMP-2
AMX-10P	BMP-23
Warrior	MLI-84
M2/M3 Bradley	BMD-1
AFV 432 Rarden	BMD-2
NM-135	BMP-3
BMP-1/BRM-1	
BMP-2	

---

*Ten wielozadaniowy, lekko opancerzony pojazd może być, w drodze wyjątku, zmodyfikowany w ciągu 40 miesięcy od wejścia w życie Traktatu, w pojazd podobny konstrukcyjnie do transportera opancerzonego, umieszczony na liście w rozdziale II, paragraf 1 niniejszego Protokołu jako MT-LB-AT, poprzez zmianę wnętrza pojazdu dzięki usunięciu lewostronnych siedzeń drużyny piechoty oraz przyspawaniu stojaków amunicyjnych do ściany i podłogi co najmniej w sześciu miejscach w taki sposób, aby pojazd ten nie był zdolny do transportowania drużyny piechoty. Tego rodzaju modyfikacje mogą być przeprowadzone w miejscach innych niż miejsca redukcji. Transportery opancerzone MT-LB, które nie zostały zmodyfikowane, zostaną zgłoszone zgodnie z "Protokołem o wymianie informacji" jako transportery opancerzone.

Wszystkie modele i wersje istniejącego typu bojowych wozów piechoty, wymienione powyżej, będą uważane za bojowe wozy piechoty tego typu, chyba że są one umieszczone na liście pojazdów podobnych konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty w rozdziale II, paragraf 2 niniejszego Protokołu.

C) bojowe wozy z ciężkim uzbrojeniem:

AMX-10RC	PT-76
ERC 90 Sagaye	SU-76
BMR-625-90	SU-100
Commando V 150	ISU-152
Scorpion	
Saladin	
JPK-90	
M-24	
AMX-13	
EBR-75 Panhard	
PT-76	

Wszystkie modele i wersje istniejącego typu bojowego wozu z ciężkim uzbrojeniem, wymienione powyżej, będą uważane za bojowe wozy z ciężkim uzbrojeniem tego typu.

3. Istniejące typy artylerii:

A) armaty, haubice i środki artyleryjskie łączące cechy armat i haubic:

105 mm:105 Light Gun	100 mm:BS-3 Field Gun
M18	Model 53 Field Gun
105 Krupp Gun	Skoda How(Model 1914/1934,1930,1934)
105 R Metal Gun	Skoda How(Model 1939)
105 Pack How	
M 56 Pack How	
M 101 Towed How	105 mm:Schneider Field Gun(Model 1936)
M 102 Towed How	
Abbot SP Gun	
M 108 SP How	120 mm:2B16 How
M 52 SP How	2S9 SP How
105 HM-2 How	
M-38 Gun(Skoda)	122 mm:D30 How
105 AU 50 How	M-30 How
R 58/M 26 Towed How	D 74 How
	2S1 SP How

122 mm:122/46 Field Gun	A 19 Gun(Model 31/37)
D 30 How	Model 89 SP How
M 30 How	
2S1 SP How	130 mm:Gun 82
130 mm:M 46 Gun	M-46 Gun
	150 mm:Skoda How(Model 1934)
140 mm:5.5" (139.7mm)	Coh How (Model 1937)
Towed How	
	152 mm:D 1 How
150 mm:150 Skoda Gun	2S3 SP How
	2A 65 How
152 mm:D 20 Gun-How	ML 20 How-Gun
2S3 SP How	D 20 Gun-How
	Gun 81
155 mm:M114 Towed How	2 A 36 Gun
M114/39(M-139)	Dana SP Gun-How M77
Towed How	2S5 SP Gun
FH-70 Towed How	2S 19 SP How
M 109 SP How	Gun-How 85
M 198 Towed How	How Model 1938
155 TRF1 Gun	How 81
155 AUF1 Gun	
155 AMF3 Gun	203 mm:B4 How
155 BF 50 Gun	2S7 SP Gun
M 44 SP How	
M 59 Towed Gun	
SP 70 SP How	
175 mm:M107 SP Gun	

203 mm:M 115 Towed How

M 110 SP How

M 55 SP How

B) moździerze:

107 mm:4.2"(naziemny albo 107 mm:Mortar M-1938
zamontowany na wozie
opancerzonym M 106)

120 mm:2B11(2S12)

120 mm:Brandt(M60,M-120-60;
SLM-120-AM-50)

M 120 Model 38/43

M 120 RTF 1

Tundzha/Tundzha Sani SP

Mortar (zamontowany na

M 120 M51

MT-LB)

Soltam/Tampella

Mortar Model 1982

(naziemny albo

B-24

zamontowany na

pojeździe

opancerzonym M 113) 160 mm:M 160

Ecia Mod L(naziemny

M-L lub zamontowany

na wozach opance-

rzonych BMR-600 albo 240 mm:M 240

M 113

HY 12 (Tosam)

2S4 SP Mortar

2B11(2S12)

C) wieloprowadnicowe wyrzutnie pocisków raketowych:

110 mm:LARS

122 mm:BM-21(BM-21-1,

BM-21V)

122 mm:BM-21

RM-70

RM-70

APR-21

APR-40

140 mm: Terucl MLAS

130 mm: M-51

227 mm: MLRS

RM-130

BM-13

R.2

140 mm: BM-14

220 mm: BM-22/27

240 mm: BM-24

280 mm: Uragan 9P140

300 mm: Smerch

Wszystkie modele i wersje istniejącego typu artylerii, wymienione powyżej, będą uważane za artylerię tego typu.

4. Istniejące typy samolotów bojowych:

A-7	IAR-93
A-10	IL-28
Alpha Jet A	MiG-15
AM-X	MiG-17
Buccaneer	MiG-21
Canberra	MiG-23
Draken	MiG-25
F-4	MiG-27
F-5	MiG-29
F-15	MiG-31
F-16	SU-7
F-18	SU-15
F-84	SU-17
F-102	SU-20
F-104	SU-22
F-111	SU-24
G-91	SU-25
Harrier	SU-27
Hunter	TU-16

Jaguar	TU-22
Lightning	TU-22M
MiG-21	TU-128
MiG-23	Yak-28
MiG-29	
MB-339	.
Mirage F1	
Mirage III	
Mirage IV	
Mirage V	
Mirage 2000	
SU-22	
Tornado	

Wszystkie modele lub wersje istniejącego typu samolotu bojowego, wymienione powyżej, będą uważane za samolot bojowy takiego typu.

5. Istniejące typy śmigłowców uderzeniowych:

A) wyspecjalizowane śmigłowce uderzeniowe:

A-129 Mangusta	Mi-24
AH-1 Cobra	
AH-64 Apache	
Mi-24	

Zgodnie z postanowieniami rozdziału I, paragraf 3 "Protokołu o rekategoryzacji śmigłowców", wszystkie modele lub wersje istniejącego typu wyspecjalizowanego śmigłowca uderzeniowego, wymienione powyżej, będą uważane za wyspecjalizowany śmigłowiec uderzeniowy takiego typu.

B) wielozadaniowe śmigłowce uderzeniowe:

A-109 Hirundo	IAR-316
Alouette III	Mi-8/Mi-17
BO-105/PAH-1	
Fennec AS 550 C-2	
Gazelle	
Lynx	
Mi-8	
OH-58 Kiowa /AB-206/CH-136	
Scout	
Wessex	

Zgodnie z postanowieniami rozdziału I, paragrafy 4 i 5 "Protokołu o rekatagoryzacji śmigłowców", wszystkie modele lub wersje istniejącego typu wielozadaniowego śmigłowca uderzeniowego, wymienione powyżej, będą uważane za wielozadaniowe śmigłowce uderzeniowe takiego typu.

**Rozdział II. ISTNIEJĄCE TYPY UZBROJENIA KONWENCJONALNEGO
I SPRZĘTU NIE OBJĘTYCH TRAKTATEM**

1. Istniejące typy pojazdów podobnych konstrukcyjnie do transportera opancerzonego:

YPR-765	MILAN	BTR-40	CP
	CP		
	PRCOC1	BTR-50	PU
	PRCOC2		PUM
	PRCOC4		P
	PRCOC5		PUR 82
	PRMR		PK(MRF)
			UR-67
AMK-13	VTTMILAN		PK(B)
			MTP-1
	PC		
M113	MILAN	BTR-152	CP
	A1/A2(ATGW)		
	E/W TOW	BTR-60	PU
	ARTFC		PU-12/PA PU-12
	ARTOBS		PAU
	FACONT		BBS
	MORTFC		ABS
			R-137 B
	A1E		R-140 BM
	Mortar Carrier		R-145
	SIG		R-156
	HFTRSM		R-409 BM
	CP		P-238 BT
	CPSVC		P-240 BT
	A1CP		P-241 BT
	A1ECP		E-351 BR

	4.2"/M106 A1 4.2"		R-975
	M 106 81 mm		MTP-2
	M-125 81 mm		1V18, 1V19
	M-125 A1 81 mm		1V118
	M 125 A2 81		B
	NM-125 81 mm		
		BTR-70	KShM
TPz-1 FUCHS	HFTRSM		SPR-2
	AD CP		BREM
	CP		ZS-88
	ENGRCP		Kh
	ELOKA		
	NBC	BTR-80	1V119
	RASIT		RCHM-4
M59	CP	BTR-D	ZD
			RD
LEONIDAS	1	OT-62(TOPAS)	CP
			WPT/DPT-62
VAB	PC		BREM
			R-2M
BMR-600	SIG		R-3M
	PC		R-3MT
	81mm		R-4MT
SPARTAN	STRIKER		
	SAMSON	OT-64(Skot)	CP
	CP		R-3Z
	JAVELIN		R-2M
	MILAN		R-3MT
			R-4
SAXON	AD		R-4MT
	CP		R-2AM
	MAINT		PROPAGANDA
			R-4M
AFV 432	CP/RA		R-6
	81 mm		WPT/DR-64
	CYMB		BREM
	AFV 435		S-260 inz.
	AFV 436		S-260 art.
	AFV 439		

		OT-810	OT-810/R-112
HUMBER	SQUIRT	OT 90	VP 90
SARACEN	SQUIRT		
	CP	FUG D-442	VS
	ADR		MRP
YP 408	PWMR		OT-65/R-112
	PWCO		OT-65DP
	PWAT		OT-65CH
	PWRDR	PSZH D-944	CP
	PWV	MT-LB	AT
BTR-50	PU		KSHM-R-81
	PK(MRF)		R-80
	PK(B)		9S743
			PI
BTR-60	PU-12/PA PU-12		1W-13-16
	BBS		1W-21-25
	ABS		1W-12
	R-137B		MP-21-25
	R-140BM		AFMS
	R-145		R-381T
	R-156		R-330P
	R-409 BM		Beta 3M
	P-238 BT		SPR-1
	P-240 BT		WPT/DTP
	P-241 BT		BREM
	B		TRI
MT-LB	PI		MTP-LB
	MP-21-25		BRM Sova/BRM 30
	1W-13-16		
	AFMS	TAB-71	A
	R-381 T		TERA-71-L
	R-330 P		AR
	Beta 3M	TAB 77	A
	MTP-LB		TERA-77-L
			RCH-84
			PCOMA
		TABC-79	AR
			A-POMA
		TAB	TCG-80
		MLVM	AR

2. Istniejące typy pojazdów podobnych konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty:

WARRIOR	RA	BMP-1	KSh
	REP		9S743
	REC		PRP-3, 4
			MP-31
			B
BMP-1	MTP		SVO
	MP-31		DTB-80
			VPV
			IRM
			MTP
			BREM-4, -2, -D
		BMD-1	KSh
		BRM-1	KSh

3. Istniejące typy samolotów szkolno-treningowych, które są zaprojektowane i skonstruowane do celów podstawowej nauki latania, i które mogą posiadać jedynie ograniczoną możliwość uzbrojenia niezbędnego do początkowego szkolenia w technice strzelania:

Alpha Jet E	I-22
C-101 Aviojet	IAR-99
Fouga	L-29
Hawk	L-39
Jet Provost	TS-11
L-39	
MB-326	
PD-808	
T-2	
T-33/CT-133	
T-37	
T-38	

4. Istniejące typy śmigłowców wsparcia bojowego:

A-109 Hirundo	IAR-316
AB-412	IAR-330
Alouette II	Mi-2
Alouette III	Mi-6
Blackhawk	Mi-8/Mi-17

Bell 47/AB 47/Sioux
BO-105
CH53
Chinook
Fennec AS 555 A
Hughes 300
Hughes 500/OH-6
Mi-8
OH-58 Kiowa/AB-206/CH-136
Puma
Sea King
UH-1A/1B/AB-204
UH-1D/1H/AB-205
UH-1N/AB-212
Wessex

5. Istniejące typy nieuzbrojonych śmigłowców transportowych, które nie są wyposażone do użycia broni:

AB-47	Mi-2
AB-412	Mi-26
Alouette II	SA-365N Dauphin
CH53	W-3 Sokol
Chinook	
Cougar AS 532 U	
Dauphin AS365 N1	
Hughes 300	
NH 500	
Puma	
Sea King/H-3F/HAR 3	
SH-3D	
UH-1D/1H/AB-205	
UH-1N/AB-212	

6. Istniejące typy mostów czołgowych:

M47 AVLB	MTU
M48 AVLB	MT-20
M60 AVLB	MT-55A
Centurion AVLB	MTU-72
Chieftain AVLB	BLG-60

Brueckenlegepanzer Biber/Leopard 1 AVLB

BLG-67M

BLG-67M2

Rozdział III. DANE TECHNICZNE I ZDJĘCIA

1. Dane techniczne, zgodnie z kategoriami przyjętymi w Aneksie do niniejszego Protokołu, wraz ze zdjęciami prawej lub lewej strony oraz widokiem z góry i przodu każdego z istniejących typów uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu, wymienionych w rozdziałach I i II niniejszego Protokołu, zostaną przekazane przez każde Państwo-Stronę wszystkim innym Państwom-Stronom w momencie podpisania Traktatu. Ponadto, zdjęcia pojazdów podobnych konstrukcyjnie do transporterów opancerzonych oraz pojazdów podobnych konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty będą zawierać taki widok tych pojazdów, który wyraźnie ukaże ich wewnętrzną konfigurację, ilustrując specyficzne cechy, które wyróżniają ten konkretny pojazd jako podobny konstrukcyjnie. Zdjęcia inne niż wymagane w niniejszym paragrafie mogą być dodatkowo przedstawione według uznania każdego Państwa-Strony.

2. Każdy istniejący typ uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu wymieniony w rozdziałach I i II niniejszego Protokołu będzie mieć model lub wersje tego typu przyjętą za wzorzec. Zgodnie z paragrafem 1 niniejszego rozdziału, zdjęcia będą przedstawiać każdy tego rodzaju przyjęty wzorzec. Nie będą wymagane zdjęcia modeli i wersji, które nie mają istotnych, zewnętrznie dostrzegalnych różnic odbiegających od wzorca tego typu. Zdjęcia każdego wzorca typu będą zaopatrzone w przypis zawierający nazwę istniejącego typu oraz narodowe nazewnictwo wszystkich modeli i wersji typu, który przedstawia prezentowany na zdjęciu wzorzec. Zdjęcia każdego wzorca typu będą także zawierać przypis dotyczący danych technicznych typu zgodnie z kategoriami przyjętymi w Aneksie do niniejszego Protokołu. Ponadto, przypis wymieni wszystkie modele i wersje typu prezentowanego na zdjęciu. Tego rodzaju dane techniczne będą podane na zdjęciu przedstawiającym widok boczny.

Rozdział IV.

AKTUALIZACJA WYKAZÓW ISTNIEJĄCYCH TYPÓW ORAZ ZOBOWIĄZANIA PAŃSTW-STRON

1. Niniejszy Protokół stanowi porozumienie Państw-Stron w odniesieniu do istniejących typów uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu, jak również kategorii danych technicznych wymienionych w rozdziałach I i II Aneksu do niniejszego Protokołu.

2. Każde Państwo-Strona ponosić będzie odpowiedzialność za dokładność danych technicznych, przekazanych zgodnie z rozdziałem III niniejszego Protokołu, odnoszących się jedynie do jego własnego uzbrojenia konwencjonalnego.

3. Każde Państwo-Strona powiadomi wszystkie inne Państwa-Strony o wejściu na wyposażenie jego sił zbrojnych w strefie stosowania: (a) jakiegokolwiek nowego typu uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu, który odpowiada jednej z definicji zawartych w artykule II Traktatu, lub który podpada pod kategorię wymienioną w niniejszym Protokole, oraz (b) jakiegokolwiek nowego modelu lub wersji typu wymienionego w niniejszym Protokole. Jednocześnie, każde Państwo-Strona przedstawi wszystkim innym Państwom-Stronom dane techniczne i zdjęcia wymagane zgodnie z rozdziałem III niniejszego Protokołu.

4. W możliwie szybkim czasie, w każdym razie nie później niż 60 dni po przekazaniu notyfikacji zgodnie z paragrafem 3 niniejszego rozdziału, Państwa-Strony podejmą działania związane z aktualizacją, w myśl postanowień artykułu XVI Traktatu oraz "Protokołu o Wspólnej Grupie Konsultacyjnej", wykazów istniejących typów uzbrojenia i sprzętu konwencjonalnego, zgodnie z rozdziałami I i II niniejszego Protokołu.

A N E K S

DO PROTOKOŁU O ISTNIEJĄCYCH TYPACH UZBROJENIA KONWENCJONALNEGO I SPRZĘTU

Rozdział I. UZGODNIONE KATEGORIE DANYCH TECHNICZNYCH

Uzgodniono następujące kategorie danych technicznych dla każdego modelu i wersji istniejących typów uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu:

1. Czołgi bojowe

Istniejący typ

Nazwa narodowa

Kaliber działa głównego

Waga w stanie niezaladowanym

2. Bojowe wozy opancerzone

Transportery opancerzone

Istniejący typ

Nazwa narodowa

Typ i kaliber ewentualnego uzbrojenia

Bojowe wozy piechoty

Istniejący typ

Nazwa narodowa

Typ i kaliber uzbrojenia

Bojowe wozy z ciężkim uzbrojeniem

Istniejący typ

Nazwa narodowa

Kaliber działa głównego

Waga w stanie niezaladowanym

3. Artyleria

Armaty, haubice i środki artyleryjskie łączące cechy armat i haubic

Istniejący typ

Nazwa narodowa

Kaliber

Moździerce

Istniejący typ

Nazwa narodowa

Kaliber

Wieloprowadnicowe wyrzutnie pocisków raketowych

Istniejący typ

Nazwa narodowa

Kaliber

4. Samoloty bojowe

Istniejący typ

Nazwa narodowa

5. Śmigłowce uderzeniowe

Istniejący typ

Nazwa narodowa

6. Pojazdy podobne konstrukcyjnie do transporterów opancerzonych

Istniejący typ

Nazwa narodowa

Typ i kaliber ewentualnego uzbrojenia

7. Pojazdy podobne konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty

Istniejący typ

Nazwa narodowa

Typ i kaliber ewentualnego uzbrojenia

8. Samoloty szkolno-treningowe

Istniejący typ

Nazwa narodowa

Typ ewentualnego uzbrojenia

9. Śmigłowce wsparcia bojowego

Istniejący typ

Nazwa narodowa

10. Niouzbrojone śmigłowce transportowe

Istniejący typ

Nazwa narodowa

11. Mosty czołgowe
Istniejący typ
Nazwa narodowa

Rozdział II. SPECYFIKACJE DOTYCZĄCE ZDJĘĆ

Zdjęcia przewidziane w rozdziale III niniejszego Protokołu będą czarno-białe. Dozwolone będzie używanie lampy błyskowej i sprzętu oświetleniowego. Fotografowany przedmiot będzie kontrastował z tłem. Wszystkie zdjęcia będą się charakteryzować wysoką wyrazistością, jednolitą tonacją i głębią ostrości. Przedstawione zdjęcia będą formatu 13 cm na 18 cm, nie licząc obwódki. W przypadku ujęć innych niż z góry, wszystkie zdjęcia będą robione z tego samego poziomu fotografowanego sprzętu, przy czym aparat fotograficzny będzie umieszczony prostopadle do podłużnej osi fotografowanego przedmiotu; w przypadku ujęć z góry - zdjęcia będą ukazywać wierzch oraz przynajmniej 80% powierzchni zdjęcia w sensie poziomym lub pionowym. Obok przedmiotu, na zdjęciu umieszczona będzie miara odniesienia. Miara ta, w postaci czarno-białych, pół-metrowych odcinków, będzie dostatecznie długa, by dokładnie oddać skalę. Będzie ona umieszczona wzdłuż przedmiotu lub w bezpośrednim jego sąsiedztwie. Każde zdjęcie będzie zaopatrzone w etykietę zawierającą informacje wymagane zgodnie z rozdziałem III, paragraf 2 niniejszego Protokołu, jak również datę wykonania fotografii.

PROTOKÓŁ
O PROCEDURACH REGULUJĄCYCH REKLASYFIKACJĘ OKREŚLONYCH
TYPÓW LUB WERSJI SAMOLOTÓW SZKOLNO-BOJOWYCH NA
NIEUZBROJONE SAMOLOTY TRENINGOWE

Państwa-Strony niniejszym przyjmują procedury i postanowienia regulujące całkowite rozbrojenie i certyfikację nieuzbrojonego statusu określonych typów lub wersji samolotów szkolno-bojowych, zgodnie z artykułem VIII "Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie" z 19 listopada 1990 r., zwanego dalej Traktatem.

Rozdział I. POSTANOWIENIA OGÓLNE

1. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo wyłączenia z ograniczeń liczbowych na samoloty bojowe, zawartych w artykułach IV i VI Traktatu, tylko tych określonych typów lub wersji samolotów szkolno-bojowych, które są wymienione w rozdziale II, paragraf 1 niniejszego Protokołu, zgodnie z procedurami ustalonymi w niniejszym Protokole.

A. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo wyłączenia z ograniczeń liczbowych na samoloty bojowe, zawartych w artykułach IV i VI Traktatu, poszczególnych samolotów określonych typów lub wersji wymienionych w rozdziale II, paragraf 1 niniejszego Protokołu, które mają jakiegokolwiek urządzenia wymienione w rozdziale III, paragraf 1 i 2 niniejszego Protokołu, jedynie poprzez ich całkowite rozbrojenie i certyfikacje.

B. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo wyłączenia z ograniczeń liczbowych na samoloty bojowe, zawartych w artykułach IV i VI Traktatu, poszczególnych samolotów określonych typów lub wersji wymienionych w rozdziale II, para-

graf 1 niniejszego Protokołu, które nie mają jakichkolwiek urządzeń wymienionych w rozdziale III, paragraf 1 i 2 niniejszego Protokołu, jedynie poprzez certyfikacje.

2. Wersje lub typy samolotów szkolno-bojowych, wymienione w rozdziale II niniejszego Protokołu, mogą być rozbrojone i certyfikowane, lub tylko certyfikowane, w okresie 40 miesięcy od wejścia w życie niniejszego Traktatu. Takie samoloty będą wliczane do ograniczeń liczbowych na samoloty bojowe, zawartych w artykułach IV i VI Traktatu, do chwili certyfikowania ich jako nieuzbrojone, zgodnie z procedurami ustalonymi w rozdziale IV niniejszego Protokołu. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo wyłączenia z ograniczeń liczbowych na samoloty bojowe, zawartych w artykułach IV i VI Traktatu, nie więcej niż 550 takich samolotów, z których nie więcej niż 130 będzie typem lub wersją samolotu MiG-25U.

3. Nie później niż z chwilą wejścia w życie Traktatu, każde Państwo-Strona powiadomi wszystkie inne Państwa-Strony o:

A) całkowitej liczbie każdego konkretnego typu lub wersji samolotu szkolno-bojowego, którą Państwo-Strona zamierza rozbroić i certyfikować, zgodnie z rozdziałem I, paragraf 1, podparagraf "a" oraz rozdziałami III i IV niniejszego Protokołu oraz

B) całkowitej liczbie każdego specjalnego typu lub wersji samolotu szkolno-bojowego, którą Państwo-Strona zamierza tylko certyfikować, zgodnie z rozdziałem I, paragraf 1, podparagraf "B" i rozdziałem IV niniejszego Protokołu.

4. Każde Państwo-Strona użyje wszelkich technicznych środków, które uzna za konieczne, w celu realizacji procedur dotyczących całkowitego rozbrojenia ustalonych w rozdziale III niniejszego Protokołu.

Rozdział II. TYPY LUB WERSJE SAMOLOTÓW SZKOLNO-BOJOWYCH KWALIFIKUJĄCYCH SIĘ DO CAŁKOWITEGO ROZBROJENIA I CERTYFIKOWANIA

1. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo wyłączenia z ograniczeń liczbowych na samoloty bojowe, zawartych w artykułach IV i VI Traktatu,

zgodnie z postanowieniami niniejszego Protokołu, jedynie następujących określonych typów lub wersji samolotu szkolno-bojowego:

SU - 15U

SU - 17U

MiG - 15U

MiG - 21U

MiG - 23U

MiG - 25U

UIL - 28.

2. Powyższa lista określonych typów lub wersji samolotów szkolno-bojowych jest ostateczna i nie podlega rewizji.

Rozdział III. PROCEDURA CAŁKOWITEGO ROZBROJENIA

1. Typy lub wersje samolotów szkolno bojowych podlegające całkowitemu rozbrowieniu staną się niezdolne do dalszego użycia w charakterze jakiegokolwiek typu uzbrojenia, jak też do dalszego postugiwania się jako systemami prowadzenia walki radioelektronicznej i rozpoznania poprzez usunięcie następujących urządzeń:

A) specjalnych urządzeń do podłączenia systemów uzbrojenia, takich jak specjalne stałe punkty zaczeplenia, prowadnice wyrzutni lub miejsca zamocowania uzbrojenia;

B) podzespołów lub paneli systemów kierowania bronią, w tym selekcji broni i uzbrojenia oraz systemów ogniowych lub systemów odpalania;

C) podzespołów sprzętu celowniczego i systemów naprowadzania broni, które nie są integralnie połączone z systemami nawigacji i kontroli lotu oraz

D) podzespołów i paneli systemów prowadzenia walki radioelektronicznej i rozpoznania wraz z towarzyszącymi antenami.

2. Niezależnie od paragrafu 1 niniejszego rozdziału, wszelkie stałe punkty zaczeplenia, które są integralną częścią samolotu, jak też wszelkie specjalne elementy stałych punktów ogólnego przeznaczenia, które są przeznaczone do użycia tylko z urządzeniami opisanymi w paragrafie 1 niniejszego rozdziału, staną się niezdolne do dalszego użycia z wymienionymi systemami. Elektrycz-

ne obwody systemów uzbrojenia prowadzenia walki radioelektronicznej i rozpoznania, opisane w paragrafie 1 niniejszego rozdziału, staną się niezdolne do dalszego użycia poprzez usunięcie okablowania lub, jeśli to nie jest technicznie wykonalne, poprzez wycięcie części okablowania w miejscach dostępnych.

3. Każde Państwo-Strona przekaże wszystkim innym Państwom-Stronom, co najmniej 42 dni przed całkowitym rozbrojeniem pierwszego samolotu każdego typu lub wersji samolotu szkolno-bojowego wymienionego w rozdziale II niniejszego Protokołu, następujące informacje:

A) podstawowy schemat blokowy, przedstawiający wszystkie główne urządzenia systemów uzbrojenia, w tym sprzęt celowniczy i systemy kierowania uzbrojeniem, urządzenia przeznaczone do przyłączenia uzbrojenia, jak też urządzenia systemów prowadzenia walki radioelektronicznej i rozpoznania, podstawowe funkcje urządzeń opisanych w paragrafie 1 niniejszego rozdziału i ich funkcjonalne wzajemne połączenia;

B) ogólny opis procedury rozbrojenia, w tym wykaz urządzeń, które mają być usunięte, oraz

C) zdjęcie każdego urządzenia, które ma być usunięte, przedstawiające jego miejsce w samolocie przed jego usunięciem i zdjęcie tego samego miejsca po usunięciu danego składnika.

Rozdział IV. PROCEDURY CERTYFIKACJI

1. Każde Państwo-Strona, które zamierza rozbroić i certyfikować, lub tylko certyfikować, typy lub wersje samolotu szkolno-bojowego, zastosuje się do następujących procedur certyfikacji w celu zapewnienia, że tego rodzaju samoloty nie posiadają żadnych urządzeń wymienionych w rozdziale III, paragraf 1 i 2 niniejszego Protokołu.

2. Każde Państwo-Strona powiadomi wszystkie inne Państwa-Strony, zgodnie z rozdziałem IX, paragraf 3 "Protokołu o inspekcji", o każdej certyfikacji. W przypadku pierwszej certyfikacji samolotu, który nie wymaga całkowitego rozbrojenia, Państwo-Strona, które zamierza przeprowadzić certyfikację, przekaże wszystkim innym Państwom-Stronom informacje wymagane w rozdziale III, paragraf 3, podparagrafy A, B i C niniejszego Protokołu dla uzbrojonego modelu lub wersji tego samego typu samolotu.

3. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo inspekcji certyfikacji samolotów szkolno-bojowych zgodnie z "Protokołem o inspekcji".

4. Proces całkowitego rozbrojenia i certyfikacji, lub tylko certyfikacji, będzie uważany za zakończony z chwilą, gdy procedury o certyfikacji ustalone w niniejszym rozdziale zostaną zakończone, bez względu na to, czy jakiegokolwiek Państwo-Strona skorzysta z prawa do inspekcji certyfikacji, opisanego w paragrafie 3 niniejszego rozdziału i w rozdziale IX "Protokołu o inspekcji", pod warunkiem, że w ciągu 30 dni od otrzymania notyfikacji o zakończeniu certyfikacji i reklasyfikacji, przekazanej zgodnie z paragrafem 5 niniejszego rozdziału, żadne Państwo-Strona nie powiadomi wszystkich innych Państw-Stron o powzięciu przekonania, iż zaistniały wątpliwości co do procesu certyfikacji i reklasyfikacji. W przypadku podniesienia sprawy takich wątpliwości, reklasyfikacja nie zostanie uznana za zakończoną do chwili wyjaśnienia wątpliwości.

5. Państwo-Strona prowadzące certyfikację powiadomi wszystkie inne Państwa-Strony, zgodnie z rozdziałem IX "Protokołu o inspekcji", o zakończeniu certyfikacji.

6. Certyfikacja będzie prowadzona w strefie stosowania. Państwa-Strony należące do tej samej grupy Państw-Stron będą mieć prawo posiadania wspólnych miejsc certyfikacji.

Rozdział V. PROCEDURY WYMIANY INFORMACJI ORAZ WERYFIKACJI

Wszystkie typy lub wersje samolotów szkolno-bojowych, certyfikowanych jako nieuzbrojone, będą przedmiotem wymiany informacji, zgodnie z postanowieniami "Protokołu o wymianie informacji" i będą podlegać weryfikacji, włącznie z inspekcją na miejscu, zgodnie z "Protokołem o inspekcji".

P R O T O K Ó Ł
O PROCEDURACH REGULUJĄCYCH REDUKCJĘ UZBROJENIA
KONWENCJONALNEGO I SPRZĘTU OGRANICZANYCH TRAKTATEM
O KONWENCJONALNYCH SIŁACH ZBROJNYCH W EUROPIE

}

Państwa-Strony niniejszym przyjmują procedury regulujące redukcję uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, zgodnie z artykułem VIII "Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie" z 19 listopada 1990 r., zwanego dalej Traktatem.

Rozdział I. OGÓLNE WYMOGI REDUKCJI

1. Uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem będą redukowane zgodnie z procedurami ustalonymi w niniejszym Protokóle oraz innych protokołach wymienionych w artykule VIII, paragraf 1 Traktatu. Jakakolwiek z tych procedur, zastosowana zgodnie z postanowieniami artykułu VIII Traktatu lub niniejszego Protokołu, będzie uważana za wystarczającą do przeprowadzenia redukcji.

2. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo użycia wszelkich środków technicznych, które uzna za stosowne do realizacji procedur redukcji uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem.

3. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo usunięcia, zatrzymania i użycia tych urządzeń i części uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, które jako takie nie są przedmiotem redukcji, zgodnie z postanowieniami rozdziału II niniejszego Protokołu, oraz rozporządzania częściami złomowymi.

4. Jeżeli niniejszy Protokół nie stanowi inaczej, uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem będą redukowane w taki sposób, by wykluczyć dalsze ich użytkowanie lub odtworzenie do celów wojskowych.

5. Po wejściu w życie Traktatu, każde Państwo-Strona może zaproponować dodatkowe procedury redukcji. Propozycje te zostaną przekazane wszystkim innym Państwom-Stronom wraz ze szczegółami proponowanych procedur w tej samej formie, jak procedury przedstawione w niniejszym Protokole. Każda tego rodzaju procedura będzie uważana za wystarczającą do przeprowadzenia redukcji uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem na podstawie odpowiedniej decyzji Wspólnej Grupy Konsultacyjnej.

Rozdział II. KRYTERIA PREZENTACJI W MIEJSCU REDUKCJI

1. Każdy egzemplarz uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, który ma być przedmiotem redukcji, zostanie przedstawiony w miejscu redukcji. Składać się on będzie co najmniej z następujących części i elementów:

A) w przypadku czołgów bojowych: kadłuba, wieży i integralnego głównego uzbrojenia. Dla celów niniejszego Protokołu przyjmuje się, że integralne główne uzbrojenie czołgu będzie obejmować lufę armaty, zespół zamkowy, czopy i jarzma czopów;

B) w przypadku bojowych wozów opancerzonych: korpusu, wieży i, jeżeli występuje, integralnego głównego uzbrojenia. Dla celów niniejszego Protokołu przyjmuje się, że integralne główne uzbrojenie bojowego wozu opancerzonego będzie obejmować lufę armaty, zespół zamkowy, czopy i jarzma czopów. Dla celów niniejszego Protokołu przyjmuje się, że integralne główne uzbrojenie nie będzie obejmować karabinów maszynowych o kalibrze mniejszym niż 20 mm, które wszystkie mogą być wymontowane;

C) w przypadku artylerii: lufy armaty, zespołu zamkowego, kołyski wraz z czopami i jarzmami czopów, łoża, jeżeli występują, lufy lub prowadnic wyrzutni i ich podstawy, lub lufy moździerzy i ich płyt ogonowych. W przypadku artylerii samobieżnej - korpus pojazdu i wieża, jeżeli występuje, także zostaną przedstawione;

D) w przypadku samolotów bojowych: kadłuba oraz

E) w przypadku śmigłowców uderzeniowych: kadłuba włącznie z przedziałem montowania przekładni.

2. W każdym przypadku egzemplarz przedstawiany w miejscu redukcji zgodnie z paragrafem 1 niniejszego rozdziału będzie kompletny.

3. Państwa-Strony przeprowadzające redukcje mogą rozporządzać w dowolny sposób częściami i elementami uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, nie wymienionymi w paragrafie 1 niniejszego rozdziału, jak rów-

niez częściami i elementami, których nie dotyczy redukcja w ramach procedur niniejszego Protokołu, w tym wieżami transportera opancerzonego wyposażonymi tylko w karabiny maszynowe.

Rozdział III. PROCEDURY REDUKCJI CZOŁGÓW BOJOWYCH PRZEZ NISZCZENIE

1. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo wyboru jednej z następujących procedur w każdym przypadku niszczenia czołgów bojowych w miejscu redukcji.

2. Procedura niszczenia przez cięcie:

A) usunięcie z ramy specjalnego sprzętu, w tym sprzętu odłączalnego zapewniającego działanie systemów uzbrojenia pokładowego;

B) usunięcie wieży, jeżeli występuje;

C) w przypadku zespołu zamkowego armaty:

1) przyspawanie bloku zamkowego do pierścienia zamkowego przynajmniej w dwóch miejscach albo

2) przecięcie przynajmniej jednej strony pierścienia zamka wzdłuż podłużnej osi wgłębienia, w którym porusza się blok zamka;

D) przecięcie lufy armaty na dwie części w odległości nie większej niż 100 mm od pierścienia zamka;

E) przecięcie jednego czopu armaty i jarzma czopu w wieży;

F) odcięcie dwóch sekcji z obwodu szczeliny kadłuba wieży, z których każdy stanowi część sektora z kątem nie mniejszym niż 60 stopni i co najmniej 200 mm w osi promieniowej, ześrodkowanych na podłużnej osi pojazdu oraz

G) odcięcie sekcji obu stron kadłuba, które obejmują końcowe szczeliny napędowe, poprzez pionowe i poziome cięcia w bocznych płytach i przekątne nacięcia w pokładzie lub płytach ładowni oraz płytach przednich i tylnych w taki sposób, aby końcowe szczeliny napędowe znalazły się w odciętych częściach.

3. Procedura niszczenia przez burzenie materiałem wybuchowym:

A) kadłub, pokrywy luków i płyty narożne będą otwarte, aby zmaksymalizować efekt wybuchu;

B) ładunek materiału wybuchowego zostanie umieszczony wewnątrz lufy armaty, w miejscu gdzie czopy łączą się z jarzmem armaty lub kołyska;

C) ładunek wybuchowy zostanie umieszczony na zewnątrz kadłuba, między drugim a trzecim kołem jezdnym, lub trzecim a czwartym w sześciokołowej konfiguracji, unikając naturalnych słabizn, takich jak spawy lub luki ewakuacyjne. Ładunek musi być umieszczony w granicach promienia odlewu wieży. Drugi ładunek zostanie umieszczony na wewnętrznej stronie kadłuba, po tej samej stronie

czołgu, naprzeciwko zewnętrznego ładunku;

D) ładunek wybuchowy zostanie umieszczony na wewnętrznej stronie odlewu wieży w rejonie zamocowania głównego uzbrojenia oraz

E) wszystkie ładunki zostaną zdetonowane jednocześnie, w taki sposób, aby główny kadłub popękał i został zniekształcony, blok zamkowy oderwał się od lufy armaty, stopił lub zdeformował, lufa armaty rozłupała się lub podłużnie przecięła, jarzmo armaty lub kołyska pękły, tak aby uniemożliwić zamontowanie lufy armaty, a uszkodzenia spowodowane w podwoziu były tego rodzaju, żeby co najmniej jedno koło uległo zniszczeniu.

4. Procedury niszczenia przez deformację:

A) usunięcie specjalnego kadłuba z ramy, w tym sprzętu montowanego w celu zapewnienia działania pokładowych systemów uzbrojenia;

B) usunięcie wieży, jeżeli występuje;

C) w przypadku zespołu zamkowego armat:

1) przyspawanie bloku zamkowego do pierścienia zamkowego przynajmniej w dwóch miejscach albo

2) przecięcie przynajmniej jednej strony pierścienia zamka wzdłuż długiej osi wgłębienia, w którym porusza się blok zamka;

D) przecięcie lufy armaty na dwie części w odległości nie większej niż 100 mm od pierścienia zamka;

E) rozmontowanie jednego z czopów armaty oraz

F) zdeformowanie kadłuba i wieży w takim stopniu, aby ich szerokość została zmniejszona co najmniej o 20%.

5. Procedura niszczenia przez rozbicie:

A) ciężka stalowa kula krusząca, lub równorzędna, będzie wielokrotnie zrzucona na kadłub i wieżę aż do rozbicia kadłuba przynajmniej w trzech miejscach, a wieży przynajmniej w jednym miejscu;

B) uderzenia kuli w wieżę spowodują zniszczenie czopów armaty i jej jarzma, a także wyraźnie zdeformują pierścień zamka oraz

C) lufa armaty wyraźnie pęknie lub wygnie się.

Rozdział IV. PROCEDURY REDUKCJI BOJOWYCH WOZÓW PIECHOTY PRZEZ NISZCZENIE

1. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo wyboru jednej z następujących procedur w każdym przypadku niszczenia bojowych wozów opancerzonych w miejscu redukcji.

2. Procedura niszczenia przez cięcie:

A) w przypadku wszystkich bojowych wozów opancerzonych: usunięcie specjalnego sprzętu z ramy, w tym sprzętu odłączalnego zapewniającego działanie systemów uzbrojenia pokładowego;

B) w przypadku gąsienicowych bojowych wozów opancerzonych: odcięcie sekcji z obydwóch stron kadłuba, zawierających końcowe szczeliny napędowe, poziomymi lub pionowymi cięciami w bocznych płytach i cięciem po przekątnej płyt pokładu i ładowni oraz płyt przednich lub tylnych w taki sposób, żeby końcowe szczeliny napędowe znalazły się w odciętych częściach;

C) w przypadku kołowych bojowych wozów opancerzonych: odcięcie sekcji z obydwóch stron kadłuba, obejmujących miejsca zamocowania planetarnych mechanizmów skrętnych, pionowymi, poziomymi i nieregularnymi cięciami na płytach bocznych, lub przednich oraz płyt pokładu i ładowni, tak aby miejsca mocowania planetarnych mechanizmów skrętnych znalazły się w odciętych częściach w odległości nie mniejszej niż 100 mm od tych cięć oraz

D) dodatkowo w przypadku bojowych wozów piechoty i bojowych wozów z ciężkim uzbrojeniem:

- 1) usunięcie wieży;
- 2) rozmontowanie jednego z dwóch czopów armaty i jarzma czopu w wieży;
- 3) w przypadku zespołu zamkowego armaty:
  - a) przyspawanie bloku zamkowego do pierścienia zamka przynajmniej w dwóch miejscach;
  - b) przecięcie przynajmniej jednej strony pierścienia zamka wzdłuż długiej osi wyżłobienia odbierającego blok zamka lub
  - c) przecięcie osłony zamka na dwie w przybliżeniu równe części;
- 4) przecięcie lufy armaty na dwie części w odległości nie większej niż 100 mm od pierścienia zamka oraz
- 5) przecięcie dwóch sekcji z obwodu szczeliny kadłuba wieży, z których każda powinna stanowić część sektora z kątem nie mniejszym niż 60 stopni i minimum 200 mm w osi promieniowej ześrodkowanej na podłużnej osi pojazdu.

3. Procedura niszczenia przez burzenie materiałem wybuchowym:

A) ładunek wybuchowy zostanie założony wewnątrz na podłodze w środkowym punkcie pojazdu;

B) drugi ładunek wybuchowy zostanie umieszczony w następujący sposób:

- 1) w przypadku wozów bojowych z ciężkim uzbrojeniem: wewnątrz lufy, gdzie czopy łączą się z zamocowaniem armaty lub kołyską;

- 2) w przypadku bojowych wozów piechoty: na zewnętrznej części rejonu odbiornika/zamka i grupie dolnych luf;
- C) wszystkie pokrywy luków zostaną zabezpieczone oraz
- D) ładunki zostaną zdetonowane jednocześnie w taki sposób, aby rozłupać boki i górę kadłuba. W przypadku wozów bojowych z ciężkim uzbrojeniem i bojowych wozów piechoty, uszkodzenie systemu armaty będzie uważane za równoważne zniszczeniu wymienionemu w paragrafie 2, podparagraf D niniejszego rozdziału.

4. Procedura niszczenia przez rozbicie:

- A) ciężka stalowa kula krusząca lub równorzędna będzie wielokrotnie zrzucona na kadłub i ewentualną wieżę aż do rozbicia kadłuba przynajmniej w trzech miejscach i wieży przynajmniej w jednym miejscu;
- B) dodatkowo w przypadku bojowych wozów z ciężkim uzbrojeniem:
  - 1) uderzenia kuli w wieżę uczynią czop armaty lub jego jarzmo niemożliwym do dalszego wykorzystania, a także wyraźnie zdeformują pierścień zamka oraz
  - 2) lufa armaty wyraźnie pęknie lub wygnie się.

Rozdział V. PROCEDURY REDUKCJI ARTYLERII PRZEZ NISZCZENIE

1. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo wyboru jednej z następujących procedur w każdym przypadku niszczenia armat, haubic, środków artyleryjskich łączących charakterystyki armat i haubic, wieloprowadnicowych wyrzutni pocisków raketowych lub moździerzy.

2. Procedury niszczenia niesamobieżnych armat, haubic, środków artyleryjskich łączących charakterystyki armat i haubic lub moździerzy poprzez cięcie:

A) usunięcie specjalnego sprzętu, w tym sprzętu odłączalnego zapewniającego działanie armaty, haubicy, środka artyleryjskiego łączącego charakterystyki armat i haubic lub moździerza;

B) w przypadku ewentualnego systemu zamka armaty, haubicy, środka artyleryjskiego łączącego charakterystyki armat i haubic lub moździerza:

- 1) przyspawanie bloku zamkowego do pierścienia zamka przynajmniej w dwóch miejscach lub
- 2) przecięcie przynajmniej jednej strony pierścienia zamka wzdłuż długiej osi wgłębienia, w którym porusza się blok zamka;

C) przecięcie lufy na dwie części w odległości nie większej niż 100 mm od pierścienia zamka;

D) odcięcie lewego czopu kołyski armaty i rejonu zamocowania tego czopu w łożu górnym oraz

E) przecięcie dolnego łoża armaty lub płyty oporowej moździerza na mniej więcej dwie równe części.

3. Procedura niszczenia armat, haubic, środków artyleryjskich łączących charakterystyki armat i haubic, oprócz samobieźnych, przez burzenie materiałem wybuchowym:

A) ładunek wybuchowy zostanie umieszczony w lufie na jednym jarzmie kołyski łoża górnego oraz łoża dolnego i zdetonowany w taki sposób, aby

- 1) lufa została rozszczepiona lub podłużnie pękła w granicach 1,5 m od zamka;
- 2) blok zamka został oderwany, zdeformowany lub częściowo stopiony;
- 3) połączenia między lufą a pierścieniem zamka oraz między jednym z czopów kołyski a łożem górnym zostały zniszczone lub wystarczająco uszkodzone, by spowodować ich niesprawność oraz
- 4) łoża zostały rozdzielone w przybliżeniu na dwie równe części lub wystarczająco uszkodzone, by spowodować ich niesprawność.

4. Procedura niszczenia niesamobieźnych moździerzy przez burzenie materiałem wybuchowym:

ładunki wybuchowe zostaną umieszczone w lufie moździerza i na płycie oporowej w taki sposób, aby po zdetonowaniu ładunków lufa moździerza została rozerwana w jej dolnej połowie, a płyta oporowa przecięta w przybliżeniu na dwie równe części.

5. Procedura niszczenia niesamobieźnych moździerzy przez deformację:

A) lufa moździerza zostanie wyraźnie zgięta w przybliżeniu w jej środkowej części oraz

B) płyta podstawy będzie wygięta w przybliżeniu w centralnej linii pod kątem co najmniej 45 stopni.

6. Procedura niszczenia samobieźnych armat, haubic, środków artyleryjskich łączących charakterystyki armat i haubic lub moździerzy przez cięcie:

A) usunięcie sprzętu specjalnego, w tym odłączalnego, łączącego charakterystyki armat i haubic lub moździerzy;

B) w przypadku ewentualnego systemu zamka armaty, haubicy, środka artyleryjskiego łączącego charakterystyki armaty i haubicy lub moździerza:

- 1) przyspawanie bloku zamkowego do pierścienia zamka przynajmniej w dwóch miejscach albo

2) przecięcie przynajmniej jednej strony pierścienia zamka wzdłuż długiej osi wgłębienia, w którym porusza się blok zamka;

C) przecięcie lufy na dwie części w odległości nie większej niż 100 mm od pierścienia zamka;

D) odcięcie lewego czopu i jarzma czopu oraz

E) odcięcie sekcji obydwóch stron kadłuba, które obejmują końcowe szczeliny napędowe, pionowymi i poziomymi cięciami w płytach bocznych i ukośnymi cięciami w płytach pokładu w taki sposób, żeby końcowe szczeliny napędowe znalazły się w wyciętych częściach.

7. Procedura niszczenia samobieżnych armat, haubic, środków artyleryjskich łączących charakterystyki armat i haubic lub moździerzy przez burzenie materiałami wybuchowymi:

A) w przypadku samobieżnych armat, haubic, środków artyleryjskich łączących charakterystyki armat i haubic lub moździerzy z wieżą zastosowanie mieć będzie metoda niszczenia czołgów bojowych, określona w rozdziale III, paragraf 3 niniejszego Protokołu, w taki sposób, aby osiągnąć wyniki podobne do tych, które wymieniono w powyższych postanowieniach oraz

B) w przypadku samobieżnych armat, haubic, środków artyleryjskich łączących charakterystyki armat i haubic lub moździerzy bez wieży: materiał wybuchowy zostanie umieszczony w kadłubie pod przednią krawędzią pokładu obrotowego, który wspiera lufę, i zdetonowany w taki sposób, aby oddzielić płytę pokładu od kadłuba. W celu zniszczenia systemów broni zastosowanie mieć będzie metoda przewidziana dla armat i haubic, moździerzy lub środków artyleryjskich łączących charakterystyki armat i haubic, wyszczególniona w paragrafie 3 niniejszego rozdziału w taki sposób, aby osiągnąć wyniki podobne do tych, które wymieniono w powyższych postanowieniach.

8. Procedura niszczenia samobieżnych armat, haubic, środków artyleryjskich łączących charakterystyki armat i haubic lub moździerzy przez rozbicie:

A) ciężka stalowa kula krusząca lub podobna będzie wielokrotnie zrzucona na kadłub i ewentualną wieżę aż kadłub pęknie przynajmniej w trzech miejscach, a wieża przynajmniej w jednym miejscu;

B) uderzenia kuli w wieżę spowodują uszkodzenie jednego z czopów i jarzma czopów w sposób uniemożliwiający dalsze użycie a także wyraźnie zniekształcą pierścień zamka oraz

C) lufa będzie miała widoczne pęknięcie lub zgięcie w przybliżeniu w jej środkowej części.

9. Procedura niszczenia wieloprowadnicowych systemów raketowych przez cięcie:

A) usunięcie specjalnego sprzętu z wyrzutni wieloprowadnicowego systemu raketowego, w tym sprzętu odłączalnego zapewniającego funkcjonowanie jego systemów bojowych oraz

B) usunięcie luf lub prowadnic wyrzutni, śrub (przekładni) mechanizmów podniesienia, podstawy lufy lub podstawy prowadnic wyrzutni i ich części obrotowych i przecięcie ich w przybliżeniu na dwie równe części w miejscach, które nie stanowią połączeń podzespółów.

10. Procedura niszczenia wieloprowadnicowych systemów raketowych przez burzenie materiałem wybuchowym:

liniowo ukształtowany ładunek zostanie umieszczony w poprzek luf albo prowadnic wyrzutni oraz podstaw luf albo podstaw prowadnic wyrzutni. Zdetonowany ładunek przetnie lufy lub prowadnice wyrzutni, podstawy luf lub prowadnic wyrzutni i ich części obrotowe w przybliżeniu na dwie równe części w miejscach nie stanowiących połączeń podzespółów.

11. Procedura niszczenia wieloprowadnicowych systemów raketowych przez ich deformację:

wszystkie lufy lub prowadnice wyrzutni, podstawy luf lub prowadnic wyrzutni oraz system celowniczy zostaną w sposób widoczny zgięte w przybliżeniu w ich środkowej części.

Rozdział VI. PROCEDURY REDUKCJI SAMOLOTÓW BOJOWYCH POPRZEZ NISZCZENIE

1. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo wyboru jednej z następujących procedur w każdym przypadku niszczenia samolotów bojowych w miejscu redukcji.

2. Procedura niszczenia przez cięcie:

Kadłub samolotu zostanie podzielony na trzy części, w miejscach nie stanowiących połączeń podzespółów, poprzez odcięcie jego nosa bezpośrednio przed kabiną pilota oraz jego ogona w centralnym rejonie skrzydła w taki sposób, aby ewentualne połączenia podzespółów znalazły się w odciętych częściach.

3. Procedura niszczenia przez deformację:

Kadłub na całej swej długości zostanie zdeformowany przez zgniecenie w taki sposób, aby jego wysokość, szerokość i długość zostały zmniejszone przynajmniej o 30%.

4. Procedura niszczenia przez wykorzystanie jako bezpilotowego celu powietrznego:

A) każde Państwo-Strona będzie mieć prawo redukcji przez użycie jako bezpilotowego celu powietrznego nie więcej niż 200 samolotów bojowych w ciągu 40-miesięcznego okresu redukcji;

B) bezpilotowe cele powietrzne będą niszczone w locie amunicją wystrzeliwaną przez siły zbrojne Państwa-Strony będącego właścicielem bezpilotowego celu powietrznego;

C) jeżeli nie powiedzie się próba zestrzelenia bezpilotowego celu powietrznego i zostanie on w konsekwencji zniszczony przez mechanizm samoniszczący, będą mieć zastosowanie procedury przewidziane w niniejszym paragrafie. W przeciwnym razie bezpilotowy cel powietrzny może być odzyskany lub można zadeklarować jego zniszczenie przez przypadek, zgodnie z rozdziałem IX niniejszego Protokołu, w zależności od okoliczności oraz

D) notyfikacja o zniszczeniu zostanie przesłana wszystkim innym Państwom-Stronom. Będzie ona zawierać informacje o typie zniszczonego bezpilotowego celu powietrznego oraz miejscu jego zniszczenia. W ciągu 90 dni od notyfikacji, każde Państwo-Strona powołujące się na redukcję tą drogą przekaże wszystkim innym Państwom-Stronom udokumentowane dowody, takie jak raport z dochodzenia. W przypadku niejasności dotyczących zniszczenia określonego bezpilotowego celu powietrznego redukcja nie zostanie uznana za zakończoną do chwili ostatecznego wyjaśnienia tej sprawy.

Rozdział VII. PROCEDURA REDUKCJI ŚMIGŁOWCÓW UDERZENIOWYCH PRZEZ NISZCZENIE

1. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo wyboru jednej z następujących procedur w każdym przypadku niszczenia śmigłowców uderzeniowych w miejscu redukcji.

2. Procedura niszczenia przez cięcie:

A) podłużnica ogonowa lub ogonowa część zostanie odcięta od kadłuba w taki sposób, aby połączenie podzespołu znajdowało się w części odciętej;

B) przynajmniej dwa zamocowania przekładniowe na kadłubie zostaną odcięte, stopione lub zdeformowane.

3. Procedura niszczenia przez burzenie materiałem wybuchowym:

Można użyć każdą ilość i rodzaj materiału wybuchowego w taki sposób, aby po detonacji kadłub był przecięty co najmniej na dwie części w tym miejscu, w którym znajduje się rejon mocowania przekładni.

4. Procedura niszczenia przez deformację:

Kadłub na całej swej długości zostanie zdeformowany przez zgniecenie w taki sposób, aby jego wysokość, szerokość i długość została zmniejszona przynajmniej o 30%.

Rozdział VIII. REGUŁY I PROCEDURY REDUKCJI UZBROJENIA I SPRZĘTU KONWENCJONALNEGO OBJĘTYCH TRAKTATEM PRZEZ KONWERSJE NA CELE NIEWOJSKOWE

1. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo zredukowania pewnej liczby czołgów bojowych i bojowych wozów opancerzonych przez konwersję. Typy pojazdów, które mogą być przedmiotem konwersji, są wymienione w paragrafie 3 niniejszego rozdziału, a konkretne cele niewojskowe, na które mogą one być przekształcone, są wymienione w paragrafie 4 niniejszego rozdziału. Przekształcone pojazdy nie będą przekazywane na wyposażenie konwencjonalnych sił zbrojnych Państwa-Strony.

2. Każde Państwo-Strona określi liczbę czołgów bojowych i bojowych wozów opancerzonych, które będą przedmiotem konwersji. Liczba ta nie przekroczy:

A) w przypadku czołgów bojowych - 5,7% (nie więcej niż 750 czołgów bojowych) maksymalnego pułapu stanu posiadania czołgów bojowych notyfikowanego przy podpisaniu Traktatu, zgodnie z artykułem VII Traktatu, lub 150 sztuk, zależnie od tego, która liczba okaże się większa, oraz

B) w przypadku bojowych wozów opancerzonych - 15% (nie więcej niż 3 000 bojowych wozów opancerzonych) maksymalnego pułapu stanu posiadania bojowych wozów opancerzonych notyfikowanego przy podpisaniu Traktatu, zgodnie z artykułem VII Traktatu, lub 150 sztuk, zależnie od tego, która liczba okaże się większa.

3. Następujące pojazdy mogą być przekształcone na cele niewojskowe: T-54, T-55, T-62, T-64, T-72, Leopard-1, BMP-1, BTR-60, OT-64. W ramach Wspólnej Grupy Konsultacyjnej Państwa-Strony mogą wprowadzać zmiany do wykazu pojazdów, które mogą być przekształcane na cele niewojskowe. Zmiany takie, zgodnie z artykułem XVI, paragraf 5 Traktatu, będą uznane za udoskonalenia w zakresie trwałości i skuteczności Traktatu, dotyczące tylko mniej istotnych spraw natury technicznej.

4. Wyżej wymienione pojazdy będą przekształcane na niżej wymienione cele niewojskowe:

A) ciągniki ogólnego stosowania;

- B) buldożery;
- C) pojazdy straży pożarnej;
- D) dźwigi;
- E) pojazdy zasilające;
- F) pojazdy do kruszenia minerałów;
- G) pojazdy wydobywcze;
- H) pojazdy ratunkowe;
- I) pojazdy ewakuacji rannych;
- J) pojazdy transportowe;
- K) pojazdy obsługi naftowych wież wiertniczych;
- L) pojazdy oczyszczania zanieczyszczeń paliwowych i chemicznych;
- M) gąsiennicowe lodołamacze transportowe;
- N) pojazdy na potrzeby ochrony środowiska.

W ramach Wspólnej Grupy Konsultacyjnej Państwa-Strony mogą wprowadzać zmiany do wykazu konkretnych celów niewojskowych. Zgodnie z artykułem XVI, paragraf 5 Traktatu, zmiany takie będą uznane za udoskonalenia w zakresie trwałości i skuteczności Traktatu, dotyczące tylko mniej istotnych spraw natury technicznej.

5. Z chwilą wejścia w życie Traktatu, każde Państwo-Strona powiadomi wszystkie pozostałe Państwa-Strony o liczbie czołgów bojowych i bojowych wozów opancerzonych, które zamierza przekształcić zgodnie z postanowieniami Traktatu. Notyfikacja Państwa-Strony o zamiarze przeprowadzenia konwersji, zgodnie z niniejszym rozdziałem, zostanie przekazana wszystkim innym Państwom-Stronom przynajmniej 15 dni wcześniej, zgodnie z rozdziałem X, paragraf 5 "Protokołu o inspekcji". Państwo-Strona wyszczególni liczbę i typ pojazdów, które mają być przedmiotem konwersji, początkową i końcową datę konwersji, jak też rodzaj konkretnych pojazdów niewojskowych, które powstaną w wyniku konwersji.

6. Przed konwersją czołgów bojowych i bojowych wozów opancerzonych w miejscu redukcji stosować się będzie następującą procedurę:

- A) w przypadku czołgów bojowych:
  - 1) usunięcie specjalnego sprzętu z ramy, w tym sprzętu odłączanego zapewniającego działanie pokładowych systemów uzbrojenia;
  - 2) usunięcie ewentualnej wieży;
  - 3) w przypadku zespołu zamkowego armaty:
    - a) przyspawanie bloku zamkowego do pierścienia zamka przynajmniej w dwóch miejscach albo

- b) przecięcie przynajmniej jednej strony pierścienia zamka wzdłuż osi wgłębienia, w którym porusza się blok zamka;
  - 4) przecięcie lufy armaty na dwie części w odległości nie większej niż 100 mm od pierścienia zamka;
  - 5) przecięcie któregośkolwiek czopu armaty i jego jarzma w wieży oraz
  - 6) odcięcie i usunięcie części górnej pancerza korpusu, poczynając od przedniej pochyłości do środka szczeliny korpusu wieży, razem z przyległymi częściami bocznego pancerza na wysokości nie mniejszej niż 200 mm (dla czołgu T-64 i T-72 nie mniej niż 100 mm), poniżej poziomu części górnej pancerza korpusu, jak też przyległej części przedniej płyty pochyłości odciętej na tej samej wysokości. Odcięta część przedniej płyty pochyłości będzie się składać przynajmniej z górnej jednej trzeciej oraz
- B) w przypadku bojowych wozów opancerzonych:
- 1) w przypadku wszystkich bojowych wozów opancerzonych: usunięcie specjalnego sprzętu z ramy, w tym sprzętu odłączanego, który zapewnia działanie pokładowych systemów uzbrojenia;
  - 2) w przypadku pojazdów z silnikiem z tyłu: wycięcie i usunięcie części górnej pancerza korpusu od przedniej pochyłości do przegrody przedziału silnikowo-przekładniowego, razem z przyległymi częściami przedniego i bocznego pancerza na wysokości nie mniejszej niż 300 mm poniżej poziomu szczytu przedziału załogi szturmowej;
  - 3) w przypadku pojazdów z silnikiem z przodu: wycięcie i usunięcie części górnej pancerza korpusu od przegrody pomieszczenia silnikowo-przekładniowego do tylnej części pojazdu, razem z przyległymi częściami przedniego i bocznego pancerza na wysokości nie mniejszej niż 300 mm poniżej poziomu szczytu przedziału załogowego oraz
  - 4) dodatkowo, w przypadku bojowych wozów piechoty i bojowych wozów z ciężkim uzbrojeniem:
    - a) usunięcie wieży;
    - b) odcięcie któregośkolwiek czopu armaty i jego jarzma w wieży;
    - c) w przypadku systemu zamkowego armaty:
      - i) przyspawanie bloku zamkowego do pierścienia zamka przynajmniej w dwóch miejscach;
      - ii) przecięcie przynajmniej jednej strony pierścienia wzdłuż podłużnej osi wgłębienia, w którym porusza się zamek lub
      - iii) przecięcie odlewu zamka na dwie w przybliżeniu równe części oraz

d) przecięcie lufy armaty na dwie części w odległości nie większej niż 100 mm od pierścienia zamka.

7. Czołgi bojowe i bojowe wozy opancerzone, zredukowane zgodnie z paragrafem 6 niniejszego rozdziału, będą przedmiotem inspekcji bez prawa odmowy, zgodnie z rozdziałem X "Protokołu o inspekcji". Czołgi bojowe i bojowe wozy opancerzone będą uważane za zredukowane z chwilą zakończenia procedur wymienionych w paragrafie 6 niniejszego rozdziału i notyfikacji, zgodnie z rozdziałem X "Protokołu o inspekcji".

8. Pojazdy zredukowane, zgodnie z paragrafem 7 niniejszego rozdziału, pozostaną przedmiotem notyfikacji, zgodnie z rozdziałem IV "Protokołu o wymianie informacji", do chwili zakończenia ostatecznej konwersji na cele niewojskowe i wysłania notyfikacji, zgodnie z rozdziałem X, paragraf 12 "Protokołu o inspekcji".

9. Pojazdy poddawane ostatecznej konwersji na cele niewojskowe będą także przedmiotem inspekcji, zgodnie z rozdziałem X "Protokołu o inspekcji", z następującymi zmianami:

A) proces ostatecznej konwersji na miejscu redukcji nie będzie przedmiotem inspekcji oraz

B) wszystkie inne Państwa-Strony będą mieć prawo inspekcjonować w pełni przekształcone pojazdy, bez prawa odmowy, po otrzymaniu notyfikacji Państwa-Strony przeprowadzającego ostateczną konwersję z określeniem daty zakończenia procedur ostatecznej konwersji.

10. Jeżeli po zakończeniu procedury wymienionej w paragrafie 6 niniejszego rozdziału odnośnie do danego pojazdu zdecyduje się nie przeprowadzać ostatecznej konwersji, pojazd taki ulegnie zniszczeniu w granicach limitów czasowych dla konwersji, przewidzianej w artykule VIII Traktatu, zgodnie z odpowiednimi procedurami zawartymi w innych częściach niniejszego Protokołu.

Rozdział IX. PROCEDURA NA WYPADEK PRZYPADKOWEGO ZNISZCZENIA

1. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo obniżenia swoich zobowiązań redukcyjnych dla każdej kategorii uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczonych Traktatem, w razie przypadkowego zniszczenia, o liczbę nie większą niż 1,5% maksymalnych pułapów stanów posiadania w danej kategorii, notyfikowanych przy podpisaniu Traktatu.

2. Egzemplarz uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem będzie uważany za zredukowany, zgodnie z artykułem VIII Traktatu, jeżeli wypadek, w którym uległ on zniszczeniu, jest notyfikowany wszystkim innym Państwom-Stronom w ciągu 7 dni od daty wypadku. Notyfikacja będzie określać typ zniszczonego sprzętu, datę wypadku, przybliżone miejsce wypadku oraz okoliczności towarzyszące wypadkowi.

3. W ciągu 90 dni od notyfikacji, Państwo-Strona, powołujące się na redukcję tą drogą, przedstawi wszystkim innym Państwom-Stronom udokumentowane dowody, takie jak raport z dochodzenia, zgodnie z artykułem XVII Traktatu. W przypadku niejasności dotyczących wypadku, redukcja nie zostanie uznana za zakończoną do chwili ostatecznego wyjaśnienia tej sprawy.

Rozdział X. PROCEDURA REDUKCJI POPRZEZ WYSTAWIENIE NA STAŁĄ EKSPOZYCJĘ

1. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo zredukowania pewnej liczby uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu objętych Traktatem przez umieszczenie go na stałej ekspozycji.

2. Żadne Państwo-Strona nie wykorzysta stałej ekspozycji do zredukowania więcej niż 1% lub 8 sztuk, w zależności od tego, która liczba okaże się większa, z jego maksymalnych pułapów stanów posiadania zadeklarowanych przy podpisaniu Traktatu w każdej kategorii uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem.

3. Niezależnie od paragrafów 1 i 2 niniejszego rozdziału, każde Państwo-Strona będzie mieć prawo zatrzymania do celów stałej ekspozycji dwóch egzemplarzy każdego istniejącego typu uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem w stanie gotowym do użycia. Tego rodzaju uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt będą wystawione w muzeach i innych podobnych miejscach wystawowych.

4. Uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt umieszczone na stałych ekspozycjach lub w muzeach przed podpisaniem Traktatu nie będą podlegały żadnym ograniczeniom liczbowym przewidzianym Traktatem, w tym ograniczeniom liczbowym określonym w paragrafach 2 i 3 niniejszego rozdziału.

5. Egzemplarze uzbrojenia i sprzętu przeznaczone na stałą ekspozycję zostaną poddane w miejscach redukcji następującym procedurom:

A) wszystkie egzemplarze, które mają być wystawione, a które są napędzane własnymi silnikami, będą mieć zbiorniki nie nadające się do przetrzymywania paliwa oraz

- 1) silniki i przekładnie będą wymontowane, a ich jarzma uszkodzone w stopniu uniemożliwiającym odremontowanie lub
- 2) przedziały silnikowe zostaną wypełnione betonem lub żywicą polimerową;

B) wszystkie egzemplarze przeznaczone na stałą ekspozycję wyposażone w armaty 75 mm lub większe, z mechanizmem elewacji i obrotu zamontowanym na stałe, będą mieć te mechanizmy przyspawane, by uniemożliwić obracanie lub podnoszenie lufy. Ponadto, te egzemplarze wystawowe, które są wyposażone w koło zębate i zębatkę, albo koło zębate i mechanizmy pierścieniowe do obracania lub podnoszenia, będą miały trzy kolejne zęby przekładni usunięte z zębatki lub pierścienia po każdej stronie koła zębatego lufy armaty;

C) wszystkie egzemplarze przeznaczone na stałą ekspozycję, wyposażone w systemy uzbrojenia nie spełniające kryteriów zawartych w podparagrafie B niniejszego paragrafu, zespół lufy i odbiornika, zostaną wypełnione betonem lub żywicą polimerową poczynając od rygla/zamka, a kończąc około 100 mm od wylotu lufy.

Rozdział XI. PROCEDURA REDUKCJI PRZEZ PRZEZNACZENIE NA CELE NAZIEMNE

1. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo zredukowania pewnej liczby czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych i artylerii samobieżnej przez przeznaczenie ich na cele naziemne.

2. Żadne Państwo-Strona nie zredukuje przez przeznaczenie na cele naziemne więcej czołgów bojowych i bojowych wozów opancerzonych niż 2,5% swojego maksymalnego pułapu stanu posiadania w każdej z tych dwóch kategorii, notyfikowanych przy podpisaniu Traktatu. Ponadto, żadne Państwo-Strona nie będzie mieć prawa zredukowania przez przeznaczenie na cele naziemne więcej niż 50 sztuk artylerii samobieżnej.

3. Uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt przeznaczone na cele naziemne przed podpisaniem Traktatu nie będą przedmiotem jakichkolwiek ograniczeń liczbowych ustalonych w artykułach IV, V lub VI Traktatu lub ograniczeń liczbowych ustalonych w paragrafie 2 niniejszego rozdziału.

4. Egzemplarze, które mają być zredukowane przez przeznaczenie na cele naziemne zostaną poddane w miejscach redukcji następującym procedurom:

A) w przypadku czołgów bojowych i artylerii samobieżnej:

1) w przypadku zespołu zamkowego:

- a) przyspawanie bloku zamkowego do pierścienia zamka przynajmniej w dwóch miejscach albo,
- b) przecięcie przynajmniej jednej strony pierścienia zamka wzdłuż podłużnej osi wgłębienia, w którym porusza się blok zamka;

2) przecięcie któregośkolwiek czopu i jego jarzma w wieży oraz

3) odcięcie sekcji z obydwóch stron kadłuba, obejmujących końcowe szczeliny napędowe, cięciami pionowymi i poziomymi w płytach bocznych i po przekątnej w płytach pokładu lub ładowni oraz przednich lub tylnych płytach w taki sposób, aby końcowe szczeliny napędowe znalazły się w częściach odciętych oraz

B) w przypadku bojowych wozów opancerzonych:

1) w przypadku zespołu zamkowego armaty:

- a) przyspawanie bloku zamkowego do pierścienia zamka przynajmniej w dwóch miejscach;
- b) przecięcie przynajmniej jednej strony pierścienia zamka wzdłuż podłużnej osi wgłębienia, w którym porusza się blok zamka;
- c) przecięcie odlewu zamka na dwie w przybliżeniu równe części;

2) przecięcie któregośkolwiek czopu armaty i jego jarzma w wieży;

3) w przypadku gąsienicowych bojowych wozów opancerzonych: odcięcie sekcji po obydwóch stronach kadłuba, obejmujących końcowe szczeliny napędowe, cięciami pionowymi i poziomymi w płytach bocznych oraz cięciami po przekątnej w płytach pokładu lub ładowni oraz płytach przednich lub tylnych w taki sposób, aby końcowe szczeliny napędowe znalazły się w częściach odciętych oraz

4) w przypadku kołowych bojowych wozów opancerzonych: odcięcie sekcji z obydwóch stron kadłuba, obejmujących miejsca zamocowania planetarnych mechanizmów skrętnych pionowymi, poziomymi i nieregularnymi cięciami na płytach bocznych lub przednich oraz płytach pokładu i ładowni w taki sposób, aby miejsca mocowania planetarnych mechanizmów skrętnych znalazły się w odciętych częściach w odległości nie mniejszej niż 100 mm od tych cięć.

Rozdział XII. PROCEDURA REDUKCJI PRZEZ PRZEZNACZENIE NA CELE
NAZIEMNO-INSTRUKTAŻOWE

1. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo zredukowania pewnej liczby smolotów bojowych i śmigłowców uderzeniowych przez przeznaczenie na cele naziemno-instruktażowe.

2. Żadne Państwo-Strona nie zredukuje przez przeznaczenie na cele naziemno-instruktażowych więcej samolotów bojowych lub śmigłowców uderzeniowych niż 5% swojego maksymalnego stanu posiadania w każdej z tych kategorii, notyfikowanych przy podpisaniu Traktatu zgodnie z artykułem VII Traktatu.

3. Uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt objęte Traktatem przeznaczone na cele naziemno-instruktażowe przed podpisaniem Traktatu nie będą przedmiotem jakichkolwiek ograniczeń liczbowych ustalonych w artykułach IV, V lub VI Traktatu lub ograniczeń liczbowych ustalonych w paragrafie 2 niniejszego rozdziału.

4. Egzemplarze, które mają być zredukowane przez przeznaczenie na cele naziemno-instruktażowe zostaną poddane w miejscach redukcji następującym procedurom:

A) w przypadku samolotów bojowych:

- 1) przecięcie kadłuba na dwie części w centralnym rejonie skrzydła;
- 2) usunięcie silników, zniszczenie punktów mocowania silników i/lub wypełnienie wszystkich zbiorników paliwowych betonem, polimerem lub związkami żywicznymi lub usunięcie zbiorników paliwowych i zniszczenie punktów mocowania zbiornika paliwowego lub
- 3) usunięcie całego wewnętrznego, zewnętrznego oraz usuwalnego uzbrojenia i sprzętu systemów uzbrojenia, usunięcie lotki ogonowej i zniszczenie punktów mocowania lotki ogonowej oraz wypełnienie wszystkich zbiorników paliwowych, z wyjątkiem jednego, betonem, polimerem lub związkami żywicznymi oraz

B) w przypadku śmigłowców uderzeniowych:

odcięcie podłużnicy ogonowej lub części ogonowej od kadłuba w taki sposób, żeby połączenie podzespołów znalazło się w części odciętej.

PROTOKÓŁ
O PROCEDURACH REGULUJĄCYCH KATEGORYZACJĘ ŚMIGŁOWCÓW BOJOWYCH
I REKATEGORYZACJĘ WIELOZADANIOWYCH ŚMIGŁOWCÓW UDERZENIOWYCH

}.

Państwa-Strony niniejszym przyjmują procedury i postanowienia regulujące kategorię śmigłowców bojowych i rekategoryzację wielozadaniowych śmigłowców uderzeniowych, jak stanowi artykuł VIII "Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie" z 19 listopada 1990 r., zwanego dalej Traktatem.

Rozdział I. OGÓLNE WYMOGI KATEGORYZACJI ŚMIGŁOWCÓW BOJOWYCH

1. Śmigłowce bojowe będą kategoryzowane jako specjalne śmigłowce uderzeniowe, wielozadaniowe śmigłowce uderzeniowe lub śmigłowce wsparcia bojowego i będą wyszczególnione jako takie w "Protokole o istniejących typach".

2. Wszystkie typy lub wersje specjalnego śmigłowca uderzeniowego będą kategoryzowane jako specjalne śmigłowce uderzeniowe.

3. Niezależnie od postanowień paragrafu 2 niniejszego rozdziału i jako jedyny wyjątek od postanowień tego paragrafu, Związek Socjalistycznych Republik Radzieckich może posiadać całkowitą, nieprzekraczalną liczbę 100 sztuk śmigłowców Mi-24R i Mi-24K wyposażonych do celów rozpoznania, obserwacji oraz pobierania próbek pod kątem rozpoznania chemicznego, biologicznego i radiologicznego. Śmigłowce te nie będą przedmiotem ograniczeń dotyczących śmigłowców uderzeniowych zawartych w artykułach IV i VI Traktatu. Śmigłowce te będą przedmiotem wymiany informacji, zgodnie z "Protokołem o wymianie informacji", będą podlegać inspekcji, łącznie z inspekcją wnętrza śmigłowca, zgodnie z rozdziałem VI, paragraf 30 "Protokołu o inspekcji". Śmigłowce Mi-24R i Mi-24K, przekraczające ten limit, będą kategoryzowane jako specjalne śmigłowce uderzeniowe, bez

względu na ich wyposażenie, i będą wliczane w limit dotyczący śmigłowców uderzeniowych zawarty w artykułach IV i VI Traktatu.

4. Każde Państwo-Strona, które posiada zarówno typy lub wersje śmigłowca wsparcia bojowego, jak i wielozadaniowe śmigłowce uderzeniowe, będzie kategoryzować jako śmigłowce uderzeniowe wszystkie śmigłowce, które mają jakiegokolwiek cechy wymienione w rozdziale III, paragraf 1 niniejszego Protokołu i będzie mieć prawo kategoryzować jako śmigłowce wsparcia bojowego wszystkie śmigłowce, które nie mają żadnych cech wymienionych w rozdziale III, paragraf 1 niniejszego Protokołu.

5. Każde Państwo-Strona, które posiada tylko typy lub wersje śmigłowca wsparcia bojowego ujęte zarówno w wykazie wielozadaniowych śmigłowców uderzeniowych, jak i wykazie śmigłowców wsparcia bojowego w "Protokole o istniejących typach", będzie mieć prawo kategoryzować takie śmigłowce jako śmigłowce wsparcia bojowego.

Rozdział II. OGÓLNE WYMOGI REKATEGORYZACJI

1. Tylko śmigłowce bojowe, które są rekategoryzowane jako wielozadaniowe śmigłowce uderzeniowe, zgodnie z wymogami kategoryzacji ustalonymi w niniejszym Protokole, będą nadawać się do rekategoryzacji jako śmigłowce wsparcia bojowego.

2. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo rekategoryzowania poszczególnych wielozadaniowych śmigłowców uderzeniowych, które mają jakiegokolwiek cechy ustalone w rozdziale III, paragraf 1 niniejszego Protokołu, jedynie poprzez konwersję i certyfikację. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo rekategoryzowania poszczególnych wielozadaniowych śmigłowców uderzeniowych, które nie mają jakichkolwiek cech ustalonych w rozdziale III, paragraf 1 niniejszego Protokołu, tylko poprzez certyfikację.

3. Każde Państwo-Strona użyje wszelkich technicznych środków, jakie uzna za konieczne, w celu dopełnienia procedur konwersji ustalonych w rozdziale III niniejszego Protokołu.

4. Każdy śmigłowiec bojowy podlegający procedurze rekategoryzacji, będzie nosił oryginalny numer seryjny producenta, wybity na stałe na głównym członie konstrukcji ramy.

Rozdział III. PROCEDURY KONWERSJI

1. Wielozadaniowe śmigłowce uderzeniowe będące przedmiotem konwersji utracą zdolność do stosowania broni kierowanej w rezultacie usunięcia następujących urządzeń:

A. specjalnych zabezpieczeń do podłączenia broni kierowanej, takich jak specjalne stałe punkty zaczepienia lub prowadnice wyrzutni. Wszelkie tego rodzaju specjalne stałe punkty zaczepienia, stanowiące integralną część śmigłowca, jak też wszelkie specjalne elementy stałych punktów zaczepienia ogólnego przeznaczenia, przewidziane wyłącznie do użycia broni kierowanej, nie będą się więcej nadawać do dalszego stosowania broni kierowanej oraz

B. wszelkich zintegrowanych systemów kierowania ogniem i naprowadzania na cel broni kierowanej, w tym okablowania.

2. Państwo-Strona przekaże następujące dane wszystkim innym Państwom-Stronom przynajmniej 42 dni przed konwersją pierwszego śmigłowca danego typu lub w chwili wejścia w życie niniejszego Traktatu, w przypadku gdy Państwo-Strona deklaruje zarówno wielozadaniowe śmigłowce uderzeniowe, jak i śmigłowce wsparcia bojowego tego samego typu:

A. podstawowy schemat blokowy opisujący wszystkie główne składniki zintegrowanych systemów kierowania ogniem i naprowadzania na cel broni kierowanej, jak też urządzenia sprzętu przeznaczonego do podłączenia broni kierowanej; podstawowe funkcje urządzeń wymienionych w paragrafie 1 niniejszego rozdziału i ich wzajemne funkcjonalne połączenia;

B. ogólny opis procesu konwersji, obejmujący wykaz urządzeń, które zostaną usunięte, oraz

C. zdjęcie każdego urządzenia, które zostanie usunięte, przedstawiające jego pozycję w śmigłowcu przed usunięciem oraz zdjęcie tej samej pozycji po usunięciu danego urządzenia.

Rozdział IV. PROCEDURY CERTYFIKACJI

1. Każde Państwo-Strona, które rekategoryzuje wielozadaniowe śmigłowce uderzeniowe, zastosuje następujące procedury w celu zapewnienia, że śmigłowce takie nie będą charakteryzować się żadnymi cechami, wymienionymi w rozdziale III, paragraf 1 niniejszego Protokołu.

2. Każde Państwo-Strona powiadomi wszystkie inne Państwa-Strony o każdej certyfikacji, zgodnie z rozdziałem IX, paragraf 3 "Protokołu o inspekcji".

3. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo dokonywać inspekcji certyfikacji śmigłowców, zgodnie z rozdziałem IX "Protokołu o inspekcji".

4. Proces rekategoryzacji będzie uważany za zakończony z chwilą, gdy procedury certyfikacji ustalone w niniejszym rozdziale zostaną zakończone, bez względu na to, czy jakiegokolwiek Państwo-Strona skorzysta z prawa do inspekcji certyfikacji opisanego w paragrafie 3 niniejszego rozdziału i w rozdziale IX "Protokołu o inspekcji", pod warunkiem, że w ciągu 30 dni od otrzymania notyfikacji o zakończeniu certyfikacji i rekategoryzacji, przekazanej zgodnie z paragrafem 5 niniejszego rozdziału, żadne Państwo-Strona nie powiadomi wszystkich innych Państw-Stron o powzięciu przekonania, iż zaistniały wątpliwości co do procesu certyfikacji i rekategoryzacji. W przypadku podniesienia takich wątpliwości, rekategoryzacja nie zostanie uznana za zakończoną do chwili wyjaśnienia wątpliwości.

5. Państwo-Strona prowadzące certyfikację powiadomi wszystkie inne Państwa-Strony o zakończeniu certyfikacji i rekategoryzacji zgodnie z rozdziałem IX "Protokołu o inspekcji".

6. Certyfikacja będzie prowadzona w strefie stosowania. Państwa-Strony należące do tej samej grupy Państw-Stron będą mieć prawo posiadania wspólnych miejsc certyfikacji.

Rozdział V. PROCEDURY WYMIANY INFORMACJI I WERYFIKACJI

1. Wszystkie śmigłowce bojowe w strefie stosowania będą przedmiotem wymiany informacji, zgodnie z postanowieniami "Protokołu o wymianie informacji", oraz weryfikacji, włącznie z inspekcją, zgodnie z "Protokołem o inspekcji".

P R O T O K Ó Ł
O NOTYFIKACJI I WYMIANIE INFORMACJI

Państwa-Strony niniejszym przyjmują procedury i postanowienia dotyczące notyfikacji oraz wymiany informacji zgodnie z artykułem XIII "Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie" z 19 listopada 1990 r., zwanego dalej Traktatem.

Rozdział I. INFORMACJE O STRUKTURZE WOJSK LĄDOWYCH I LOTNICZYCH
ORAZ OBRONY POWIETRZNEJ KAŻDEGO PAŃSTWA-STRONY W STREFIE STOSOWANIA

1. Każde Państwo-Strona przekaże wszystkim innym Państwom-Stronom następujące informacje o strukturze swoich wojsk lądowych i lotniczych oraz obrony powietrznej w strefie stosowania:

A) strukturę dowodzenia swoich wojsk lądowych z dokładnym podaniem nazwy i podporządkowania wszystkich formacji i jednostek, wsparcia i logistycznych, na każdym szczeblu dowodzenia do szczebla brygady/pułku lub równorzędnego włącznie, w tym formacji i jednostek obrony powietrznej podporządkowanych na szczeblu okręgu wojskowego lub równorzędnym albo niższym. Wymienione zostaną również samodzielne jednostki poniżej szczebla dowodzenia brygada/pułk, bezpośrednio podległe formacjom lub jednostkom wyższego szczebla niż brygada/pułk (tzn. samodzielne bataliony), w tym nazwa formacji lub jednostki, której podlegają, oraz

B) strukturę dowodzenia swoich wojsk lotniczych i obrony powietrznej z dokładnym podaniem nazwy i podporządkowania formacji i jednostek na każdym szczeblu dowodzenia do szczebla skrzydło/pułk lotniczy lub równorzędnego. Wymienione zostaną również samodzielne jednostki poniżej szczebla dowodzenia skrzydło/pułk lotniczy, bezpośrednio podległe formacjom wyższego szczebla niż skrzydło/pułk lotniczy (tzn. samodzielne eskadry), w tym nazwa formacji lub jednostki, której podlegają.

Rozdział II.

INFORMACJE O CAŁKOWITYCH STANACH POSIADANIA W KAŻDEJ KATEGORII
UZBROJENIA KONWENCJONALNEGO I SPRZĘTU OGRANICZANYCH TRAKTATEM

Każde Państwo-Strona przekaże innym Państwom-Stronom informację o:

A) ogólnym stanie posiadania oraz liczbie, według poszczególnych typów każdej kategorii uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, oraz

B) ogólnym stanie posiadania oraz liczbie, według poszczególnych typów ograniczanych Traktatem, czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych i artylerii w każdym z rejonów określonych w artykułach IV i V Traktatu.

Rozdział III. INFORMACJE O DYSLOKACJI, LICZBIE ORAZ TYPACH UZBROJENIA
KONWENCJONALNEGO I SPRZĘTU NA WYPOSAŻENIU KONWENCJONALNYCH
SIŁ ZBROJNYCH PAŃSTW-STRON

1. Każde Państwo-Strona przekaże wszystkim innym Państwom-Stronom następujące informacje o każdej swojej notyfikowanej, zgodnie z rozdziałem I, paragraf 1, podparagrafy A i B niniejszego Protokołu, formacji i jednostce, jak również samodzielnie stacjonujących batalionach/eskadrach, lub równorzędnych, które tym formacjom i jednostkom podlegają:

A) nazwę i miejsce dyslokacji czasu pokoju własnych formacji i jednostek, w których znajdują się następujące kategorie uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, włącznie ze sztabami, uwzględniając nazwę geograficzną i współrzędne:

- 1) czołgi bojowe;
- 2) bojowe wozy opancerzone;
- 3) artyleria;
- 4) samoloty bojowe oraz
- 5) śmigłowce uderzeniowe;

B) stany posiadania własnych formacji i jednostek, notyfikowanych zgodnie z podparagrafem A niniejszego paragrafu, z podaniem liczby (w przypadku formacji i jednostek szczebla dywizyjnego lub równorzędnego i niżej - według typów) uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu wymienionych w podparagrafie A niniejszego paragrafu, jak również:

- 1) śmigłowców wsparcia bojowego;
- 2) nieuzbrojonych śmigłowców transportowych;
- 3) mostów czołgowych, z podaniem mostów znajdujących się w jednostkach czynnych;

- 4) pojazdów podobnych konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty;
- 5) pojazdów podobnych konstrukcyjnie do transporterów opancerzonych;
- 6) samolotów szkolno-treningowych;
- 7) rekategoryzowanych samolotów szkolnych o zdolnościach bojowych oraz
- 8) śmigłowców Mi-24 i Mi-24K nie podlegających ograniczeniom liczbowym wymienionym w artykule IV, paragraf 1 oraz artykule VI Traktatu¹;

C) nazwę i miejsce dyslokacji czasu pokoju formacji i jednostek innych niż notyfikowane, zgodnie z podparagrafem A niniejszego paragrafu, w których znajdują się następujące kategorie uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu, zdefiniowane w artykule II Traktatu, wymienione w "Protokole o istniejących typach" lub w "Protokole o reklasyfikacji samolotów", włącznie ze sztabami, uwzględniając nazwę geograficzną i współrzędne:

- 1) śmigłowce wsparcia bojowego;
- 2) nieuzbrojone śmigłowce transportowe;
- 3) mosty czołgowe;
- 4) pojazdy podobne konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty;
- 5) pojazdy podobne konstrukcyjnie do transporterów opancerzonych;
- 6) samoloty szkolno-treningowe;
- 7) rekategoryzowane samoloty szkolne o zdolnościach bojowych oraz
- 8) śmigłowce Mi-24R i Mi-24K nie podlegające ograniczeniom liczbowym zgodnie z artykułem IV, paragraf 1 i artykułem VI Traktatu², oraz

D) stany posiadania własnych formacji i jednostek, notyfikowanych zgodnie z podparagrafem C niniejszego paragrafu, z podaniem liczby (w przypadku formacji i jednostek szczebla dywizyjnego lub równorzędnego i niżej -- według typów) w każdej z wymienionych wyżej kategorii, a w przypadku mostów czołgowych -- liczby znajdujących się w jednostkach czynnych.

2. Każde Państwo-Strona przekaże wszystkim innym Państwom-Stronom informacje o uzbrojeniu konwencjonalnym i sprzęcie, które znajdują się na wyposażeniu jego konwencjonalnych sił zbrojnych, lecz nie są w posiadaniu jego wojsk lądowych, lotniczych i obrony powietrznej, wymieniając:

- 1) Zgodnie z rozdziałem I paragraf 3 "Protokołu o rekategoryzacji śmigłowców".
- 2) Zgodnie z rozdziałem I paragraf 3 "Protokołu o rekategoryzacji śmigłowców".

A) nazwę i miejsce dyslokacji czasu pokoju własnych formacji i jednostek do szczebla brygada/pułk, skrzydło/pułk lotniczy lub równorzędnego, jak również jednostek następnego niższego szczebla dowodzenia niż szczebel brygada/pułk, skrzydło/pułk lotniczy, które są dyslokowane oddzielnie lub są samodzielne (tzn. bataliony/eskadry lub równorzędne), a w których znajduje się uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem w następujących kategoriach, włącznie ze sztabami, uwzględniając nazwę geograficzną i współrzędne:

- 1) czołgi bojowe;
- 2) bojowe wozy opancerzone;
- 3) artyleria;
- 4) samoloty bojowe oraz
- 5) śmigłowce uderzeniowe, jak też

B) stany posiadania własnych formacji i jednostek, notyfikowanych zgodnie z podparagrafem A niniejszego paragrafu, z podaniem liczby (w przypadku formacji i jednostek szczebla dowodzenia dywizji lub równorzędnego, i niższego – według typów), uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu wymienionych w podparagrafie A niniejszego paragrafu, a także:

- 1) śmigłowców wsparcia bojowego;
- 2) nieuzbrojonych śmigłowców transportowych;
- 3) mostów czołgowych, z wymienieniem znajdujących się w jednostkach czynnych;
- 4) pojazdów podobnych konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty;
- 5) pojazdów podobnych konstrukcyjnie do transporterów opancerzonych;
- 6) podstawowych samolotów szkolno-treningowych;
- 7) rekateryzowanych samolotów szkolnych o zdolnościach bojowych oraz
- 8) śmigłowców Mi-24R i Mi-24K nie podlegających liczbowym ograniczeniom wymienionym w artykule IV, paragraf 1 i artykule VI Układu¹.

3. Każde Państwo-Strona przekaże pozostałym Państwom-Stronom następujące informacje o:

A) rozmieszczeniu własnych, wyznaczonych miejsc stałego składowania, wraz z nazwą geograficzną i współrzędnymi, jak również liczbie i typach wymienionych w paragrafie 1, podparagraf A i B niniejszego rozdziału kategorii uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu znajdujących się w tych miejscach składowania;

---

1) Zgodnie z rozdziałem I paragraf 3 "Protokołu o rekateryzacji śmigłowców".

B) rozmieszczeniu własnych miejsc składowania nie należących organicznie do formacji i jednostek uznanych za obiekty weryfikacji, samodzielnych jednostek remontowo-naprawczych, wojskowych obiektów szkoleniowych i lotnisk wojskowych wraz z nazwą geograficzną i współrzędnymi, jeżeli znajdują się tam na stałe, lub okresowo, uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt kategorii wymienio-nych w paragrafie 1, podparagraf A i B niniejszego rozdziału, podając stany w takich miejscach według typów w każdej kategorii oraz

C) położeniu miejsc, w których zgodnie z "Protokołem o redukcji" odbywać się będzie redukcja uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, wraz z nazwą geograficzną i współrzędnymi, wyszczególniając stany według typów w każdej kategorii uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, przewidzianych do redukcji w tych miejscach, z zaznaczeniem, że jest to miejsce redukcji.

Rozdział IV. INFORMACJE O DYSLOKACJI I LICZBIE CZOŁGÓW BOJOWYCH,
BOJOWYCH WOZÓW OPANCERZONYCH, ARTYLERII, ŚMIGŁOWCÓW UDERZENIOWYCH
I SAMOLOTÓW BOJOWYCH ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W STREFIE STOSOWANIA,
LECZ NIE WCHODZĄCYCH W SKŁAD KONWENCJONALNYCH SIŁ ZBROJNYCH

1. Każde Państwo-Strona przekaże wszystkim innym Państwom-Stronom informacje o dyslokacji i liczbie czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych, artylerii, śmigłowców uderzeniowych i samolotów bojowych w strefie stosowania, które nie znajdują się na wyposażeniu jego własnych sił konwencjonalnych, lecz mogą mieć potencjalne znaczenie wojskowe.

A) stosownie do tego, każde Państwo-Strona przekaże następujące informacje o:

1) w odniesieniu do czołgów bojowych, artylerii, samolotów bojowych i wyspecjalizowanych śmigłowców uderzeniowych, a także określonych w artykule XII Traktatu bojowych wozów piechoty, które należą do organów do szczebla samodzielnego lub oddzielnie dyslokowanego batalionu, lub równorzędnego, powołanych i zorganizowanych do zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego w czasie pokoju - położeniu, wraz z nazwą geograficzną i współrzędnymi miejsc, w których znajduje się tego rodzaju uzbrojenie i sprzęt, oraz liczbie i typach uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu w tych kategoriach, które są w posiadaniu wszystkich takich organów;

2) w odniesieniu do transporterów opancerzonych, bojowych wozów z ciężkim uzbrojeniem i wielozadaniowych śmigłowców uderzeniowych, które należą do organów powołanych i zorganizowanych do zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego w czasie pokoju - ogólnej liczbie w każdej kategorii tego rodzaju

uzbrojenia i sprzętu w każdym regionie administracyjnym lub oddziale;

3) w odniesieniu do czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych, artylerii, śmigłowców uderzeniowych i samolotów bojowych oczekujących na rozdysponowanie po ich wycofaniu z uzbrojenia zgodnie z postanowieniami artykułu IX Traktatu - położeniu, wraz z nazwą geograficzną i współrzędnymi miejsc, w których znajduje się tego rodzaju uzbrojenie i sprzęt, oraz liczbie i typach znajdujących się w każdym miejscu;

4) w odniesieniu do czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych, artylerii, samolotów bojowych i śmigłowców uderzeniowych, każde Państwo-Strona wskaże wszystkim innym Państwom-Stronom, po wejściu w życie Traktatu i równocześnie z każdą doroczną wymianą informacji, zgodnie z rozdziałem VII, paragraf 1, podparagraf C niniejszego Protokołu, dające się zidentyfikować położenie każdego miejsca, w którym z zasady znajduje się więcej niż 15 czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych i środków artyleryjskich lub więcej niż 5 samolotów bojowych, lub więcej niż 10 śmigłowców uderzeniowych, które zgodnie z artykułem III, paragraf 1, podparagraf E Traktatu oczekują na lub są etapie odnawiania na eksport lub reeksport i są przejściowo przetrzymywane w strefie stosowania. Każde Państwo-Strona prześle wszystkim innym Państwom-Stronom, po wejściu w życie Traktatu i równocześnie z każdą doroczną wymianą informacji, zgodnie z rozdziałem VII paragraf 1 podparagraf C niniejszego Protokołu, liczbę takich czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych, środków artyleryjskich, samolotów bojowych i śmigłowców uderzeniowych. Państwa-Strony uzgodnią, w ramach Wspólnej Grupy Konsultacyjnej, formę, w jakiej informacja dotycząca liczb będzie przekazywana w myśl niniejszego postanowienia;

5) w odniesieniu do czołgów bojowych i bojowych wozów opancerzonych, które zgodnie z rozdziałem VII "Protokołu o redukcji" zostały zredukowane i oczekują na konwersję - położeniu, wraz z nazwą geograficzną i współrzędnymi każdego miejsca, w którym tego rodzaju uzbrojenie i sprzęt są przetrzymywane, a także jego liczbie i typach w każdym miejscu, oraz

6) w odniesieniu do czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych, artylerii, samolotów bojowych i śmigłowców uderzeniowych, które, zgodnie z artykułem III, paragraf 1, podparagraf B Traktatu używane są wyłącznie do celów badawczych i rozwojowych, każde Państwo-Strona prześle wszystkim innym Państwom-Stronom, po wejściu w życie Traktatu i równocześnie z każdą doroczną wymianą informacji, zgodnie z rozdziałem VII, paragraf 1, podparagraf C niniejszego Protokołu, ogólną liczbą tego uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu w każdej kategorii.

Rozdział V.

INFORMACJE O OBIEKTACH WERYFIKACJI I ZADEKLAROWANYCH MIEJSCACH

Każde Państwo-Strona przekaze wszystkim innym Państwom-Stronom informacje o własnych obiektach weryfikacji, w tym ogólnie liczbie i nazwach każdego obiektu weryfikacji i wymieniając zadeklarowane miejsca, zgodnie z definicją w rozdziale I "Protokołu o inspekcji", poda następujące dane dotyczące każdego miejsca:

A) nazwę i położenie miejsca, w tym nazwę geograficzną i współrzędne;

B) nazwę wszystkich obiektów weryfikacji, zgodnie z rozdziałem I, paragraf 1, podparagraf J "Protokołu o inspekcji", w danym miejscu, z tym że pododdziały następnego szczebla dowodzenia poniżej szczebla brygada/puik lub skrzydło/puik lotniczy, które stacjonują w pobliżu siebie, lub w pobliżu sztabu bezpośrednio nadrzędnego wobec nich, mogą nie zostać zaliczone jako oddzielnie dyslokowane, jeżeli odległość między takimi oddzielnie stacjonującymi batalionami/eskadrami lub równorzędnymi, lub między nimi a ich dowództwem nie przekracza 15 km;

C) ogólną liczbę według typów uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu w każdej z wymienionych w rozdziale III niniejszego Protokołu kategorii, znajdujących się w danym miejscu i posiadanych przez każdy obiekt weryfikacji, a także uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu należących do jakiegokolwiek obiektu weryfikacji znajdującego się w innym zadeklarowanym miejscu, z podaniem nazwy każdego takiego obiektu weryfikacji;

D) ponadto, dla każdego z zadeklarowanych miejsc: liczbę uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu nie wchodzących w skład własnych konwencjonalnych sił zbrojnych, z wyszczególnieniem:

- 1) czołgów bojowych, opancerzonych wozów bojowych, środków artyleryjskich, samolotów bojowych i śmigłowców uderzeniowych oczekujących na rozdysponowanie po ich wycofaniu z uzbrojenia zgodnie z postanowieniami artykułu IX Traktatu, lub zredukowanych i oczekujących na konwersję, zgodnie z "Protokołem o redukcji" oraz
- 2) czołgów bojowych, opancerzonych wozów bojowych, środków artyleryjskich, samolotów bojowych i śmigłowców uderzeniowych, które należą do organów powołanych i zorganizowanych do zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego w czasie pokoju;

E) zadeklarowane miejsca, w których znajdują się czołgi bojowe, wozy opancerzone, środki artyleryjskie, samoloty bojowe lub śmigłowce uderzeniowe oczekujące na lub odnawiane na eksport lub reeksport, i które są przejściowo

przechowywane w strefie stosowania, albo są używane wyłącznie do celów badawczych i rozwojowych, będą wykazywane jako takie, z podaniem ogólnej liczby w każdej kategorii oraz

F) punktu (punktów) wejścia/wyjścia dla każdego zadeklarowanego miejsca, z podaniem nazwy geograficznej i współrzędnych.

Rozdział VI. INFORMACJA O POŁOŻENIU MIEJSC, Z KTÓRYCH WYCOFANO UZBROJENIE KONWENCJONALNE I SPRZĘT

Każde Państwo-Stroną przekaże wszystkim innym Państwom-Stronom, równocześnie z doroczną wymianą informacji, zgodnie z rozdziałem VII, paragraf 1, podparagraf C niniejszego Protokołu, dane o położeniu miejsc uprzednio notyfikowanych jako miejsca zadeklarowane, z których całe uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt, w kategoriach wymienionych w rozdziale III, paragraf 1 niniejszego Protokołu, zostały wycofane po podpisaniu niniejszego Traktatu, jeśli takie miejsca w dalszym ciągu są wykorzystywane przez konwencjonalne siły zbrojne danego Państwa-Strony. Położenie tych miejsc będzie przedmiotem notyfikacji przez okres 3 lat od wycofania z nich uzbrojenia i sprzętu.

Rozdział VII. TERMINARZ PRZEKAZYWANIA INFORMACJI W MYŚL ROZDZIAŁÓW I DO V NINIEJSZEGO PROTOKOŁU

1. Każde Państwo-Strona przekaże wszystkim innym Państwom-Stronom informacje, zgodnie z rozdziałami I do V, w następującym trybie:

A) w chwili podpisania Traktatu - informacje z ważnością od tej daty, a następnie, najpóźniej 90 dni po podpisaniu Traktatu, w ramach Wspólnej Grupy Konsultacyjnej, wszelkie niezbędne poprawki do swoich informacji przekazanych zgodnie z postanowieniami rozdziałów III, IV, i V niniejszego Protokołu. Tego rodzaju skorygowane informacje będą uznane za informacje przedstawione w dniu podpisania Traktatu i obowiązujące od tej daty;

B) 30 dni po wejściu w życie Traktatu - informacje z ważnością od dnia jego wejścia w życie;

C) 15 grudnia w roku wejścia w życie Traktatu (chyba że wejście w życie nastąpi w ciągu 60 dni przed 15 grudnia), a następnie 15 grudnia każdego roku - informacje z ważnością na dzień 1 stycznia następnego roku oraz

D) po zakończeniu określonego w artykule VIII Traktatu 40-miesięcznego okresu redukcji - informacje z ważnością od tej daty.

Rozdział VIII. INFORMACJE O ZMIANACH W STRUKTURACH ORGANIZACYJNYCH
LUB STANACH SIŁ ZBROJNYCH

1. Każde Państwo-Strona będzie notyfikować wszystkim innym Państwom-Stronom:

A) każdą stałą zmianę w strukturach organizacyjnych swoich konwencjonalnych sił zbrojnych w strefie stosowania, zgodnie z notyfikacją, w myśl rozdziału I niniejszego Protokołu - co najmniej 42 dni przed wprowadzeniem takiej zmiany oraz

B) każdą 10-procentową lub większą zmianę, jaka zaszła od ostatniej wymiany informacji w którejkolwiek kategorii uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, przydzielonych którejkolwiek formacji i jednostce czynnej, wsparcia i logistycznej, do szczebla brygada/pułk, skrzydło/pułk lotniczy, samodzielny lub oddzielnie stacjonujący batalion/eskadra i równorzędne, które zostały notyfikowane zgodnie z postanowieniami rozdziału III, paragraf 1, podparagraf A i B oraz paragraf 2, podparagraf A i B niniejszego Protokołu od czasu ostatniej dorocznej wymiany informacji. Notyfikacja taka zostanie przekazana najpóźniej 5 dni po wprowadzeniu zmiany, z podaniem aktualnego stanu po dokonaniu notyfikowanej zmiany.

Rozdział IX. INFORMACJE O WPROWADZENIU NA WYPOSAŻENIE
I WYCOFANIU Z WYPOSAŻENIA W KONWENCJONALNYCH SIŁACH ZBROJNYCH
PAŃSTWA-STRONY UZBROJENIA KONWENCJONALNEGO
I SPRZĘTU OGRANICZANYCH TRAKTATEM

1. Każde Państwo-Strona przekaże wszystkim innym Państwom-Stronom, po wejściu w życie Traktatu i każdorazowo w ramach dorocznej wymiany informacji, zgodnie z rozdziałem VII, paragraf 1, podparagraf C niniejszego Protokołu:

A) całościową informację o liczbie i typach uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, które w ostatnich 12 miesiącach zostały wprowadzone na wyposażenie jego konwencjonalnych sił zbrojnych w strefie stosowania oraz

B) całościową informację o liczbie i typach uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, które w ciągu ostatnich 12 miesięcy zostały wycofane z wyposażenia jego konwencjonalnych sił zbrojnych w strefie stosowania.

**Rozdział X. INFORMACJE O WPROWADZENIU DO STREFY STOSOWANIA
I WYPROWADZENIU Z NIEJ UZBROJENIA KONWENCJONALNEGO
I SPRZĘTU OGRANICZANYCH TRAKTATEM, BĘDĄCYCH
NA WYPOSAŻENIU KONWENCJONALNYCH SIŁ ZBROJNYCH PAŃSTW-STRON**

1. Każde Państwo-Strona będzie przekazywać corocznie wszystkim innym Państwom-Stronom, po wejściu w życie Traktatu i każdorazowo w ramach dorocznej wymiany informacji, zgodnie z rozdziałem VII paragraf 1 podparagraf C niniejszego Protokołu:

A) całościową informację o liczbie i typach uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu każdej kategorii ograniczanych Traktatem, które znajdują się na wyposażeniu jego konwencjonalnych sił zbrojnych, a które zostały wprowadzone do strefy stosowania w ciągu ostatnich 12 miesięcy, jak również o tym, czy z jakiegokolwiek części takiego uzbrojenia i sprzętu nie utworzono formacji lub jednostki;

B) całościową informację o liczbie i typach uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu każdej kategorii ograniczanych Traktatem, w które wyposażone są jego konwencjonalne siły zbrojne, a które w ciągu ostatnich 12 miesięcy zostały wyprowadzone ze strefy stosowania i pozostały poza nią, jak również ostatnio zgłoszonych miejscach stacjonowania tego uzbrojenia konwencjonalnego w obrębie strefy stosowania, oraz

C) zgodnie z postanowieniami niniejszego rozdziału, obowiązkowi zgłaszania nie będzie podlegać uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem, znajdujące się na wyposażeniu konwencjonalnych sił zbrojnych Państw-Stron w obrębie strefy stosowania, które są z niej wyprowadzone w celach szkoleniowych lub działalności wojskowej i w ciągu 7 dni ponownie do niej wprowadzone.

**Rozdział XI. UZBROJENIE KONWENCJONALNE I SPRZĘT W TRANZYCIE
PRZEZ STREFĘ STOSOWANIA**

1. Postanowienia niniejszego Protokołu nie mają zastosowania do uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu będących w trakcie tranzytu przez strefę stosowania, z miejsca położonego poza strefą stosowania do miejsca ostatecznego przeznaczenia poza strefą stosowania. Uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt w kategoriach wymienionych w rozdziale III niniejszego Protokołu, które zostały wprowadzone do strefy stosowania, znajdując się w tranzycie, będą podlegać

zgłoszeniu zgodnie z niniejszym Protokołem, jeżeli będą pozostawać w strefie stosowania przez okres ponad 7 dni.

Rozdział XII. FORMULARZ WYMIANY INFORMACJI

1. Każde Państwo-Strona prześle wszystkim innym Państwom-Stronom określone w niniejszym Protokole informacje zgodnie z procedurą zawartą w artykule XVII Traktatu oraz w "Aneksie o formularzu". Zgodnie z artykułem XVI paragraf 5 Traktatu, zmiany w "Aneksie o formularzu" będą uznawane za udoskonalenia w zakresie trwałości i skuteczności Traktatu, dotyczące tylko mniej istotnych spraw natury technicznej.

Rozdział XIII. INNE NOTYFIKACJE WYNIKAJĄCE Z TRAKTATU

1. Po podpisaniu Traktatu, a przed jego wejściem w życie, Wspólna Grupa Konsultacyjna opracuje dokument dotyczący notyfikacji wymaganych Traktatem. Dokument taki określi wszystkie tego rodzaju notyfikacje z podaniem tych, które będą przekazywane zgodnie z artykułem XVII Traktatu, i będzie zawierał stosowne formularze dla tych notyfikacji. Zgodnie z artykułem XVI, paragraf 5 Traktatu, wszelkie zmiany w tym dokumencie, w tym dotyczące formularzy, będą uważane za udoskonalenia w zakresie trwałości i skuteczności Traktatu, dotyczące tylko mniej istotnych spraw natury technicznej.

A N E K S
O FORMULARZU WYMIANY INFORMACJI

1. Każde Państwo-Strona przekaże wszystkim innym Państwom-Stronom informacje, w myśl "Protokołu o wymianie informacji", zwanego dalej Protokołem, zgodnie z przedstawionymi w niniejszym Aneksie formularzami. W każdym wykazie danych informacje zostaną podane w mechanicznie lub elektronicznie wydrukowanej formie, w jednym z sześciu oficjalnych języków Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie. Każdy zapis w poszczególnych tabelach (rubryka "a") otrzyma kolejny numer statystyczny.

2. Każdy wykaz danych będzie się zaczynał stroną tytułową, wskazującą nazwę Państwa-Strony, które przekazuje wykaz, i język, w którym sporządzono wykaz danych, datę wymiany danych oraz datę, od której zawarte w wykazie informacje nabierają mocy obowiązującej.

Rozdział I. INFORMACJE O STRUKTURZE WOJSK LĄDOWYCH, LOTNICZYCH
ORAZ OBRONY POWIETRZNEJ W STREFIE STOSOWANIA

1. Zgodnie z rozdziałem I Protokołu, każde Państwo-Strona przekaże informacje o strukturze dowodzenia własnych wojsk lądowych, w tym formacji i jednostek obrony powietrznej, podporządkowanych na szczeblu okręgu wojskowego lub równorzędnego i niżej, jak również wojsk lotniczych i obrony powietrznej w formie dwóch oddzielnych zhierarchizowanych zestawień danych, zgodnie z tabelą I.

2. Zestawienie danych zostanie sporządzone począwszy od najwyższego szczebla dowodzenia, poprzez każdy szczebel dowodzenia do szczebla brygady/pułku, samodzielnego batalionu, skrzydła/pułku lotniczego, samodzielnej eskadry lub równorzędnych. Tak np. po dowództwie okręgu wojskowego/armii/korpusu byłyby wymienione podporządkowane mu samodzielne pułki, samodzielne bataliony, składy i ośrodki szkolenia, a następnie każda podporządkowana dywizja z jej pułkami/samodzielnymi batalionami. Po wymienieniu wszystkich podporządkowanych jednostek nastąpi zapis kolejnego okręgu wojskowego/armii/ korpusu. Identyczną procedurę zastosuje się w przypadku wojsk lotniczych i obrony powietrznej.

A) każda jednostka będzie identyfikowana (rubryka "b") stałym numerem identyfikacyjnym (tj. numerem rejestru formacji lub jednostki), który będzie stosowany także na kolejnych zestawieniach dotyczących tej jednostki, jak też przy wszystkich kolejnych wymianach informacji; narodową nazwą (tj. nazwą) (rubryka "c"), a w przypadku dywizji, brygad/pułków, niezależnych batalionów oraz skrzydeł/pułków lotniczych/niezależnych eskadr i równorzędnych stosownie określać się będzie również rodzaje formacji lub jednostek (np. piechota, czołgi, artyleria, lotnictwo myśliwskie, bombowe, zaopatrzenie) oraz

B) w przypadku każdej jednostki - dwa następne bezpośrednio nadrzędne szczeble dowodzenia w strefie stosowania zostaną wpisane w rubrykach "d" i "e".

Tabela I: ORGANIZACJA DOWODZENIA WOJSK LĄDOWYCH I LOTNICZYCH ORAZ OBRONY
POWIETRZNEJ (Państwo-Strona) Z WAŻNOŚCIĄ NA (data).

Rozdział II. INFORMACJE O ŁĄCZNYCH STANACH POSIADANIA
UZBROJENIA KONWENCJONALNEGO I SPRZĘTU PODLEGAJĄCYCH
OGRANICZENIOM LICZBOWYM ZGODNIE Z ARTYKUŁAMI IV I V TRAKTATU

1. Zgodnie z rozdziałem II Protokołu, każde Państwo-Strona prześle dane o swoich łącznych stanach posiadania, według typów, czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych, środków artyleryjskich (tabela II A) podlegających ograniczeniom liczbowym w myśl postanowień artykułów IV i V Traktatu (rubryka "b") oraz o ogólnych stanach posiadania, według typów, samolotów bojowych i śmigłowców uderzeniowych (tabela II B) podlegających ograniczeniom liczbowym w myśl postanowień artykułu IV Traktatu (rubryka "b").

2. Dane o bojowych wozach opancerzonych będą zawierać ogólną liczbę wozów z ciężkim uzbrojeniem, bojowych wozów piechoty i transporterów opancerzonych, ich liczbę (rubryka "f/e") i typy (rubryka "e/d") w każdej z tych podkategorii (rubryka "d/c").

3. W przypadku czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych, środków artyleryjskich i mostów czołgowych, składowanych zgodnie z artykułem X Traktatu, łączna liczba tego sprzętu w wyznaczonych miejscach składowania będzie podana w rubryce "g".

Tabela II A: ŁĄCZNY STAN POSIADANIA CZŁGÓW BOJOWYCH, BOJOWYCH WÓZÓW
OPANCERZONYCH I ŚRODKÓW ARTYLERYJSKICH PODLEGAJĄCYCH OGRANICZENIOM
LICZBOWYM (Państwo-Strona) Z WAŻNOŚCIĄ NA (data)

Tabela II B: ŁĄCZNY STAN POSIADANIA SAMOLOTÓW BOJOWYCH I ŚMIGŁOWCÓW
UDERZENIOWYCH PODLEGAJĄCYCH OGRANICZENIOM LICZBOWYM
(Państwo-strona) Z WAŻNOŚCIĄ NA (data)

Rozdział III. INFORMACJE O DYSLOKACJI, LICZBIE I TYPACH UZBROJENIA
KONWENCJONALNEGO I SPRZĘTU ZNAJDUJĄCYCH SIĘ NA WYPOSAŻENIU
KONWENCJONALNYCH SIŁ ZBROJNYCH

1. Każde Państwo-Strona przekaże zhierarchizowane zestawienie danych o wszystkich strukturach organizacyjnych wojsk lądowych, lotniczych i obrony powietrznej, zgłoszonych zgodnie z rozdziałem III paragraf 1 Protokołu, o formacjach i jednostkach, zgłoszonych zgodnie z rozdziałem III paragraf 2 Protokołu, i o obiektach, w których znajduje się uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt, zgodnie z rozdziałem III paragraf 3 Protokołu.

2. W przypadku każdej jednostki i obiektu informacja będzie zawierać:

A) numer identyfikacyjny formacji lub jednostki (rubryka "b") oraz nazwę organizacji (rubryka "c") zgłoszonej w tabeli I. Oddzielnie rozlokowane bataliony/eskadry, wyszczególnione zgodnie z paragrafem 1 niniejszego rozdziału, formacje i jednostki, zgłoszone zgodnie z rozdziałem III paragraf 2 Protokołu, i obiekty wykazane zgodnie z rozdziałem III paragraf 3 Protokołu będą także mieć stały numer statystyczny formacji lub jednostki (rubryka "b"), ich narodową nazwę (tj. nazwę) (rubryka "c"). Ich miejsce na wykazie odzwierciedlać będzie ich podporządkowanie, z wyjątkiem formacji i jednostek, zgłoszonych zgodnie z rozdziałem III paragraf 2 Protokołu, które będą wymienione na końcu wykazu:

1) wyznaczone miejsce stałego składowania będzie oznakowane znakiem DPSS (Designated Permanent Storage Site) występującym po nazwie narodowej oraz

2) miejsca redukcji będą oznakowane znakiem "Reduction" po nazwie narodowej;

B) miejsce dyslokacji (rubryka "d"), w tym nazwę geograficzną i współrzędne z dokładnością do 10 sekund. W odniesieniu do miejsc, w których znajdują się siły utrzymywane, podana zostanie także nazwa Państwa-Strony gospodarza;

C) w przypadku każdego szczebla dowodzenia, od najwyższego do szczebla dywizji/dywizji lotniczej - łączny stan posiadania uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu w każdej kategorii (rubryki "f" do "m/l"). Na przykład: łączny stan posiadania dywizji byłby sumą stanów posiadania wszystkich podporządkowanych jej jednostek oraz

D) liczbę uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu według typów dla każdego szczebla dowodzenia, od szczebla dywizji w dół, wyszczególnionego w paragrafie 1 niniejszego rozdziału według nagłówków wymienionych w tabelach III A i III B (rubryki "f" do m/l"). W rubryce bojowe wozy opancerzone (rubryka "g") tabeli III A oddzielnie przedstawione będą podkategorie (tzn. transportery opancerzone, bojowe wozy piechoty, wozy bojowe z ciężkim uzbrojeniem). W rubryce śmigłowce uderzeniowe (rubryka "k/i") oddzielnie podane będą podkategorie (tzn. wyspecjalizowane śmigłowce uderzeniowe, wielozadaniowe śmigłowce uderzeniowe). Rubryka 1 pod nagłówkiem "inne" w tabeli III B będzie obejmować czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, środki artyleryjskie, pojazdy podobne konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty oraz mosty czołgowe, jeśli znajdują się one na wyposażeniu wojsk lotniczych i obrony powietrznej.

Tabela III A: INFORMACJA O DYSLOKACJI, LICZBIE I TYPACH UZBROJENIA
KONWENCJONALNEGO I SPRZĘTU WYSZCZEGÓLNIONYCH ZGODNIE Z ROZDZIAŁEM
III PROTOKOŁU O WYMIANIE INFORMACJI (Państwo-Strona) Z WAŻNOŚCIĄ
NA (data)

Tabela III B: INFORMACJA O DYSLOKACJI, LICZBIE I TYPACH UZBROJENIA
KONWENCJONALNEGO I SPRZĘTU WYSZCZEGÓLNIONYCH ZGODNIE Z ROZDZIAŁEM
III PROTOKOŁU O WYMIANIE INFORMACJI (Państwo-Strona) z WAŻNOŚCIĄ
NA (data)

**Rozdział IV. INFORMACJE O UZBROJENIU KONWENCJONALNYM I SPRZĘCIE
NIE BĘDĄCYCH NA WYPOSAŻENIU KONWENCJONALNYCH SIŁ ZBROJNYCH
PRZEKAZANE ZGODNIE Z ROZDZIAŁEM IV "PROTOKOŁU O WYMIANIE INFORMACJI"**

1. Zgodnie z rozdziałem IV Protokołu, każde Państwo-Strona przekaże informacje o dyslokacji, liczbie i typach czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych, środków artyleryjskich, samolotów bojowych i śmigłowców uderzeniowych znajdujących się w strefie stosowania, ale nie będących na wyposażeniu jego konwencjonalnych sił zbrojnych.

2. W przypadku każdego miejsca dyslokacji informacja odzwierciedli:

A) postanowienie rozdziału IV Protokołu, zgodnie z którym informacja jest przedstawiona (rubryka "b");

B) miejsce dyslokacji (rubryka "c"):

1) w odniesieniu do uzbrojenia konwencjonalnego, zgłoszonego zgodnie z rozdziałem IV paragraf 1 podparagraf A punkty 1, 3 i 5 Protokołu - nazwę geograficzną i współrzędne, z dokładnością do 10 sekund, miejsc, w których znajduje się uzbrojenie i sprzęt, oraz

2) w odniesieniu do uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu, zgłoszonego zgodnie z rozdziałem IV paragraf 1 podparagraf A punkt 2 Protokołu - narodową nazwę rejonu administracyjnego lub dywizji, w których znajduje się taki sprzęt;

C) w odniesieniu do uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu zgłoszonych zgodnie z rozdziałem IV paragraf 1 podparagraf A punkty 1 i 2 Protokołu - nazwę instytucji szczebla centralnego będącej dysponentem wykazanego sprzętu (rubryka "c"); oraz

D) w przypadku każdego miejsca dyslokacji - liczbę według typów pod nagłówkami w tabeli IV (rubrykami "d" do "h"), z następującymi wyjątkami:

- w odniesieniu do uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu, zgłoszonych zgodnie z artykułem IV paragraf 1 podparagraf A punkt 2 Protokołu podana zostanie tylko liczba w każdej kategorii i jedynie w odniesieniu do wymienionego rejonu administracyjnego lub dywizji.

Tabela IV: INFORMACJA O DYSLOKACJI UZBROJENIA KONWENCJONALNEGO I SPRZĘTU
WYSZCZEGÓLNIONYCH ZGODNIE Z ROZDZIAŁEM IV PROTOKOŁU O WYMIANIE
INFORMACJI (Państwo-Strona) Z WAŻNOŚCIĄ NA (data)

Rozdział V. INFORMACJA O OBIEKTACH WERYFIKACJI

I MIEJSCACH ZADEKLAROWANYCH INSPEKCJI

1. Zgodnie z rozdziałem V Protokołu, każde Państwo-Strona przekaże wykaz swoich obiektów weryfikacji i miejsc zadeklarowanych inspekcji, zgodnie z definicją zawartą w rozdziale I "Protokołu o inspekcji". Miejsca zadeklarowane inspekcji zostaną podane w porządku alfabetycznym (tabela V).

2. Informacja o każdym miejscu zadeklarowanym będzie zawierać:

A) numer identyfikacyjny (tj. numer miejsca zadeklarowanego inspekcji) (rubryka "b"), który będzie używany w odniesieniu do tego miejsca we wszystkich

kolejnych wymianach informacji;

B) nazwę miejsca dyslokacji, z podaniem nazwy geograficznej i współrzędnych z dokładnością do 10 sekund (rubryka "c"). W odniesieniu do miejsc, w których znajdują się obiekty weryfikacji utrzymywanych sił zbrojnych, także nazwę Państwa-Strony gospodarza;

C) punkt/punkty wejścia/wyjścia dotyczące miejsca zadeklarowanego inspekcji (rubryka "d");

D) kolejny numer identyfikacyjny, nazwę oraz numer identyfikacyjny formacji lub jednostki wszystkich obiektów weryfikacji stacjonujących w miejscu zadeklarowanym, zgodnie z rozdziałem III niniejszego Aneksu (rubryka "e"). Kolejne numery oznacza się w taki sposób, aby numer przyporządkowany ostatniemu na liście obiektowi weryfikacji równał się ogólnej liczbie obiektów weryfikacji Państwa-Strony oraz

E) ogólną liczbę uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu w każdej kategorii wymienionych w rozdziale III Protokołu, znajdujących się w miejscu zadeklarowanym inspekcji i w każdym obiekcie weryfikacji (rubryki "f" do "p), wraz z dodatkowymi danymi dotyczącymi:

- 1) uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu w każdej kategorii wymienionych w rozdziale III Protokołu, znajdujących się w miejscu zadeklarowanym inspekcji, należącym do obiektu weryfikacji notyfikowanego w ramach innego miejsca inspekcji, wraz z nazwą oraz numerem identyfikacyjnym formacji lub jednostki każdego takiego obiektu weryfikacji (rubryka "e"), oraz
- 2) uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt nie należące do obiektu weryfikacji będą określane następującymi oznaczeniami wprowadzonymi bezpośrednio po tych danych w rubrykach "f" do "p":
  - a) sprzęt w posiadaniu organów powołanych i zorganizowanych do zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego w czasie pokoju - oznakowanie "bezpieczeństwo";
  - b) sprzęt wycofany z wyposażenia - oznakowanie "poza służbę";
  - c) sprzęt oczekujący na lub odnawiany na eksport albo reeksport - oznakowanie "eksport";
  - d) sprzęt redukowany oczekujący na konwersję - oznakowanie "redukcja" oraz
  - e) sprzęt przeznaczony wyłącznie do celów badawczo-rozwojowych - oznakowanie "badania".

Tabela V: INFORMACJA O OBIEKTACH WERYFIKACJI I MIEJSCACH ZADEKLAROWANYCH
(Państwo-Strona) Z WAŻNOŚCIĄ NA (data)

3. Każde Państwo-Strona przedstawi wykaz punktów wejścia/wyjścia (tabela VI). Wykaz będzie zawierać kolejny numer identyfikacyjny (rubryka "b"), który będzie stosowany do wskazania punktu/punktów wejścia/wyjścia dla każdego miejsca inspekcji podanego zgodnie z paragrafem 2, podparagraf C niniejszego rozdziału. Określenie miejsca będzie również zawierać nazwę geograficzną (rubryka "c") i współrzędne z dokładnością do 10 sekund (rubryka "d"). W odniesieniu do każdego punktu wejścia/wyjścia zostaną również podane (rubryka "e") możliwe do akceptacji rodzaje transportu - "droga powietrzna", "droga morska", "droga lądowa".

Tabela VI: PUNKTY WEJŚCIA/WYJŚCIA (POE) (Państwo-Strona) Z WAŻNOŚCIĄ NA (data).

TABELA I

ORGANIZACJA DOWODZENIA WOJSK LĄDOWYCH I LOTNICZYCH
ORAZ LOTNICTWA OBRONY POWIETRZNEJ .....

(Państwo-Strona)

Z WAŻNOŚCIĄ NA .}. .....

(data)

Numer linii	Numer rejestracyjny formacji lub jednostki	Nazwa formacji lub jednostki	Podporządkowanie	
			I szczebel podporządkowania	II szczebel podporządkowania
a	b	c	d	e

TABELA IIA

ŁĄCZNY STAN POSIADANIA CZOŁGÓW BOJOWYCH, BOJOWYCH WOZÓW OPANCERZONYCH
I ŚRODKÓW ARTYLERYJSKICH PODLEGAJĄCYCH OGRANICZENIOM
LICZBOWYM .....
(Państwo-Strona)
Z WAŻNOŚCIĄ NA .....
(data)

Numer	Obszar	Kategoria	Podkategoria	Typ	Łączna liczba (włączając miejsca stałe- go składowania	Liczba w miejscach stałego składowania
a	b	c	d	e	f	g

TABELA IIB

ŁĄCZNY STAN POSIADANIA SAMOLOTÓW BOJOWYCH I ŚMIGŁOWCÓW UDERZENIOWYCH
PODLEGAJĄCYCH OGRANICZENIOM LICZBOWYM .....

}. (Państwo-Strona)

Z WAŻNOŚCIĄ NA .....

(data)

Numer linii	Kategoria	Podkategoria	Typ	Łączna liczba
a	b	c	d	e

TABELA IIIA

INFORMACJA O DYSLOKACJI, LICZBIE I TYPACH UZBROJENIA KONWENCJONALNEGO I SPRZĘTU
WYSZCZEGÓLNIONYCH ZGODNIE Z ROZDZIAŁEM III
PROTOKOŁU O WYMIANIE INFORMACJI .....

(Państwo-Strona)

Z WAŻNOŚCIĄ NA .....

(data)

Numer linii	Numer rejestracyjny jednostki	Nazwa formacji lub jednostki	Dyslokacja czasu pokoju	Stan osobowy	Czołgi bojowe	Bojowe wozy opancerzone	Transportery opancerzone i wozy piechoty "podobne"	Artyleria	Mosty czołgowe	Śmigłowce uderzeniowe	Śmigłowce wsparcia bojowego	śmigłowce transportowe nieuzbrojone
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m

Tabela IIIB

INFORMACJA O DYSLOKACJI, LICZBIE I TYPACH UZBROJENIA KONWENCJONALNEGO
I SPRZĘTU WYSZCZEGÓLNIONYCH ZGODNIE Z ROZDZIAŁEM III
PROTOKOŁU O WYMIANIE INFORMACJI.....
(Państwo-Strona)
Z WAŻNOŚCIĄ NA .....
(data)

Numer linii	Numer rejstryjny jednostki	Nazwa formacji lub jednostki	Dyslokacja czasu pokoju	Stan osobowy	Samoloty bojowe	Przeklasyfikowane samoloty szkolno-bojowe	Samoloty szkolno-treningowe	Śmigłowce uderzeniowe	Śmigłowce wsparcia bojowego	Śmigłowce transportowe nieuzbrojone	Inne
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l

TABELA IV

INFORMACJA O DYSLOKACJI UZBROJENIA KONWENCJONALNEGO I SPRZĘTU
WYSZCZEGÓLNIONEGO ZGODNIE Z ROZDZIAŁEM IV PROTOKOŁU O WYMIANIE
INFORMACJI W .....

(Państwo-Strona)

Z WAŻNOŚCIĄ NA .....

(Data)

Numer linii	Oдноśne punkty	Dyslokacja	Czołgi bojowe	Bojowe wozy opancerzone	Artyleria	Śmigłowce uderzeniowe	Samoloty bojowe
a	b	c	d	e	f	g	h

Tabela V

INFORMACJA O OBIEKTACH WERYFIKACJI I MIEJSCACH ZADEKLAROWANYCH .....
 (Państwo-Strona)
 Z WAŻNOŚCIĄ NA .....
 (data)

Numer linii	Numer rejestracyjny	Dyslokacja	Punkt wejścia/wyjścia	Obiekt weryfikacji/formacja lub jednostka/	Czołgi bojowe	Bojowe wozy opancerzone	TO i BWP "podobne"	Artyleria	Mosty czołgowe	Smigłowce uderzeniowe	Smigłowce wsparcia bojowego	Smigłowce transportowe nieuzbrojone	Samoloty bojowe	Reklasyfikowane samoloty szkolno-bojowe	Samoloty szkolnogenowe
a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l	m	n	o	p

Tabela VI

PUNKTY WEJŚCIA/WYJŚCIA (POE).....

(Państwo-Strona)

Z WAŻNOŚCIĄ NA DZIEŃ.....

(data)

Numer linii	Numer rejestracyjny POE	Nazwa POE	Dyslokacja	Typ
a	b	c	d	e

PROTOKÓŁ O INSPEKCJI

Państwa-Strony niniejszym przyjmują procedury i inne postanowienia dotyczące prowadzenia inspekcji, zgodnie z artykułem XIV "Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie" z 19 listopada 1990 r., zwanego dalej Traktatem.

Rozdział I. DEFINICJE

1. Dla celów Traktatu:

A) termin "inspekcjonowane Państwo-Strona" oznacza Państwo-Stronę, na którego terytorium jest prowadzona inspekcja zgodnie z artykułem XIV Traktatu:

1) w przypadku miejsc inspekcji, w których znajdują się ograniczane Traktatem uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt tylko stacjonującego Państwa-Strony, stacjonujące Państwo-Strona korzysta, zgodnie z postanowieniami niniejszego Protokołu, z praw i wypełnia obowiązki inspekcjonowanego Państwa-Strony, tak jak to postanowiono w niniejszym Protokole, na czas trwania inspekcji i w miejscu inspekcji, w którym jego uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem są rozmieszczone, oraz

2) w przypadku miejsc inspekcji, w których znajdują się ograniczane Traktatem uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt więcej niż jednego Państwa-Strony, każde takie Państwo-Strona korzysta, zgodnie z postanowieniami niniejszego Protokołu i w odniesieniu do jego własnego uzbrojenia i sprzętu ograniczanych Traktatem, z praw i wypełnia obowiązki inspekcjonowanego Państwa-Strony, tak jak to postanowiono w niniejszym Protokole, na czas trwania inspekcji i w miejscu inspekcji, w którym jego uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem są rozmieszczone.

B) termin "stacjonujące Państwo-Strona" oznacza Państwo-Stronę, które utrzymuje uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt, będące na wyposażeniu konwencjonalnych sił zbrojnych, poza terytorium własnego kraju, ale w strefie stosowania Traktatu.

C) termin "Państwo-Strona gospodarz" oznacza Państwo-Stronę, na którego terytorium w strefie stosowania Traktatu jest utrzymywane uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt będące na wyposażeniu konwencjonalnych sił zbrojnych innego Państwa-Strony.

D) termin "inspekcjonujące Państwo-Strona" oznacza Państwo-Stronę, które żąda przeprowadzenia inspekcji, a następnie odpowiada za jej przeprowadzenie.

E) termin "inspektor" oznacza osobę wyznaczoną przez jedno z Państw-Stron do prowadzenia inspekcji i której nazwisko znajduje się na sporządzonej przez to Państwo-Stronę oraz zaakceptowanej, zgodnie z postanowieniami rozdziału III niniejszego Protokołu, liście inspektorów.

F) termin "członek załogi środka transportowego" oznacza osobę, która wykonuje obowiązki związane z funkcjonowaniem środka transportu i której nazwisko znajduje się na sporządzonej przez to Państwo-Stronę oraz zaakceptowanej, zgodnie z postanowieniami Rozdziału III niniejszego Protokołu, liście członków załóg.

G) termin "zespół inspekcyjny" oznacza grupę inspektorów wyznaczonych przez inspekcjonujące Państwo-Stronę do prowadzenia określonej inspekcji.

H) termin "zespół towarzyszący" oznacza grupę osób wyznaczonych przez inspekcjonowane Państwo-Stronę do towarzyszenia i udzielania pomocy inspektorom, prowadzącym określoną inspekcję, jak również przyjmowania na siebie innych obowiązków, wynikających z niniejszego Protokołu. W przypadku inspekcji uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, należących do stacjonującego Państwa-Strony, zespół towarzyszący będzie się składać z osób wyznaczonych zarówno przez Państwo-Stronę gospodarza, jak i stacjonujące Państwo-Stronę, jeśli te Państwa-Strony nie uzgodniły inaczej.

I) termin "miejsce inspekcji" oznacza obszar, miejsce lub obiekt objęte prowadzonymi inspekcjami.

J) termin "obiekt weryfikacji" oznacza:

1) jakąkolwiek formację lub jednostkę wojskową szczebla organizacyjnego - brygada/pułk, skrzydło/pułk lotniczy, samodzielny batalion/dywizjon artylerii lub równorzędnego - jak również jakikolwiek oddzielnie stacjonujący batalion/dywizjon lub równorzędną jednostkę następnego szczebla dowodzenia

poniżej brygady/pułku, skrzydła/pułku lotniczego, posiadającą uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem, rozmieszczone w miejscach notyfikowanych stosownie do rozdziału III paragraf 1 podparagraf A "Protokołu o wymianie informacji";

2) jakiegokolwiek wyznaczone miejsce stałego składowania lub magazyn wojskowy nie będące organicznymi elementami formacji i jednostek wojskowych, o których mowa w podparagrafie 1 niniejszego paragrafu, samodzielną jednostkę remontową lub jednostkę obsługi technicznej, ośrodek szkolenia wojskowego lub lotnisko wojskowe, gdzie znajduje się uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt, ograniczane Traktatem, notyfikowane stosownie do rozdziału III paragraf 3 podparagrafy A i B "Protokołu o wymianie informacji", jako stale lub rutynowo obecne;

3) miejsce redukcji uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem notyfikowane stosownie do rozdziału III paragraf 3 podparagraf C "Protokołu o wymianie informacji";

4) w przypadku gdy jednostki wojskowe niższego szczebla niż batalion, posiadające uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem, są bezpośrednio podporządkowane jednostce wojskowej lub formacji wyższego szczebla niż brygada/pułk lub równorzędnego, to taka jednostka wojskowa lub formacja, której podporządkowane są jednostki poniżej szczebla batalionu będzie traktowana jako obiekt weryfikacji, jeżeli nie ma ona podporządkowanej jednostki lub formacji szczebla brygady/pułku lub równorzędnego oraz

5) formacja lub jednostka, posiadająca uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt objęte Traktatem, ale nie będące na wyposażeniu konwencjonalnych sił zbrojnych Państwa-Strony, nie będzie traktowana jako obiekt weryfikacji;

K) termin "lotnisko wojskowe" oznacza stały kompleks wojskowy, który nie zawiera żadnego obiektu weryfikacji, lecz na którym rutynowo prowadzona jest działalność polegająca na częstych startach i lądowaniach przynajmniej sześciu samolotów bojowych lub śmigłowców bojowych ograniczanych Traktatem lub tych podlegających inspekcji wnętrza;

L) termin "ośrodek szkolenia wojskowego" oznacza obszar, który nie zawiera obiektów weryfikacji, ale w którym jednostka wojskowa lub pododdział, wykorzystujący przynajmniej 30 sztuk różnych kategorii lub ponad 12 sztuk jednej kategorii uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem; jest zorganizowany w celu szkolenia personelu wojskowego.

M) termin "magazyn wojskowy", nie będący organicznym elementem formacji lub jednostek wojskowych identyfikowanych jako obiekty weryfikacji, oznacza

dowolne miejsce magazynowania, inne niż wyznaczone miejsca stałego składowania i składy podporządkowane organom powołanym i zorganizowanym do zapewnienia bezpieczeństwa wewnętrznego, w którym przechowuje się uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem, niezależnie od statusu organizacyjnego lub operacyjnego tego miejsca. Uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem przechowywane w takich magazynach będzie stanowić część dozwolonych pułapów liczonych w jednostkach czynnych, stosownie do postanowień artykułu IV Traktatu.

N) termin "miejsce zadeklarowane" oznacza obszar lub precyzyjnie oznaczone miejsce geograficzne, w którym znajduje się jeden lub więcej obiektów weryfikacji. Miejsce zadeklarowane obejmuje cały teren wytyczony granicą lub granicami zewnętrznymi, sztucznymi lub naturalnymi, jak również tereny z nim związane, takie jak strzelnice, place ćwiczeń, rejony remontowe i magazyny, ładowiska śmigłowców oraz kolejowe rampy załadownicze, w których stale lub rutynowo znajdują się czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, artyleria, śmigłowce bojowe, samoloty bojowe, reklasyfikowane samoloty szkolno-bojowe, pojazdy podobne konstrukcyjnie do transporterów opancerzonych, pojazdy podobne konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty lub mosty czołgowe.

O) termin "rejon wskazany" oznacza jakikolwiek teren na terytorium Państwa-Strony w strefie stosowania, inny niż miejsce inspekcji, zgodnie z rozdziałami VII, IX lub X niniejszego Protokołu, w którym prowadzona jest inspekcja na żądanie stosownie do rozdziału VIII niniejszego Protokołu. Obszar rejonu wskazanego nie może być większy niż 65 km^2 , a odległość pomiędzy dwoma dowolnymi punktami tego rejonu nie większa niż 16 km w linii prostej.

P) termin "punkt zastrzeżony" oznacza jakikolwiek sprzęt, konstrukcję lub miejsce, które zostało zastrzeżone przez Państwo-Stronę inspekcjonowane lub Państwo-Stronę korzystające z praw i obowiązków inspekcjonowanego Państwa-Strony - za pośrednictwem zespołu towarzyszącego. Dostęp lub przelot nad punktem zastrzeżonym może być opóźniony, ograniczony lub zakazany.

Q) termin "punkt wejścia/wyjścia" oznacza punkt wyznaczony przez Państwo-Stronę, na którego terytorium ma być prowadzona inspekcja, przez który zespoły inspekcyjne i załogi ich środków transportowych będą wjeżdżać na terytorium tego Państwa-Strony w celu prowadzenia inspekcji i przez który będą go opuszczać.

R) termin "okres pobytu w kraju" oznacza łączny czas spędzony nieprzerwanie przez zespół inspekcyjny na terytorium Państwa-Strony, gdzie jest prowadzona inspekcja, zgodnie z rozdziałami VII i VIII niniejszego Protokołu. Czas ten liczy się od momentu przybycia zespołu inspekcyjnego do punktu wejścia/wyjścia do momentu powrotu zespołu inspekcyjnego do tego punktu po zakończeniu ostatniej inspekcji. }

S) termin "podstawowy okres uprawomocnienia" oznacza, dla celów obliczania kwot inspekcyjnych, określony przedział czasowy obejmujący pierwsze 120 dni po wejściu Traktatu w życie.

T) termin "okres redukcji" oznacza, dla celów obliczania kwot inspekcji, określony przedział czasowy obejmujący trzy lata następujące po 120-dniowym podstawowym okresie uprawomocnienia.

U) termin "okres uprawomocnienia pułapów docelowych" oznacza, dla celów obliczania kwot inspekcyjnych, określony przedział czasowy obejmujący 120 dni po trzyletnim okresie redukcji.

V) termin "okres po osiągnięciu pułapów docelowych" oznacza, dla celów obliczania kwot inspekcyjnych, określony przedział czasowy następujący po upływie 120-dniowego okresu po osiągnięciu pułapów docelowych, trwający przez okres obowiązywania Traktatu.

W) termin "pasywna kwota inspekcji w miejscach zadeklarowanych" oznacza łączną liczbę inspekcji obiektów weryfikacji prowadzonych zgodnie z rozdziałem VII niniejszego Protokołu, które każde Państwo-Strona będzie zobowiązane przyjąć w określonym czasie w miejscach inspekcji, gdzie rozmieszczone są jego obiekty weryfikacji.

X) termin "pasywna kwota inspekcji na żądanie" oznacza maksymalną liczbę inspekcji na żądanie prowadzonych w miejscach określonych zgodnie z rozdziałem VIII niniejszego Protokołu, jakie każde Państwo-Strona, którego terytorium leży w strefie stosowania, będzie zobowiązane przyjąć w określonym czasie.

Y) termin "aktywna kwota inspekcji" oznacza łączną liczbę inspekcji prowadzonych zgodnie z rozdziałami VII i VIII niniejszego Protokołu, jakie każde Państwo-Strona będzie miało prawo przeprowadzić w określonym czasie.

Z) termin "miejsce certyfikacji" oznacza wyraźnie wyznaczony obszar, w którym będzie się dokonywać certyfikacji rekategoryzowanych wielozadaniowych śmigłowców uderzeniowych i reklasyfikowanych samolotów szkolno-bojowych, zgodnie z "Protokołem o rekategoryzacji śmigłowców" i "Protokołem o reklasyfikacji samolotów".

AA) termin "kalendarzowy okres sprawozdawczy" oznacza przedział czasu określony w dniach, w których mają być przeprowadzone, zgodnie z artykułem VIII Traktatu, zamierzone redukcje planowanej liczby uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem.

Rozdział II. ZOBOWIĄZANIA OGÓLNE

1. W celu zapewnienia weryfikacji wykonania postanowień Traktatu każde Państwo-Strona ułatwi przeprowadzenie inspekcji stosownie do ustaleń niniejszego Protokołu.

2. W przypadku uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu będących na wyposażeniu konwencjonalnych sił zbrojnych Państwa-Strony utrzymywanych w strefie stosowania Traktatu poza terytorium własnego kraju, Państwo-Strona gospodarz i stacjonujące Państwo-Strona zapewnią wspólnym wysiłkiem wypełnianie swoich odnośnych zobowiązań, zgodnie z odpowiednimi postanowieniami niniejszego Protokołu. Stacjonujące Państwo-Strona będzie w pełni odpowiedzialne za wypełnianie zobowiązań przewidzianych Traktatem w odniesieniu do należącego do niego uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu będących na wyposażeniu jego konwencjonalnych sił zbrojnych utrzymywanych na terytorium Państwa-Strony gospodarza.

3. Zespół towarzyszący będzie podlegał inspekcjonowanemu Państwu-Stronie:

A) w przypadku inspekcji miejsc, w których znajdują się tylko uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem stacjonującego Państwa-Strony oraz są pod dowództwem tego Państwa-Strony, zespół towarzyszący będzie podlegał przedstawicielowi stacjonującego Państwa-Strony przez okres trwania inspekcji w tym miejscu, w którym znajduje się uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem stacjonującego Państwa-Strony, oraz

B) w przypadku inspekcji miejsc, w których znajdują się uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem zarówno Państwa-Strony gospodarza jak i stacjonującego Państwa-Strony, zespół towarzyszący będzie złożony z

przedstawicieli obydwu Państw-Stron, jeżeli aktualnie inspekcjonowane jest uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem stacjonującego Państwa-Strony. W czasie inspekcji tego miejsca Państwo-Strona gospodarz będzie korzystać z praw i wypełniać obowiązki inspekcjonowanego Państwa-Strony, z wyjątkiem tych praw i obowiązków, które odnoszą się do inspekcji uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem stacjonującego Państwa-Strony, za które będzie odpowiadać stacjonujące Państwo-Strona.

4. Jeżeli zespół inspekcyjny zażąda dostępu do obiektów lub terenów używanych przez inne Państwo-Stronę na mocy umowy z inspekcjonowanym Państwem-Stroną, to takie inne Państwo-Strona będzie, we współdziałaniu z inspekcjonowanym Państwem-Stroną i w zakresie zgodnym z umową o używaniu tych obiektów, korzystać z praw i wypełniać obowiązki ustanowione w niniejszym Protokole w odniesieniu do inspekcji obejmujących uzbrojenie i wyposażenie Państwa-Strony używającego takie obiekty lub tereny.

5. Obiekty lub tereny używane przez inne Państwo-Stronę na mocy umowy z inspekcjonowanym Państwem-Stroną będą podlegać inspekcji tylko wtedy, gdy przedstawiciel takiego innego Państwa-Strony będzie włączony w skład zespołu towarzyszącego.

6. Zespół i podzespoły inspekcyjne będą podlegać kontroli i odpowiedzialności inspekcjonującego Państwa-Strony.

7. W tym samym czasie i w tym samym miejscu inspekcji nie może być obecny więcej niż jeden zespół inspekcyjny prowadzący inspekcję zgodnie z postanowieniami rozdziału VII lub VIII niniejszego Protokołu.

8. Zgodnie z innymi postanowieniami niniejszego Protokołu, inspekcjonujące Państwo-Strona będzie decydować o tym, jak długo zespół inspekcyjny będzie pozostawał na terytorium tego Państwa-Strony, w którym ma być prowadzona inspekcja oraz ile i jakie miejsca będą objęte inspekcją w trakcie okresu pobytu w kraju.

9. Koszty podróży zespołu inspekcyjnego do punktu wejścia/wyjścia poprzedzającej prowadzenie inspekcji oraz od punktu wejścia/wyjścia po zakończeniu ostatniej inspekcji pokryje inspekcjonujące Państwo-Strona.

10. Każde Państwo-Strona będzie zobowiązane do przyjęcia pewnej liczby inspekcji stosownie do postanowień rozdziału VII lub VIII niniejszego Protokołu, nie przekraczającej jego pasywnej kwoty inspekcji w miejscach zadeklarowanych, dla każdego określonego przedziału czasu: 120-dniowego podstawowego okresu uprawomocnienia, 3-letniego okresu redukcji, 120-dniowego okresu uprawomocnienia pułapów docelowych i okresu po osiągnięciu pułapów docelowych przez czas obowiązywania Traktatu. Pasywna kwota inspekcji w miejscach zadeklarowanych będzie wyznaczona dla każdego z powyższych okresów jako procent liczby obiektów weryfikacji tego Państwa-Strony, z wyłączeniem miejsc redukcji i miejsc certyfikacji znajdujących się w strefie stosowania Traktatu:

A) podczas pierwszych 120 dni po wejściu Traktatu w życie, pasywna kwota inspekcji w miejscach zadeklarowanych będzie równa 20 % liczby obiektów weryfikacji Państwa-Strony, notyfikowanych zgodnie z rozdziałem V "Protokołu o wymianie informacji";

B) podczas każdego roku okresu redukcji, zaczynającego się po zakończeniu początkowego 120-dniowego okresu, pasywna kwota inspekcji w miejscach zadeklarowanych będzie równa 10 % liczby obiektów weryfikacji Państwa-Strony, notyfikowanych zgodnie z rozdziałem V "Protokołu o wymianie informacji";

C) podczas pierwszych 120 dni po zakończeniu 3-letniego okresu redukcji pasywna kwota inspekcji w miejscach zadeklarowanych będzie równa 20 % liczby obiektów weryfikacji Państwa-Strony, notyfikowanych zgodnie z rozdziałem V "Protokołu o wymianie informacji", oraz

D) każdego roku, poczynając od zakończenia 120-dniowego okresu uprawomocnienia pułapów docelowych przez okres obowiązywania Traktatu, pasywna kwota inspekcji w miejscach zadeklarowanych będzie równa 15 % liczby obiektów weryfikacji Państwa-Strony, notyfikowanych zgodnie z rozdziałem V "Protokołu o wymianie informacji".

11. Każde Państwo-Strona, którego terytorium znajduje się w strefie stosowania, będzie zobowiązane do przyjęcia następujących inspekcji na żądanie:

A) podczas podstawowego okresu uprawomocnienia, w każdym roku okresu redukcji i w okresie uprawomocnienia pułapów docelowych, do 15 % liczby inspekcji swoich obiektów weryfikacji w miejscach zadeklarowanych, które to Państwo-Strona jest zobowiązane przyjąć na swoim terytorium, jak również obiektów weryfikacji należących do stacjonującego Państwa-Strony, oraz

B) w każdym roku okresu po osiągnięciu pułapów docelowych do 23 % liczby inspekcji swoich obiektów w miejscach zadeklarowanych, które to Państwo-Strona jest zobowiązane przyjąć na swoim terytorium, jak również obiektów weryfikacji należących do stacjonującego Państwa-Strony.

12. Niezależnie od wszelkich innych ograniczeń wymienionych w niniejszym rozdziale, każde Państwo-Strona będzie zobowiązane przyjąć w każdym roku co najmniej jedną inspekcję swoich obiektów weryfikacji, zgodnie z rozdziałem VII niniejszego Protokołu, a każde Państwo-Strona, którego terytorium znajduje się w strefie stosowania, co najmniej jedną inspekcję w rejonie wskazanym zgodnie z rozdziałem VIII niniejszego Protokołu.

13. Inspekcja jednego obiektu weryfikacji, prowadzona zgodnie z rozdziałem VII niniejszego Protokołu w miejscu zadeklarowanym inspekcji, będzie traktowana jako jedna inspekcja w ramach pasywnej kwoty inspekcji w miejscach zadeklarowanych Państwa-Strony, którego obiekt weryfikacji jest inspekcjonowany.

14. Proporcja inspekcji, prowadzonych zgodnie z rozdziałem VII niniejszego Protokołu na terytorium Państwa-Strony gospodarza w określonym czasie wykorzystywanym do inspekcji obiektów weryfikacji należących do stacjonującego Państwa-Strony, nie będzie większa niż proporcja obiektów weryfikacji stacjonującego Państwa-Strony do całkowitej liczby obiektów weryfikacji rozmieszczonych na terytorium Państwa-Strony gospodarza.

15. Liczba inspekcji obiektów weryfikacji, prowadzonych zgodnie z rozdziałem VII niniejszego Protokołu w określonym czasie na jakimkolwiek terytorium Państwa-Strony, będzie obliczana jako procent ogólnej liczby obiektów weryfikacji znajdujących się na terytorium tego Państwa-Strony.

16. Inspekcja, prowadzona zgodnie z rozdziałem VIII niniejszego Protokołu w jednym wybranym rejonie, będzie traktowana jako jedna inspekcja w ramach pasywnej kwoty inspekcji na żądanie oraz jako jedna inspekcja w ramach pasywnej kwoty inspekcji w miejscach zadeklarowanych inspekcji Państwa-Strony, na którego terytorium inspekcja jest prowadzona.

17. Jeżeli zespół towarzyszący i zespół inspekcyjny nie uzgodnią inaczej, okres pobytu w kraju zespołu inspekcyjnego nie powinien przekroczyć całkowitej liczby godzin, w ramach do 10 dni, obliczonej według następujących zasad:

A) 48 godzin na pierwszą inspekcję obiektu weryfikacji lub w rejonie wskazanym oraz

B) 36 godzin na każdą następną inspekcję obiektu weryfikacji lub w rejonie wskazanym.

18. Stosownie do ograniczeń wymienionych w paragrafie 17 niniejszego rozdziału, zespół inspekcyjny prowadzący inspekcję zgodnie z rozdziałem VII lub VIII niniejszego Protokołu będzie przebywał nie dłużej niż 48 godzin w miejscu zadeklarowanym i nie dłużej niż 24 godziny w rejonie wskazanym.

19. Inspekcjonowane Państwo-Strona zapewni, że zespół inspekcjonujący będzie się przemieszczał do kolejnego miejsca inspekcji za pomocą najlepszych dostępnych środków transportu. Jeżeli czas pomiędzy zakończeniem jednej inspekcji a przyjazdem zespołu inspekcyjnego do kolejnego miejsca inspekcji przekroczy dziewięć godzin lub jeżeli czas pomiędzy zakończeniem ostatniej inspekcji prowadzonej przez zespół inspekcyjny na terytorium Państwa-Strony, gdzie inspekcja jest przeprowadzana, a przyjazdem tego zespołu inspekcyjnego do punktu wejścia/wyjścia przekroczy dziewięć godzin, to takie przekroczenie czasu nie będzie wliczane do okresu pobytu zespołu inspekcyjnego w kraju.

20. Każde Państwo-Strona będzie zobowiązane do jednoczesnego przyjęcia na swoim terytorium w strefie stosowania nie więcej niż dwóch zespołów inspekcyjnych, prowadzących inspekcje zgodnie z rozdziałami VII i VIII niniejszego Protokołu, lub takiej liczby zespołów inspekcyjnych, prowadzących inspekcje zgodnie z rozdziałami VII i VIII niniejszego Protokołu, która będzie równa 2 % łącznej liczby obiektów weryfikacji podlegających inspekcji w określonym czasie na terytorium tego Państwa-Strony, zależnie od tego, która liczba okaże się większa.

21. Każde Państwo-Strona będzie zobowiązane do jednoczesnego przyjęcia nie więcej niż dwóch zespołów inspekcyjnych, prowadzących inspekcje jego konwencjonalnych sił zbrojnych zgodnie z rozdziałami VII i VIII niniejszego Protokołu, lub takiej liczby zespołów inspekcyjnych, prowadzących inspekcje jego konwencjonalnych sił zbrojnych zgodnie z rozdziałami VII i VIII niniejszego Protokołu, która będzie równa 2 % łącznej liczby jego obiektów weryfikacji podlegających inspekcji w określonym czasie, zależnie od tego, która liczba okaże się większa.

22. Niezależnie od postanowień punktów 20 i 21 niniejszego rozdziału, każde Państwo-Strona, którego okręgi wojskowe są określone w artykułach IV i V Traktatu, będzie zobowiązane do jednoczesnego przyjęcia na swoim terytorium w strefie stosowania jednocześnie nie więcej niż dwóch zespołów inspekcyjnych, prowadzących inspekcje zgodnie z rozdziałami VII i VIII niniejszego Protokołu w jednym z tych okręgów wojskowych.

23. Żadne Państwo-Strona nie będzie zobowiązane do przyjęcia w jednym roku kalendarzowym inspekcji, przeprowadzanych przez to samo Państwo-Stronę zgodnie z rozdziałami VII i VIII niniejszego Protokołu, stanowiących więcej niż 50 % jego pasywnej kwoty inspekcji w miejscach zadeklarowanych.

24. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo przeprowadzenia inspekcji w strefie stosowania na terytorium innych Państw-Stron. Jednakże żadne Państwo-Strona nie będzie prowadzić więcej niż pięć inspekcji rocznie, zgodnie z rozdziałami VII i VIII niniejszego Protokołu, w innym Państwie-Stronie należącym do tej samej grupy Państw-Stron. Wszelkie tego rodzaju inspekcje będą wliczane do pasywnej kwoty inspekcji miejsc zadeklarowanego Państwa-Strony. W każdym innym razie wyłączną odpowiedzialnością każdej grupy Państw-Stron będzie określenie przydziału liczby inspekcji dla każdego Państwa-Strony w ramach tej grupy Państw-Stron. Każde Państwo-Strona powiadomi wszystkie pozostałe Państwa-Strony o wielkości jego aktywnej kwoty inspekcji:

A) w przypadku podstawowego okresu uprawomocnienia, nie później niż 120 dni od podpisania Traktatu;

B) w przypadku pierwszego roku okresu redukcji, nie później niż 60 dni od wejścia Traktatu w życie oraz

C) w przypadku każdego kolejnego roku okresu redukcji, dla okresu uprawomocnienia pułapów docelowych i dla każdego roku okresu po osiągnięciu pułapów docelowych, nie później niż do 15 stycznia poprzedzającego każdy wyżej wymieniony okres.

Rozdział III. WYMAGANIA PRZEDINSPEKCYJNE

1. Inspekcje będą prowadzone zgodnie z Traktatem przez inspektorów wyznaczonych stosownie do postanowień paragrafów od 3 do 7 niniejszego rozdziału.

2. Inspektorzy będą narodowości inspekcjonującego Państwa-Strony lub innych Państw-Stron.

3. W ciągu 90 dni po podpisaniu Traktatu każde Państwo-Strona przedstawi wszystkim innym Państwom-Stronom listę proponowanych inspektorów oraz listę proponowanych członków załóg środków transportowych, zawierającą pełne nazwiska inspektorów i członków załóg środków transportowych, płeć, datę i miejsce urodzenia oraz numer paszportu. Lista proponowanych inspektorów, przedstawiona przez Państwo-Stronę, nie będzie w żadnym momencie zawierała więcej niż 400 osób, a lista proponowanych członków załóg więcej niż 600 osób.

4. Każde Państwo-Strona dokona przeglądu list inspektorów i członków załóg, przedstawionych przez inne Państwa-Strony i w ciągu 30 dni od ich otrzymania przedstawi tym Państwom wykaz osób, których nazwiska pragnie skreślić z tych list.

5. Zgodnie z paragrafem 7 niniejszego rozdziału, inspektorzy i członkowie załóg środków transportowych, których skreślenia nie zażądano w terminie określonym w paragrafie 4 niniejszego rozdziału, będą uważani za zaaprobowanych do uzyskania wiz i innych dokumentów, stosownie do paragrafu 8 niniejszego rozdziału.

6. Każde Państwo-Strona będzie miało prawo dokonać poprawek w swoich listach w ciągu jednego miesiąca od wejścia Traktatu w życie. Po tym terminie każde Państwo-Strona może raz na sześć miesięcy zaproponować uzupełnienie lub skreślenie inspektorów i członków załóg środków transportowych, pod warunkiem że poprawione listy nie spowodują przekroczenia liczb określonych w paragrafie 3 niniejszego rozdziału. Proponowane uzupełnienia wykazów będą podlegały przeglądowi dokonywanemu zgodnie z paragrafami 4 i 5 niniejszego rozdziału.

7. Państwo-Strona może żądać, bez prawa odmowy, skreślenia dowolnej osoby z list inspektorów i członków załóg środków transportowych przedstawionych przez jakiegokolwiek inne Państwo-Stronę.

8. Państwo-Strona, na którego terytorium jest prowadzona inspekcja, zapewni inspektorom i członkom załóg środków transportowych, zaaprobowanych zgodnie z paragrafem 5 niniejszego rozdziału, wydanie wiz i innych dokumentów niezbędnych do wjazdu i pozostawania na terytorium innego Państwa-Strony w celu realizacji czynności inspekcyjnych stosownie do postanowień niniejszego Protokołu. Wyżej określone wizy i inne niezbędne dokumenty będą wydane:

A) w ciągu 30 dni po zaaprobowaniu list lub wprowadzeniu w nich odpowiednich zmian; w takim przypadku wizy będą ważne nie krócej niż przez okres 24 miesięcy albo

B) w ciągu jednej godziny od przybycia zespołu inspekcyjnego i członków załóg środków transportowych do punktu wejścia/wyjścia; w takim przypadku wizy będą ważne przez czas trwania czynności inspekcyjnych.

9. W ciągu 90 dni od podpisania Traktatu każde Państwo-Strona dostarczy wszystkim innym Państwom-Stronom numer stałej przepustki dyplomatycznej dla środków transportowych przeznaczonych do transportu inspektorów i ich wyposażenia niezbędnego do prowadzenia inspekcji do i z terytorium Państwa-Strony, w którym jest prowadzona taka inspekcja. Trasy do i z wyznaczonych punktów wejścia/wyjścia będą przebiegać wzdłuż międzynarodowych korytarzy lotniczych lub innych szlaków, które zostaną uzgodnione przez zainteresowane Państwa-Strony jako podstawa do wydania przepustek dyplomatycznych. Inspektorzy mogą podróżować do tych punktów wejścia/wyjścia, korzystając z lotów rejsowych linii lotniczych. Postanowienia niniejszego paragrafu odnośnie do numerów przepustek dyplomatycznych nie będą miały zastosowania do takich przelotów.

10. Każde Państwo-Strona wskaże w notyfikacji przekazanej stosownie do rozdziału V "Protokołu o wymianie informacji" punkt lub punkty wejścia/wyjścia w odniesieniu do każdego zadeklarowanego miejsca z obiektami weryfikacji tego Państwa. Takimi punktami wejścia/wyjścia mogą być punkty przekroczenia granicy lądowej, lotniska lub porty morskie, mające możliwość przyjęcia środków transportowych inspekcjonującego Państwa-Strony. Dla każdego miejsca zadeklarowanego należy wskazać jako punkt wejścia/wyjścia przynajmniej jedno lotnisko. Położenie każdego punktu wejścia/wyjścia wskazanego dla miejsca zadeklarowanego inspekcji musi umożliwić dostęp do tego miejsca w czasie określonym w paragrafie 8 rozdziału VII niniejszego Protokołu.

11. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo zmienić punkt lub punkty wejścia/wyjścia na swoim terytorium przez powiadomienie o takiej zmianie wszystkie inne Państwa-Strony nie później niż 90 dni przed terminem, w którym taka zmiana stanie się obowiązująca.

12. W ciągu 90 dni od podpisania Traktatu każde Państwo-Strona powiadomi wszystkie inne Państwa-Strony, którym oficjalnym językiem lub językami Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie mają się posługiwać zespoły inspekcyjne prowadzące inspekcje konwencjonalnych sił zbrojnych tego Państwa.

Rozdział IV. NOTYFIKACJE O ZAMIARZE PROWADZENIA INSPEKCJI

1. Inspekcjonujące Państwo-Strona powiadomi inspekcjonowane Państwo-Stronę o swoim zamiarze przeprowadzenia inspekcji zgodnie z artykułem XIV Traktatu. W przypadku inspekcjonowania utrzymywanych konwencjonalnych sił zbrojnych inspekcjonujące Państwo-Strona powiadomi jednocześnie Państwo-Stronę gospodarza i stacjonujące Państwo-Stronę. W przypadku inspekcji procedur certyfikacji lub redukcji stosowanych przez stacjonujące Państwo-Stronę, inspekcjonujące Państwo-Strona powiadomi jednocześnie Państwo-Stronę gospodarza i stacjonujące Państwo-Stronę.

2. Dla potrzeb inspekcji prowadzonych zgodnie z rozdziałami VII i VIII niniejszego Protokołu takie notyfikacje będą dokonywane stosownie do artykułu XVII Traktatu nie później niż 36 godzin przed planowanym czasem przybycia zespołu inspekcyjnego do punktu wejścia/wyjścia na terytorium Państwa-Strony, gdzie inspekcja ma być prowadzona, i będą one zawierać:

- A) planowany punkt wejścia/wyjścia;
- B) zakładany czas przybycia do punktu wejścia/wyjścia;
- C) sposób przybycia do punktu wejścia/wyjścia;
- D) oświadczenie, czy pierwsza inspekcja będzie prowadzona zgodnie z rozdziałem VII lub VIII niniejszego Protokołu i czy inspekcja będzie prowadzona pieszo, z wykorzystaniem pojazdu terenowego, śmigłowca lub metodą kombinowaną;
- E) przedział czasowy między przybyciem do punktu wejścia/wyjścia a wyznaczonym miejscem pierwszej inspekcji;
- F) język, którym będzie się posługiwał zespół inspekcyjny, wybrany zgodnie z rozdziałem III paragraf 12 niniejszego Protokołu;
- G) język, w którym będzie sporządzony raport poinspekcyjny przygotowany zgodnie z rozdziałem XII niniejszego Protokołu;
- H) pełne nazwiska inspektorów i członków załóg środków transportowych, ich płeć, datę i miejsce urodzenia oraz numer paszportu; oraz
- I) prawdopodobną liczbę kolejnych inspekcji.

3. Dla potrzeb inspekcji prowadzonych zgodnie z rozdziałami IX i X niniejszego Protokołu takie notyfikacje będą dokonywane zgodnie z artykułem XVII Traktatu, nie później niż 96 godzin przed planowanym czasem przybycia zespołu inspekcyjnego do wyznaczonego punktu wejścia/wyjścia na terytorium Państwa-Strony, gdzie inspekcja ma być prowadzona, i będą one zawierać:

- A) planowany punkt wejścia/wyjścia;
- B) zakładany czas przybycia do punktu wejścia/wyjścia;
- C) sposób przybycia do punktu wejścia/wyjścia;

D) dla każdej inspekcji w miejscu redukcji lub certyfikacji powołanie się na notyfikację dostarczoną zgodnie z rozdziałem IX paragraf 3 lub rozdziałem X paragraf 5 niniejszego Protokołu;

E) język, którym będzie się posługiwał zespół inspekcyjny, wybrany zgodnie z rozdziałem III paragraf 12 niniejszego Protokołu;

F) język, w którym będzie sporządzony raport poinspekcyjny przygotowany zgodnie z rozdziałem XII niniejszego Protokołu oraz

G) pełne nazwiska inspektorów i członków załóg środków transportowych, ich płeć, datę i miejsce urodzenia oraz numer paszportu.

4. Państwa-Strony, powiadomione zgodnie z paragrafem 1 niniejszego rozdziału, potwierdzą w ciągu trzech godzin, zgodnie z artykułem XVII Traktatu, otrzymanie notyfikacji. Zgodnie z postanowieniami niniejszego rozdziału, zespół inspekcyjny uzyska zezwolenie na przybycie do punktu wejścia/wyjścia w zakładanym czasie, określonym zgodnie z paragrafem 2 literą B lub paragrafem 3 literą B niniejszego rozdziału.

5. Natychmiast po otrzymaniu notyfikacji o zamiarze przeprowadzenia inspekcji, inspekcjonowane Państwo-Strona wyśle do wszystkich innych Państw-Stron kopie tej notyfikacji zgodnie z artykułem XVII Traktatu.

6. Jeśli Państwo-Strona, na którego terytorium ma być prowadzona inspekcja, nie może zezwolić na wjazd zespołu inspekcyjnego w zakładanym czasie przybycia, to pozwolenie wjazdu na terytorium tego Państwa-Strony powinno być wydane w ciągu 2 godzin przed lub po notyfikowanym zakładanym czasie przybycia. W takim przypadku Państwo-Strona, na którego terytorium ma być prowadzona inspekcja, powiadomi inspekcjonującą Państwo-Stronę o nowym czasie przybycia, nie później niż 24 godziny po przekazaniu pierwszej notyfikacji.

7. Jeżeli zespół inspekcyjny stwierdzi, że jest spóźniony o więcej niż dwie godziny poza notyfikowany zakładany czas przybycia lub poza nowy czas przybycia, zgłoszony zgodnie z paragrafem 6 niniejszego rozdziału, to inspekcjonująca Państwo-Strona poinformuje notyfikowane Państwa-Strony zgodnie z paragrafem 1 tego rozdziału o:

A) nowym zakładanym czasie przybycia, który w żadnym przypadku nie będzie przekraczał 6 godzin od pierwotnego czasu przybycia lub od nowego czasu przybycia zgłoszonego zgodnie z paragrafem 6 niniejszego rozdziału oraz

B) nowym przedziale czasu pomiędzy przybyciem do punktu wejścia/wyjścia a przybyciem do pierwszego miejsca inspekcji, jeśli inspekcjonująca Państwo-Strona wyrazi takie życzenie.

8. W przypadku gdy zespół inspekcyjny przybywa do punktu wejścia/wyjścia lotem nierejsowym, to nie mniej niż 10 godzin przed planowanym wejściem w przestrzeń powietrzną Państwa-Strony, na którego terytorium ma być prowadzona inspekcja, inspekcjonujące Państwo-Strona dostarczy inspekcjonowanemu Państwu-Stronie plan lotu, zgodnie z artykułem XVII Traktatu. Plan ten będzie sporządzany zgodnie z procedurami Międzynarodowej Organizacji Lotnictwa Cywilnego, stosowanymi do samolotów cywilnych. W uwagach do każdego planu inspekcjonujące Państwo-Strona zamieści numer stałej przepustki dyplomatycznej i notatkę: "CFE inspection aircraft. Priority clearance processing required" (Samolot inspekcji CFE. Wymagane zezwolenie na wejście na zasadzie pierwszeństwa).

9. Nie później niż 3 godziny po otrzymaniu planu lotu, sporządzonego zgodnie z paragrafem 8 niniejszego rozdziału, Państwo-Strona, na którego terytorium ma być prowadzona inspekcja, zapewni zaaprobowanie planu lotu, tak aby zespół inspekcyjny mógł przybyć do punktu wejścia/wyjścia w zakładanym czasie przybycia.

Rozdział V. PROCEDURY REALIZOWANE PO PRZYBYCIU DO PUNKTU WEJŚCIA/WYJŚCIA

1. Zespół towarzyszący spotka się z zespołem inspekcyjnym oraz członkami załogi środka transportowego w punkcie wejścia/wyjścia w chwili ich przybycia.

2. Państwo-Strona, które używa obiekty wojskowe na mocy umowy z inspekcjonowanym Państwem-Stroną, wyznaczy oficera łącznikowego do zespołu towarzyszącego, który będzie do dyspozycji w punkcie wejścia/wyjścia, aby towarzyszyć zespołowi inspekcyjnemu w każdej chwili, w porozumieniu z zespołem towarzyszącym.

3. Czasy przybycia i powrotu do punktu wejścia/wyjścia będą uzgadniane i rejestrowane zarówno przez zespół inspekcyjny, jak i zespół towarzyszący.

4. Państwo-Strona, na którego terytorium ma być prowadzona inspekcja, zapewni zwolnienie od cła i sprawną obsługę bagażu, sprzętu i wyposażenia zespołu inspekcyjnego w punkcie wejścia/wyjścia.

5. Sprzęt i wyposażenie, które Państwo-Strona inspekcjonujące wwozi na terytorium Państwa-Strony, gdzie ma być prowadzona inspekcja, będzie podlegało sprawdzeniu za każdym razem, kiedy jest wwożone na to terytorium. Sprawdzenie

to powinno być zakończone przed odjazdem zespołu inspekcyjnego z punktu wejścia/wyjścia do miejsca inspekcji. Sprzęt ten i wyposażenie będą sprawdzane przez zespół towarzyszący w obecności członków zespołu inspekcyjnego.

6. Jeżeli w czasie sprawdzania zespół towarzyszący stwierdzi, że jakaś pozycja sprzętu lub wyposażenia przywiezionego przez inspektorów umożliwia wykonanie czynności niezgodnych z wymogami inspekcji, wynikającymi z niniejszego Protokołu, lub nie spełnia wymagań określonych w rozdziale VI paragraf 15 niniejszego Protokołu, wówczas będzie on miał prawo odmówić zezwolenia na używanie tej pozycji sprzętu i zatrzymać go w depozycie w punkcie wejścia/wyjścia. Państwo-Strona inspekcjonujące usunie zatrzymany sprzęt lub wyposażenie z terytorium Państwa-Strony, gdzie ma być prowadzona inspekcja, przy najbliższej sposobności, według własnego uznania, lecz nie później niż w momencie, kiedy zespół inspekcyjny, który przywiózł zatrzymany sprzęt lub wyposażenie, będzie opuszczał kraj.

7. Jeżeli Państwo-Strona nie uczestniczyło w sprawdzeniu sprzętu zespołu inspekcyjnego w punkcie wejścia/wyjścia, wówczas Państwo to będzie upoważnione do skorzystania z praw zespołu towarzyszącego, zgodnie z paragrafami 5 i 6 niniejszego rozdziału, przed inspekcją w miejscu zadeklarowanym, w którym są obecne jego konwencjonalne siły zbrojne, lub obiekcie wojskowym używanym na mocy porozumienia z inspekcjonowanym Państwem-Stroną.

8. W okresie, w którym zespół inspekcyjny i załogi środków transportowych pozostają na terytorium Państwa-Strony, gdzie położone jest miejsce inspekcji, inspekcjonowane Państwo-Strona zapewni posiłki, zakwaterowanie, pomieszczenie do pracy, transport i w razie konieczności opiekę medyczną oraz wszelką inną pomoc w nagłej potrzebie.

8. Państwo-Strona, na którego terytorium jest prowadzona inspekcja, zapewni miejsce postoju, ochronę, obsługę i paliwo dla środków transportu inspekcjonującego Państwa-Strony w punkcie wejścia/wyjścia.

Rozdział VI. OGÓLNE ZASADY PROWADZENIA INSPEKCJI

1. W skład zespołu inspekcyjnego mogą wchodzić inspektorzy Państw-Stron innych niż Państwo-Strona inspekcjonujące.

2. W przypadku inspekcji prowadzonych zgodnie z rozdziałami VII, VIII, IX i X niniejszego Protokołu zespół inspekcyjny będzie liczył do dziewięciu inspektorów i będzie mógł dzielić się maksymalnie na trzy podzespoły. W razie jednoczesnych inspekcji na terytorium Państwa-Strony, które nie ma okręgów wojskowych wyszczególnionych w artykułach IV i V Traktatu, lub na terenie jednego okręgu wojskowego Państwa-Strony mającego takie okręgi, tylko jeden zespół inspekcyjny może podzielić się w miejscu inspekcji na trzy podzespoły, pozostałe na dwa.

3. Inspektorzy i członkowie zespołu towarzyszącego będą nosili wyraźne oznakowanie pełnionych przez nich funkcji.

4. Uzna się, że inspektor przejął swe obowiązki w momencie przybycia do punktu wejścia/wyjścia Państwa-Strony, gdzie ma być prowadzona inspekcja, i zakończył wykonywanie obowiązków po opuszczeniu terytorium tego Państwa-Strony przez punkt wejścia/wyjścia.

5. Liczba członków załóg środków transportowych nie będzie przekraczać 10.

6. Bez uszczerbku dla ich przywilejów i immunitetów, inspektorzy i członkowie załóg środków transportowych będą respektować prawa i przepisy Państwa-Strony, na którego terytorium ma być prowadzona inspekcja, i nie będą ingerować w wewnętrzne sprawy tego Państwa-Strony. Inspektorzy i członkowie załóg środków transportowych będą także respektować przepisy w miejscu inspekcji, w tym zasady bezpieczeństwa i przepisy administracyjne. W przypadku gdy inspekcjonowane Państwo-Strona stwierdzi, że inspektor lub członek załogi środka transportowego naruszył prawa i przepisy lub inne warunki regulujące działalność inspekcji określone w niniejszym Protokole, powiadomi o tym inspekcjonujące Państwo-Stronę, które na żądanie inspekcjonowanego Państwa-Strony natychmiast wykreśli nazwisko tej osoby z listy inspektorów lub członków załóg środków transportowych. Jeżeli osoba ta znajduje się na terytorium Państwa-Strony, gdzie inspekcja jest prowadzona, inspekcjonujące Państwo-Strona niezwłocznie usunie ją z tego terytorium.

7. Inspekcjonowane Państwo-Strona będzie odpowiedzialne za zapewnienie bezpieczeństwa zespołu inspekcyjnego i członków załóg środków transportowych od czasu ich przybycia do punktu wejścia/wyjścia do czasu opuszczenia przez nich terytorium tego Państwa-Strony przez punkt wejścia/wyjścia.

8. Zespół towarzyszący będzie wspomagał zespół inspekcyjny w wypełnianiu jego funkcji. Według własnego uznania, zespół towarzyszący może skorzystać z prawa towarzyszenia zespołowi inspekcyjnemu od czasu jego przybycia na terytorium Państwa-Strony, gdzie ma być prowadzona inspekcja, do czasu opuszczenia tego terytorium.

9. Inspekcjonujące Państwo-Strona¹⁾ zapewni, żeby zespół inspekcyjny i każdy podzespół posiadał niezbędne umiejętności językowe w celu swobodnego porozumiewania się z zespołem towarzyszącym w języku notyfikowanym zgodnie z rozdziałem IV paragraf 2 podparagraf F i paragraf 3 podparagraf E niniejszego Protokołu. Inspekcjonowane Państwo-Strona zapewni, żeby zespół towarzyszący posiadał niezbędne umiejętności językowe w celu swobodnego porozumiewania się w tym języku z zespołem inspekcyjnym i każdym podzespołem. Inspektorzy i członkowie zespołu towarzyszącego mogą także porozumiewać się w innych językach.

10. Żadna informacja uzyskana podczas inspekcji nie będzie publicznie ujawniona bez wyraźnej zgody inspekcjonującego Państwa-Strony.

11. Przez cały czas pobytu na terytorium Państwa-Strony, gdzie ma być prowadzona inspekcja, inspektorzy będą mieć prawo porozumiewania się ze znajdującą się na jego terytorium ambasadą lub konsulatem inspekcjonującego Państwa-Strony przy pomocy odpowiednich środków łączności dostarczonych przez inspekcjonowane Państwo-Stronę. Inspekcjonowane Państwo-Strona zapewni również środki łączności pomiędzy podzespołami zespołu inspekcyjnego.

12. Inspekcjonowane Państwo-Strona zapewni transport zespołu inspekcyjnego do, z i pomiędzy miejscami inspekcji, środkami i trasą wybranymi przez inspekcjonowane Państwo-Stronę. Inspekcjonujące Państwo-Strona może poprosić o zmianę wybranej trasy. Jeśli to możliwe, inspekcjonowane Państwo-Strona spełni tę prośbę. Zawsze gdy będzie to wzajemnie uzgodnione, inspekcjonujące Państwo-Strona uzyska zgodę na używanie własnych pojazdów mechanicznych.

13. Jeżeli nastąpi nagła potrzeba wymagająca wyjazdu inspektorów z miejsca inspekcji do punktu wejścia/wyjścia, ambasady lub konsulatu inspekcjonującego Państwa-Strony na terytorium Państwa-Strony, gdzie jest prowadzona inspekcja, zespół inspekcyjny powiadomi o tym zespół towarzyszący, który niezwłocznie zorganizuje taką podróż i w razie potrzeby dostarczy odpowiednie środki transportu.

14. Inspekcjonowane Państwo-Strona zapewni zespołowi inspekcyjnemu, w miejscu inspekcji, pomieszczenia do przechowywania sprzętu i wyposażenia, sporządzania meldunków z inspekcji, odpoczynku i spożywania posiłków.

15. Zespół inspekcyjny uzyska pozwolenie na wwiezienie dokumentów potrzebnych do prowadzenia inspekcji, zwłaszcza swoich map i szkiców. Inspektorzy uzyskają pozwolenie na przywiezienie i używanie przenośnych pasywnych urządzeń noktowizyjnych, lornetek, kamer video i fotograficznych, dyktafonów, taśm mierniczych, latarek, kompasów magnetycznych i komputerów walizkowych. Inspektorzy uzyskają pozwolenie na używanie innego sprzętu, pod warunkiem że zostanie on zaakceptowany przez inspekcjonowane Państwo-Stronę. Przez cały okres pobytu w kraju zespół towarzyszący będzie miał prawo obserwacji sprzętu przywiezionego przez inspektorów, lecz nie będzie ingerował w użytkowanie sprzętu uprzednio zaakceptowanego przez zespół towarzyszący zgodnie z rozdziałem V. paragraf 5 do 7 niniejszego Protokołu.

16. W przypadku inspekcji prowadzonej zgodnie z rozdziałem VII lub VIII niniejszego Protokołu, zespół inspekcyjny określi, przy każdej okazji wyznaczania miejsca inspekcji, czy inspekcja będzie prowadzona pieszo, pojazdem terenowym, śmigłowcem lub metodą kombinowaną. Jeżeli nie będzie innych uzgodnień, inspekcjonowane Państwo-Strona dostarczy w miejscu inspekcji odpowiednie pojazdy terenowe wraz z obsługą.

17. Kiedykolwiek będzie to możliwe, podczas inspekcji prowadzonych zgodnie z rozdziałami VII i VIII niniejszego Protokołu, zespół inspekcyjny będzie miał prawo wykonania oblotu śmigłowcem miejsca inspekcji, zgodnie z zasadami bezpieczeństwa i przepisami lotów inspekcjonowanego Państwa-Strony oraz postanowieniami paragrafów 18 do 21 niniejszego Rozdziału, za pomocą śmigłowca dostarczonego i obsługiwanego przez inspekcjonowane Państwo-Stronę.

18. Inspekcjonowane Państwo-Strona nie będzie zobowiązane do zapewnienia śmigłowca w żadnym miejscu inspekcji, którego powierzchnia jest mniejsza niż 20 km²

19. Inspekcjonowane Państwo-Strona będzie mieć prawo opóźnienia, ograniczenia lub odmowy przelotu śmigłowcem ponad punktami zastrzeżonymi, jednakże istnienie takich punktów nie wykluczy oblotu pozostałego obszaru miejsca inspekcji. Fotografowanie punktów zastrzeżonych z ziemi lub podczas oblotów będzie możliwe jedynie za zgodą zespołu towarzyszącego.

20. Czas trwania oblotów śmigłowcem w miejscu inspekcji nie może przekroczyć łącznie jednej godziny, chyba że zostaną przyjęte inne uzgodnienia pomiędzy zespołem inspekcyjnym a zespołem towarzyszącym.

21. Każdy dostarczony przez inspekcjonowane Państwo-Stronę śmigłowiec będzie dostatecznie duży, aby pomieścić przynajmniej dwóch członków zespołu inspekcyjnego i jednego członka zespołu towarzyszącego. Inspektorzy otrzymają pozwolenie zabrania i używania w czasie oblotów miejsca inspekcji jakiegokolwiek sprzętu wymienionego w paragrafie 15 niniejszego rozdziału. W czasie oblotów zespół inspekcyjny każdorazowo powiadomi zespół towarzyszący o zamiarze zrobienia zdjęć. Śmigłowiec umożliwi inspektorom stałe i niezakłócone obserwowanie powierzchni ziemi.

22. Wykonując swoje funkcje, inspektorzy nie będą bezpośrednio mieszać się do prowadzonej działalności oraz będą unikać niepotrzebnego przeszkadzania lub opóźniania przedsięwzięć w miejscu inspekcji lub podejmowania działań wpływających na bezpieczne wykonanie tych przedsięwzięć.

23. Z wyjątkiem przypadków wymienionych w paragrafach 24 do 29 niniejszego rozdziału, podczas inspekcji obiektu weryfikacji lub w rejonie wskazanym, inspektorom zezwoli się na dostęp, wejście i swobodne wykonywanie czynności inspekcyjnych:

A) w przypadku rejonu wskazanego - w całym rejonie wskazanym lub

B) w przypadku obiektu weryfikacji - w obrębie całego miejsca zadeklarowanego, z wyjątkiem obszarów zaznaczonych na planie tego miejsca jako należących wyłącznie do innego obiektu weryfikacji, którego zespół inspekcyjny nie określił jako miejsca inspekcji.

24. Podczas inspekcji obiektu weryfikacji lub w rejonie wskazanym, prowadzonej zgodnie z rozdziałami VII i VIII niniejszego Protokołu oraz postanowieniami paragrafu 25 niniejszego rozdziału, inspektorzy będą mieć prawo - na obszarach wymienionych w paragrafie 23 niniejszego rozdziału - wejścia do każdego miejsca, obiektu lub obszaru wewnątrz obiektu, gdzie stale lub rutynowo obecne są czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, artyleria, śmigłowce bojowe, samoloty bojowe, reklasyfikowane samoloty szkolno-bojowe, pojazdy podobne konstrukcyjnie do transporterów opancerzonych, pojazdy podobne konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty lub mosty czołgowe. Inspektorzy nie będą mieć prawa wejścia do innych obiektów lub obszarów wewnątrz obiektów, do których wejście jest fizycznie możliwe tylko przez drzwi dla personelu, o

szerokości nie przekraczającej dwóch metrów, jeśli odmówił do nich dostępu zespół towarzyszący.

25. Podczas inspekcji obiektu weryfikacji lub w rejonie wskazanym, prowadzonej zgodnie z rozdziałem VII lub VIII niniejszego Protokołu, inspektorzy będą mieć prawo kontroli wewnątrz lotniczych schronów umocnionych, aby stwierdzić naocznie, czy nie znajdują się tam czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, artyleria, śmigłowce bojowe, samoloty bojowe, reklasyfikowane samoloty szkolno-bojowe, pojazdy podobne konstrukcyjnie do transporterów opancerzonych, pojazdy podobne konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty lub mosty czołgowe, a jeżeli tak, stwierdzić ich liczbę, typ, modele lub wersje. Pomimo postanowień paragrafu 24 niniejszego rozdziału, inspektorzy będą mogli wejść do wnętrza takich lotniczych schronów umocnionych tylko za zgodą zespołu towarzyszącego. Jeżeli odmówi się takiej zgody, a inspektorzy tego zażądają, czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, artyleria, śmigłowce bojowe, samoloty bojowe, reklasyfikowane samoloty szkolno-bojowe, pojazdy podobne konstrukcyjnie do transporterów opancerzonych, pojazdy podobne konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty lub mosty czołgowe, znajdujące się w tych lotniczych schronach umocnionych, zostaną wystawione na zewnątrz.

26. Podczas inspekcji obiektu weryfikacji lub w rejonie wskazanym, prowadzonej zgodnie z rozdziałem VII lub VIII niniejszego Protokołu, z wyjątkiem przypadków wymienionych w paragrafach 27 do 33 niniejszego rozdziału, inspektorzy będą mieć prawo dostępu do uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu tylko w stopniu niezbędnym do wizualnego stwierdzenia liczby, typu, modelu lub wersji.

27. Inspekcjonowane Państwo-Strona będzie mieć prawo osłaniać poszczególne elementy sprzętu uważane za zastrzeżony.

28. Zespół towarzyszący ma prawo odmowy dostępu do punktów zastrzeżonych, których liczba i wielkość powinny być możliwie ograniczone, do osłoniętych obiektów i kontenerów, których każdy wymiar (szerokość, wysokość, długość lub średnica) ma mniej niż dwa metry. Zawsze gdy zgłoszono punkt o specjalnym znaczeniu lub gdy istnieją obiekty osłonięte albo kontenery, zespół towarzyszący złoży oświadczenie, czy taki punkt zastrzeżony, obiekt osłonięty lub kontener zawiera jakieś czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, artylerię, śmigłowce bojowe, samoloty bojowe, reklasyfikowane samoloty szkolno-bojowe, pojazdy podobne konstrukcyjnie do transporterów opancerzanych, pojazdy podobne

konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty lub mosty czołgowe, a jeśli tak, poda ich liczbę, typ, model lub wersję.

29. Jeśli zespół towarzyszący oświadczy, że punkt zastrzeżony, osłonięty obiekt lub kontener zawierają jakiekolwiek uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt wymienione w paragrafie 28 niniejszego rozdziału, wówczas pokaże on lub zgłosi to uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt zespołowi inspekcyjnemu oraz podejmie kroki w celu przekonania zespołu inspekcyjnego, że nie ma więcej uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu niż zgłoszono.

30. Jeśli podczas inspekcji obiektu weryfikacji lub w rejonie wskazanym, prowadzonej zgodnie z rozdziałem VII lub VIII niniejszego Protokołu, w miejscu inspekcji znajduje się śmigłowiec, którego typ jest lub był wykazany na liście w "Protokole o istniejących typach" jako wielozadaniowy śmigłowiec uderzeniowy, a jest zgłoszony przez zespół towarzyszący jako śmigłowiec wsparcia bojowego, lub jeśli w miejscu inspekcji znajdują się śmigłowce Mi-24R lub Mi-24K i są zgłoszone przez zespół towarzyszący jako ograniczone zgodnie z rozdziałem I paragraf 3 "Protokołu o rekatoryzacji śmigłowców", taki śmigłowiec będzie podlegać inspekcji wnętrza zgodnie z rozdziałem IX paragraf 4 do 6 niniejszego Protokołu.

31. Jeśli podczas inspekcji obiektu weryfikacji lub w rejonie wskazanym, prowadzonej zgodnie z rozdziałem VII lub VIII niniejszego Protokołu, w miejscu inspekcji znajduje się samolot określonego modelu lub wersji samolotu szkolno-bojowego wykazanego w rozdziale II "Protokołu o reklasyfikacji samolotów", a zespół towarzyszący oświadczy, że został on certyfikowany jako nieuzbrojony, to taki samolot będzie podlegać inspekcji wnętrza zgodnie z rozdziałem IX paragrafy 4 i 5 niniejszego Protokołu.

32. Jeśli podczas inspekcji obiektu weryfikacji lub w rejonie wskazanym, prowadzonej zgodnie z rozdziałem VII lub VIII niniejszego Protokołu, w miejscu inspekcji znajduje się pojazd opancerzony zgłoszony przez zespół towarzyszący jako pojazd podobny konstrukcyjnie do transportera opancerzonego lub pojazd podobny konstrukcyjnie do bojowego wozu piechoty, zespół inspekcyjny będzie miał prawo ustalić, czy ten pojazd nie może służyć do przewiezienia drużyny piechoty. Inspektorzy będą mieli prawo zażądać otwarcia drzwi i/lub klap pojazdu w taki sposób, aby wnętrze było widoczne.

Sprzęt zastrzeżony znajdujący się w lub na pojeździe może być zasłonięty.

33. Jeśli podczas inspekcji obiektu weryfikacji lub w rejonie wskazanym, prowadzonej zgodnie z rozdziałem VII lub VIII niniejszego Protokołu, w miejscu inspekcji znajdują się egzemplarze sprzętu zgłoszonego przez zespół towarzyszący jako uprzednio zredukowane zgodnie z postanowieniami "Protokołu o redukcji", zespół inspekcyjny będzie miał prawo kontroli egzemplarzy tego sprzętu, aby upewnić się, że zostały one zredukowane zgodnie z procedurą określoną w rozdziałach III do XII "Protokołu o redukcji".

34. Inspektorzy będą mieli prawo wykonywania zdjęć i filmowania kamerą video w celu rejestrowania obecności uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu objętych Traktatem, w tym w wyznaczonych miejscach stałego składowania lub innych miejscach składowania, zawierających więcej niż 50 sztuk takiego konwencjonalnego sprzętu i uzbrojenia. Używać się będzie aparatów fotograficznych małooobrazkowych z filmem do 35 mm oraz aparatów wykonujących natychmiastowe odbitki fotograficzne. Zespół inspekcyjny uprzedzi zespół towarzyszący o planowanym wykonywaniu zdjęć. Zespół towarzyszący będzie współpracował z zespołem inspekcyjnym przy wykonywaniu zdjęć.

35. Fotografowanie punktów zastrzeżonych będzie dozwolone tylko za zgodą zespołu towarzyszącego.

36. Fotografowanie wewnątrz budynków innych niż punkty magazynowe, określone w paragrafie 34 niniejszego rozdziału, z wyjątkiem przypadków opisanych w paragrafie 38 niniejszego rozdziału, będzie dozwolone tylko za zgodą zespołu towarzyszącego.

37. Inspektorzy będą mieli prawo dokonania pomiarów w celu wyjaśnienia kwestii spornych, które mogą powstać w czasie inspekcji. Takie pomiary, odnotowane w czasie inspekcji, zostaną potwierdzone przez członka zespołu inspekcyjnego i członka zespołu towarzyszącego bezpośrednio po ich dokonaniu. Tego rodzaju potwierdzone dane zostaną włączone do raportu poinspekcyjnego.

38. Zawsze gdy będzie to możliwe, Państwa-Strony będą podczas inspekcji wyjaśniać wszelkie niejasności związane z danymi faktycznymi. Kiedykolwiek inspektorzy poproszą o wyjaśnienie niejasności, zespół towarzyszący niezwłocznie dostarczy zespołowi inspekcyjnemu wszelkich wyjaśnień. Jeśli inspektorzy postanowią udokumentować nierozstrzygnięte niejasności zdjęciami, zespół towarzyszący, zgodnie z paragrafem 35 niniejszego rozdziału, umożliwi zespołowi inspekcyjnemu fotografowanie za pomocą aparatów wykonujących natychmiastowe

odbitki fotograficzne. Jeśli jakakolwiek niejasność nie może być rozstrzygnięta w czasie inspekcji, wtedy jej opis, stosowne wyjaśnienia oraz właściwe zdjęcia będą załączone do raportu poinspekcyjnego zgodnie z rozdziałem XII niniejszego Protokołu.

39. Inspekcja prowadzona zgodnie z rozdziałami VII i VIII niniejszego Protokołu będzie uważana za zakończoną w momencie podpisania przez obie strony raportu poinspekcyjnego.

40. Przed zakończeniem inspekcji w miejscu zadeklarowanym lub w rejonie wskazanym zespół inspekcyjny poinformuje zespół towarzyszący o zamiarze przeprowadzenia kolejnej inspekcji. Jeśli zespół inspekcyjny zamierza przeprowadzić kolejną inspekcję, powinien w tym momencie podać następne miejsce inspekcji. W takim przypadku, zgodnie z rozdziałem VII paragraf 6 i 18 oraz rozdziałem VIII paragraf 6 podparagraf A niniejszego Protokołu, inspekcjonowane Państwo-Strona zapewni przetransportowanie zespołu inspekcyjnego do kolejnego miejsca inspekcji w jak najkrótszym czasie po zakończeniu inspekcji w poprzednim miejscu. Jeśli zespół inspekcyjny nie zamierza prowadzić kolejnej inspekcji, wtedy znajdują zastosowanie paragrafy 42 i 43 niniejszego rozdziału.

41. Zespół inspekcyjny będzie miał prawo przeprowadzić kolejną inspekcję, zgodnie z rozdziałami VII i VIII niniejszego Protokołu, na terytorium Państwa-Strony, na którym przeprowadził już poprzednią inspekcję:

A) w jakimkolwiek miejscu zadeklarowanym, związanym z tym samym punktem wejścia/wyjścia co poprzednie miejsce inspekcji, lub z tym samym punktem wejścia/wyjścia, na który przybył zespół inspekcyjny, lub

B) w jakimkolwiek rejonie wskazanym, dla którego punkt wejścia/wyjścia, gdzie przybył zespół inspekcyjny, jest najbliższym punktem wejścia/wyjścia, zgłoszonym zgodnie z rozdziałem V "Protokołu o wymianie informacji", lub

C) w jakimkolwiek innym rejonie w obrębie 200 km od poprzedniego miejsca inspekcji w tym samym okręgu wojskowym, lub

D) w rejonie, który inspekcjonowane Państwo-Strona zgłasza, zgodnie z rozdziałem VII paragraf 11 litera A niniejszego Protokołu, jako tymczasowy rejon rozmieszczenia czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych, artylerii, śmigłowców bojowych, samolotów bojowych lub mostów czołgowych, które nie były obecne w czasie inspekcji obiektu weryfikacji w miejscu poprzedniej inspekcji, jeśli to uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt stanowią więcej niż 15% liczby uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu będących przedmiotem ostatniej notyfikacji zgodnie z "Protokołem o wymianie informacji", lub

E) w miejscu zadeklarowanym, które inspekcjonowane Państwo-Strona zgłasza, zgodnie z rozdziałem VII paragraf 11 podparagraf B niniejszego Protokołu, jako miejsce macierzyste dla czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych, artylerii, śmigłowców bojowych, samolotów bojowych lub mostów czołgowych, obecnych w miejscu poprzedniej inspekcji, i których liczba jest większa od liczby zgłoszonej w ostatniej notyfikacji, zgodnie z "Protokołem o wymianie informacji", jako obecne w miejscu poprzedniej inspekcji, jeśli to uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt przekracza 15% liczby uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu podanego w tej notyfikacji.

42. Po zakończeniu inspekcji w miejscu zadeklarowanym lub w rejonie wskazanym, i jeśli kolejna inspekcja nie została zapowiedziana, zespół inspekcyjny zostanie możliwie szybko przetransportowany do właściwego punktu wejścia/wyjścia i opuści terytorium Państwa-Strony, gdzie prowadzona była inspekcja, w ciągu 24 godzin.

43. Jeśli nie uzgodniono inaczej, zespół inspekcyjny opuści terytorium Państwa-Strony, gdzie prowadzona była inspekcja, przez ten sam punkt wejścia/wyjścia, przez który wjechał. Zespół inspekcyjny, jeśli tak zadecyduje, będzie miał prawo przyjechać do punktu wejścia/wyjścia na terytorium innego Państwa-Strony z zamiarem prowadzenia inspekcji, jeśli inspekcjonujące Państwo-Strona przekazało uprzednio odpowiednią notyfikację zgodnie z rozdziałem IV paragraf 1 niniejszego Protokołu.

ROZDZIAŁ VII. INSPEKCJA W MIEJSCU ZADEKLAROWANYM

1. Zgodnie z niniejszym Protokołem inspekcja w miejscu zadeklarowanym będzie prowadzona bez prawa odmowy. Opóźnienie inspekcji może być spowodowane jedynie siłą wyższą lub przypadkami opisanymi w rozdziale II paragrafy 7 i 20 do 22 niniejszego Protokołu.

2. Z wyjątkiem przypadków wymienionych w paragrafie 3 niniejszego rozdziału, zespół inspekcyjny przybędzie na terytorium Państwa-Strony, gdzie ma być prowadzona inspekcja, przez punkt wejścia/wyjścia związany, zgodnie z rozdziałem V "Protokołu o wymianie informacji", z miejscem zadeklarowanym, które zespół inspekcyjny planuje wyznaczyć jako pierwsze miejsce inspekcji, zgodnie z paragrafem 7 niniejszego rozdziału.

3. Jeśli inspekcjonujące Państwo-Strona pragnie skorzystać z lądowego punktu przekroczenia granicy lub portu morskiego jako punktu wejścia/wyjścia, a poprzednio nie był on zgłoszony przez inspekcjonowane Państwo-Stronę jako punkt wejścia/wyjścia, zgodnie z rozdziałem V "Protokołu o wymianie informacji", jako związany z miejscem zadeklarowanym, które inspekcjonujące Państwo-Strona pragnie wyznaczyć jako pierwsze miejsce inspekcji, zgodnie z paragrafem 7 niniejszego rozdziału, inspekcjonujące Państwo-Strona wskaże w notyfikacji, przekazanej zgodnie z rozdziałem IV paragraf 2 niniejszego Protokołu, taki lądowy punkt przekroczenia granicy lub port morski jako punkt wejścia/wyjścia. Inspekcjonowane Państwo-Strona poda w swoim potwierdzeniu otrzymania notyfikacji, przekazanej zgodnie z rozdziałem IV paragraf 4 niniejszego Protokołu, czy ten punkt wejścia/wyjścia jest do przyjęcia, czy nie. Jeżeli nie, inspekcjonowane Państwo-Strona powiadomi inspekcjonujące Państwo-Stronę o innym punkcie wejścia/wyjścia, który będzie możliwie blisko pożądanego punktu, a który może być portem lotniczym notyfikowanym zgodnie z rozdziałem V "Protokołu o wymianie informacji", portem morskim lub lądowym punktem przekroczenia granicy, przez który zespół inspekcyjny i załoga środków transportowych może wjechać na jego terytorium.

4. Jeżeli inspekcjonujące Państwo-Strona powiadomi o swoim życzeniu skorzystania z lądowego punktu przekroczenia granicy lub portu morskiego jako punktu wejścia/wyjścia, zgodnie z paragrafem 3 niniejszego rozdziału, to przed takim powiadomieniem ustali, czy istnieje dostateczny stopień pewności, że zespół inspekcyjny będzie mógł dotrzeć do pierwszego miejsca zadeklarowanego, gdzie to Państwo-Strona pragnie prowadzić inspekcję, w czasie określonym w paragrafie 8 niniejszego rozdziału, używając środków transportu lądowego.

5. Jeżeli zespół inspekcyjny i załoga środków transportu przybędzie, zgodnie z paragrafem 3 niniejszego rozdziału, na terytorium Państwa-Strony, gdzie ma być prowadzona inspekcja, przez inny punkt wejścia/wyjścia niż punkt notyfikowany, zgodnie z rozdziałem V "Protokołu o wymianie informacji", jako związany z miejscem zadeklarowanym, które dane Państwo-Strona pragnie określić jako pierwsze miejsce inspekcji, inspekcjonowane Państwo-Strona ułatwi dojazd do miejsca zadeklarowanego możliwie szybko, lecz jeżeli będzie to niezbędne, będzie miało prawo przekroczyć czas określony w paragrafie 8 niniejszego rozdziału.

6. Po wyznaczeniu miejsca zadeklarowanego inspekcjonowane Państwo-Strona będzie mieć prawo do przygotowania się na przybycie zespołu inspekcyjnego do tego miejsca w ciągu maksimum 6 godzin.

7. W ciągu kilku godzin po przybyciu do punktu wejścia/wyjścia notyfikowanym zgodnie z rozdziałem IV paragraf 2 podparagraf E niniejszego Protokołu, ale nie wcześniej niż 1 godzinę i nie później niż 16 godzin po przybyciu do punktu wejścia/wyjścia, zespół inspekcyjny określi pierwsze miejsce zadeklarowane, które będzie poddane inspekcji.

8. Inspekcjonowane Państwo-Strona zapewni przemieszczenie się zespołu inspekcyjnego do pierwszego miejsca zadeklarowanego najdogodniejszym z dostępnych środków transportu i przybycie na miejsce możliwie najwcześniej, lecz nie później niż 9 godzin po zadeklarowaniu miejsca inspekcji, jeśli inne uzgodnienia nie zostały przyjęte między zespołem inspekcyjnym a zespołem towarzyszącym lub jeśli miejsce inspekcji nie jest położone w terenie górzystym lub w terenie, do którego dostęp jest trudny. W takim przypadku zespół inspekcyjny będzie przetransportowany do miejsca inspekcji nie później niż 15 godzin po wyznaczeniu tego miejsca. Czas przejazdu przekraczający 9 godzin nie będzie wliczany do okresu pobytu zespołu inspekcyjnego w kraju.

9. Niezwłocznie po przybyciu do miejsca zadeklarowanego, zespół inspekcyjny zostanie doprowadzony do miejsca odpraw, gdzie zostanie mu przedstawiony plan miejsca zadeklarowanego, chyba że taki plan został dostarczony wcześniej, podczas wymiany planów miejsc. Plan miejsca zadeklarowanego, dostarczony po przybyciu na miejsce zadeklarowane, powinien zawierać dokładny opis:

A) współrzędnych geograficznych punktu wewnątrz miejsca zadeklarowanego, z dokładnością do 10 sekund, ze wskazaniem tego punktu oraz północy geograficznej;

B) skali zastosowanej na planie miejsca;

C) obrzeża miejsca zadeklarowanego;

D) precyzyjnie wytyczonych granic tych obszarów należących wyłącznie do każdego obiektu weryfikacji, wraz z numerem identyfikacyjnym formacji lub jednostki każdego obiektu weryfikacji, do którego każdy taki obszar należy, oraz oddzielnie rozmieszczonych obszarów, do których przypisane są na stałe czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, artyleria, samoloty bojowe, śmigłowce bojowe, reklasyfikowane samoloty szkolno-bojowe, wozy podobne konstrukcyjnie do transporterów opancerzonych, wozy podobne konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty i mosty czołgowe, należące do każdego obiektu weryfikacji;

E) głównych budynków i dróg w miejscu zadeklarowanym;

F) wejść do miejsca zadeklarowanego oraz

G) lokalizacji pomieszczeń administracyjnych przydzielonych zespołowi inspekcyjnemu zgodnie z rozdziałem VI, paragraf 14 niniejszego Protokołu.

10. W ciągu pół godziny po otrzymaniu planu miejsca zadeklarowanego zespół inspekcyjny wyznaczy obiekt weryfikacji, który będzie inspekcjonowany. Następnie dla zespołu inspekcyjnego zostanie przeprowadzona informacja przedinspekcyjna, która nie będzie trwać dłużej niż jedną godzinę i będzie zawierać następujące elementy:

A) zasady bezpieczeństwa i procedury administracyjne w miejscu inspekcji;

B) szczegóły dotyczące transportu i łączności dla inspektorów w miejscu inspekcji oraz

C) stany posiadania i rozmieszczenie w miejscu inspekcji, w tym we wspólnych obszarach miejsca zadeklarowanego, czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych, artylerii, samolotów bojowych, śmigłowców bojowych, reklasyfikowanych samolotów szkolno-bojowych, wozów podobnych konstrukcyjnie do transporterów opancerzonych, wozów podobnych konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty i mostów czołgowych, w tym należących do oddzielnie rozlokowanych podległych pododdziałów należących do tego samego obiektu weryfikacji, który ma być poddany inspekcji.

11. Informacja przedinspekcyjna będzie zawierać wyjaśnienie każdej rozbieżności między liczbami czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych, artylerii, samolotów bojowych, śmigłowców bojowych, mostów czołgowych znajdujących się w miejscu inspekcji a odpowiadającymi im liczbami podanymi w ostatniej notyfikacji, stosownie do "Protokołu o wymianie informacji", zgodnie z następującymi postanowieniami:

A) jeśli liczby tego samego rodzaju uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu znajdujących się w miejscu inspekcji są mniejsze niż liczby podane w ostatniej notyfikacji, takie wyjaśnienie będzie zawierać informację o czasowej lokalizacji takiego uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu oraz

B) jeśli liczby tego rodzaju uzbrojenia i sprzętu znajdujących się w miejscu inspekcji przekraczają liczby podane w ostatniej notyfikacji, takie wyjaśnienie będzie zawierać szczegółowe informacje o pochodzeniu, czasach wyjazdu z miejsca pochodzenia, czasie przybycia i planowanego pobytu w miejscu inspekcji tego dodatkowego uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu.

12. Kiedy zespół inspekcyjny wyznaczy obiekt weryfikacji, który ma być poddany inspekcji, będzie mieć prawo, w ramach tej samej inspekcji obiektu weryfikacji, poddać inspekcji całe terytorium określone na planie tego miejsca jako należące do tego obiektu weryfikacji, w tym te oddzielnie rozmieszczone obszary na terytorium tego samego Państwa-Strony, do których przypisane jest

na stałe uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt należące do tego obiektu weryfikacji.

13. Inspekcja jednego obiektu weryfikacji w miejscu zadeklarowanym pozwoli zespołowi inspekcyjnemu na dostęp, wejście i inspekcjonowanie bez przeszkód w obszarze całego terytorium miejsca zadeklarowanego, z wyjątkiem obszarów zadeklarowanych na planie miejsca jako należące wyłącznie do innego obiektu weryfikacji, którego zespół inspekcyjny nie wyznaczył do inspekcji. Podczas takich inspekcji stosowane powinny być postanowienia rozdziału VI niniejszego Protokołu.

14. Jeśli zespół towarzyszący poinformuje zespół inspekcyjny, że czołgi bojowe, bojowe wozy opancerzone, artyleria, śmigłowce bojowe, samoloty bojowe, reklasyfikowane samoloty szkolno-bojowe, wozy podobne konstrukcyjnie do transporterów opancerzonych, wozy podobne konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty lub mosty czołgowe, które były notyfikowane jako utrzymywane w jednym obiekcie weryfikacji w miejscu zadeklarowanym, są obecne w obszarze określonym na planie miejsca jako należącym wyłącznie do innego obiektu weryfikacji, wówczas zespół towarzyszący zapewni zespołowi inspekcyjnemu, w ramach tej samej inspekcji, dostęp do takiego uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu.

15. Jeśli uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem lub mosty czołgowe są obecne w rejonach miejsca zadeklarowanego nie określonego na planie miejsca jako należące wyłącznie do jednego obiektu weryfikacji, zespół towarzyszący poinformuje zespół inspekcyjny, do którego obiektu weryfikacji należy takie konwencjonalne uzbrojenie i sprzęt.

16. Każde Państwo-Strona będzie zobowiązane do wyliczenia się z łącznych stanów posiadania każdej kategorii uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem, notyfikowanych zgodnie z rozdziałem III "Protokołu o wymianie informacji", na szczeblu organizacyjnym powyżej brygady/pułku lub równorzędnym, jeżeli takiego wyliczenia zażąda inne Państwo-Strona.

17. Jeżeli podczas inspekcji w miejscu zadeklarowanym zespół inspekcyjny zdecyduje się na przeprowadzenie, w tym samym miejscu zadeklarowanym, inspekcji obiektu weryfikacji, który nie został wyznaczony uprzednio, zespół inspekcyjny będzie mieć prawo rozpoczęcia takiej inspekcji w ciągu trzech godzin od tego wyznaczenia. W takim przypadku zespół inspekcyjny otrzyma informację o tym obiekcie weryfikacji wyznaczonym do następnej inspekcji, zgodnie z paragrafami 10 i 11 niniejszego rozdziału.

Rozdział VIII. INSPEKCJA NA ŻĄDANIE W REJONIE WSKAZANYM

1. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo do przeprowadzania inspekcji na żądanie w rejonach wskazanych, zgodnie z niniejszym Protokołem.

2. Jeżeli inspekcjonujące Państwo-Strona zamierza przeprowadzić inspekcję na żądanie w rejonie wskazanym jako pierwszą inspekcję po przybyciu do punktu wejścia/wyjścia:

A) umieści w swojej notyfikacji, zgodnie z rozdziałem IV niniejszego Protokołu, wyznaczony punkt wejścia/wyjścia leżący najbliżej lub wewnątrz rejonu wskazanego, nadający się do przyjmowania środków transportu wybranych przez inspekcjonujące Państwo-Stronę oraz

B) w ciągu kilku godzin po przybyciu do punktu wejścia/wyjścia, notyfikowanym zgodnie z rozdziałem IV paragraf 2 podparagraf E niniejszego Protokołu, ale nie wcześniej niż 1 godzinę i nie później niż 16 godzin po przybyciu do punktu wejścia/wyjścia, zespół inspekcyjny określi pierwszy rejon wskazany, który życzy sobie poddać inspekcji. Jak tylko rejon wskazany zostanie określony, zespół inspekcyjny przekaze zespołowi towarzyszącemu, jako część prośby o przeprowadzenie inspekcji, opis geograficzny określający zewnętrzne granice tego rejonu. Zespół inspekcyjny będzie mieć prawo, jako część swej prośby, zidentyfikować obiekt lub obszar, który życzy sobie poddać inspekcji.

3. Państwo-Strona, na którego terytorium ma być prowadzona inspekcja na żądanie, niezwłocznie po otrzymaniu nazwy rejonu wskazanego, poinformuje inne Państwa-Strony, które używają obiekty lub pomieszczenia, na mocy umowy z inspekcjonowanym Państwem-Stroną, załączając opis geograficzny określający jego granice zewnętrzne.

4. Inspekcjonowane Państwo-Strona będzie mieć prawo odmowy przyjęcia inspekcji na żądanie w rejonach wskazanych.

5. Inspekcjonowane Państwo-Strona poinformuje zespół inspekcyjny w ciągu 2 godzin od wyznaczenia rejonu wskazanego, czy udzieli zgody na inspekcję.

6. Jeżeli dostęp do rejonu wskazanego jest zapewniony:

A) inspekcjonowane Państwo-Strona będzie mieć prawo do przygotowania się na przybycie zespołu inspekcyjnego do rejonu wskazanego w ciągu 6 godzin od chwili zaakceptowania inspekcji;

B) inspekcjonowane Państwo-Strona zapewni przemieszczenie się zespołu inspekcyjnego do pierwszego rejonu wskazanego najdogodniejszym z dostępnych środków transportu i przybycie na miejsce możliwie najwcześniej po określeniu miejsca inspekcji, lecz nie później niż 9 godzin od momentu zaakceptowania inspekcji, jeśli inne uzgodnienia nie zostały przyjęte pomiędzy zespołem inspekcyjnym a zespołem towarzyszącym, lub jeśli miejsce inspekcji nie jest położone w terenie górzystym lub w terenie, do którego dostęp jest trudny. W takim przypadku zespół inspekcyjny będzie przetransportowany do miejsca inspekcji nie później niż 15 godzin po zaakceptowaniu inspekcji. Czas przejazdu przekraczający 9 godzin nie będzie wliczany do okresu pobytu w kraju zespołu inspekcyjnego oraz

C) stosowane będą postanowienia rozdziału VI niniejszego Protokołu. W takim rejonie wskazanym zespół towarzyszący może opóźnić dostęp do lub przelot nad poszczególnymi częściami rejonu wskazanego. Jeśli opóźnienie przekroczy 4 godziny, zespół inspekcyjny będzie miał prawo odwołania inspekcji. Okres opóźnienia nie będzie zaliczany do okresu pobytu w kraju lub maksymalnego dozwolonego czasu pobytu w rejonie wskazanym.

7. Jeśli zespół inspekcyjny zażąda dostępu do obiektów lub pomieszczeń używanych przez inne Państwo-Stronę na mocy umowy z inspekcjonowanym Państwem-Stroną, to inspekcjonowane Państwo-Strona niezwłocznie poinformuje to Państwo-Stronę o takim żądaniu. Zespół towarzyszący poinformuje zespół inspekcyjny, że inne Państwo-Strona na mocy umowy z inspekcjonowanym Państwem-Stroną, będzie, we współpracy z inspekcjonowanym Państwem-Stroną i w zakresie zgodnym z tą umową, egzekwować prawa i obowiązki przewidziane w niniejszym Protokole w odniesieniu do inspekcji obejmujących sprzęt lub materiały Państwa Strony używającego te obiekty lub pomieszczenia.

8. Jeżeli inspekcjonowane Państwo-Strona sobie tego życzy, zespół inspekcyjny może wziąć udział w informacji przedinspekcyjnej po przybyciu do rejonu wskazanego. Informacja taka będzie trwała nie dłużej niż 1 godzinę. W trakcie informacji mogą być również poruszone zasady bezpieczeństwa i sprawy administracyjne.

9. Jeżeli nie zezwala się na dostęp do rejonu wskazanego:

A) inspekcjonowane Państwo-Strona lub Państwo-Strona egzekwujące prawa i obowiązki Państwa-Strony inspekcjonowanego dostarczy przekonującego zapewnienia, że rejon wskazany nie zawiera uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych Traktatem. Jeżeli takie uzbrojenie i sprzęt są obecne i przypisane do organów powołanych i zorganizowanych do zapewnienia bezpieczeństwa wew-

nętrznego w czasie pokoju w rejonie zdefiniowanym w artykule 5 Traktatu, inspekcjonowane Państwo-Strona lub Państwo-Strona egzekwujące prawa i obowiązki inspekcjonowanego Państwa-Strony zezwoli na wizualne potwierdzenie ich obecności, chyba że zostanie to uniemożliwione przez siłę wyższą, w którym to przypadku potwierdzenie wizualne zostanie przeprowadzone możliwie jak najszybciej, oraz

B) żadna kwota inspekcyjna nie będzie naliczana i czas pomiędzy wyznaczeniem rejonu wskazanego a następującą po tym odmową nie będzie liczony do okresu pobytu w kraju. Zespół inspekcyjny będzie mieć prawo wyznaczenia innego rejonu wskazanego lub miejsca zadeklarowanego do inspekcji lub stwierdzenia zakończenia inspekcji.

Rozdział IX. INSPEKCJA PROCESU CERTYFIKACJI

1. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo przeprowadzenia inspekcji, bez prawa odmowy, certyfikacji rekategoryzowanych wielozadaniowych śmigłowców uderzeniowych i reklasyfikowanych samolotów szkolno-bojowych, zgodnie z postanowieniami niniejszego rozdziału, "Protokołu o rekategoryzacji śmigłowców" i "Protokołu o reklasyfikacji samolotów". Takie inspekcje nie będą zaliczane do kwot ustalonych w rozdziale II niniejszego Protokołu. Zespoły inspekcyjne przeprowadzające tego rodzaju inspekcje mogą się składać z przedstawicieli różnych Państw-Stron. Inspekcjonowane Państwo-Strona nie będzie zobowiązane do akceptowania więcej niż jednego zespołu inspekcyjnego jednocześnie w każdym miejscu certyfikacji.

2. Przeprowadzając inspekcję certyfikacji zgodnie z niniejszym rozdziałem, zespół inspekcyjny będzie mieć prawo pozostania w miejscu certyfikacji przez okres dwóch dni, jeśli nie zostaną przyjęte inne uzgodnienia.

3. Nie później niż 15 dni przed certyfikacją rekategoryzowanych wielozadaniowych śmigłowców uderzeniowych lub reklasyfikowanych samolotów szkolno-bojowych Państwo-Strona przeprowadzające tę certyfikację przekaże wszystkim innym Państwom-Stronom notyfikację, podając:

A) miejsce, w którym certyfikacja ma być dokonana, łącznie ze współrzędnymi geograficznymi;

B) zaplanowane daty procesu certyfikacji;

C) przewidzianą liczbę i typ, model lub wersję certyfikowanych śmigłowców lub samolotów;

D) fabryczny numer seryjny każdego śmigłowca lub samolotu;

E) jednostkę lub miejsce, do którego śmigłowce lub samoloty były poprzednio przypisane;

F) jednostkę lub miejsce, do którego certyfikowane śmigłowce lub samoloty zostaną przypisane w przyszłości;

G) punkt wejścia/wyjścia dla zespołu inspekcyjnego oraz

H) dzień i godzinę, do której zespół inspekcyjny powinien przybyć do punktu wejścia/wyjścia w celu przeprowadzenia inspekcji certyfikacji.

4. Inspektorzy będą mieć prawo wejścia i wizualnej inspekcji kabiny oraz wnętrza śmigłowca lub samolotu, łącznie ze sprawdzeniem fabrycznego numeru seryjnego, bez prawa odmowy przez Państwo-Stronę przeprowadzające certyfikację.

5. Jeżeli zespół inspekcyjny zwróci się z prośbą, zespół towarzyszący odsunie, bez prawa odmowy, płyty zakrywające miejsca, skąd zostały usunięte części i przewody, zgodnie z postanowieniami "Protokołu o rekateryzacji śmigłowców" i "Protokołu o reklasyfikacji samolotów".

6. Inspektorzy będą mieć prawo żądać i obserwować, z prawem odmowy przez Państwo-Stronę przeprowadzające certyfikację, uruchamianie każdego elementu systemu broni w wielozadaniowych śmigłowcach uderzeniowych, które są certyfikowane lub zadeklarowane do rekateryzacji.

7. Po zakończeniu każdej inspekcji certyfikacji zespół inspekcyjny sporządzi raport pomspekcyjny zgodnie z postanowieniami rozdziału XII niniejszego Protokołu.

8. Po zakończeniu inspekcji w miejscu certyfikacji zespół inspekcyjny będzie mieć prawo opuszczenia terytorium inspekcjonowanego Państwa-Strony albo przeprowadzenia kolejnej inspekcji w innym miejscu certyfikacji lub redukcji, jeżeli wymagana notyfikacja została przekazana przez zespół inspekcyjny zgodnie z rozdziałem IV paragraf 3 niniejszego Protokołu. Zespół inspekcyjny powiadomi zespół towarzyszący o swoim zamiarze wyjazdu z miejsca certyfikacji i ewentualnym zamiarze przemieszczenia się do innego miejsca certyfikacji lub do miejsca redukcji co najmniej 24 godziny przed zamierzonym czasem wyjazdu.

9. W ciągu 7 dni po zakończeniu certyfikacji Państwo-Strona odpowiedzialne za certyfikację powiadomi o tym wszystkie pozostałe Państwa-Strony. Tego rodzaju notyfikacja będzie zawierać liczbę, typy, modele lub wersje oraz fabryczne numery seryjne certyfikowanych śmigłowców lub

samolotów, miejsce certyfikacji, faktyczne daty certyfikacji i jednostki lub miejsca, do których rekategoryzowane śmigłowce lub przeklasyfikowane samoloty zostaną przypisane.

Rozdział X. INSPEKCJA PROCESU REDUKCJI

1. Każde Państwo-Strona będzie mieć prawo prowadzenia inspekcji procesu redukcji, bez prawa odmowy przez inspekcjonowane Państwo-Stronę, realizowanego zgodnie z rozdziałami I do VIII i X do XII "Protokołu o redukcji", stosownie do postanowień niniejszego rozdziału. Takie inspekcje nie będą wliczane do kwot ustalonych w rozdziale II niniejszego Protokołu. Zespoły inspekcyjne prowadzące takie inspekcje mogą składać się z przedstawicieli różnych Państw-Stron. Inspekcjonowane Państwo-Strona nie będzie zobowiązane do przyjęcia jednocześnie więcej niż jednego zespołu inspekcyjnego w każdym miejscu redukcji.

2. Inspekcjonowane Państwo-Strona będzie mieć prawo organizowania i przeprowadzania procesu redukcji zgodnie z postanowieniami zawartymi jedynie w artykule VIII Traktatu i w "Protokole o redukcji". Inspekcje procesu redukcji będą prowadzone w sposób nie kolidujący z działaniami prowadzonymi w miejscu redukcji lub niepotrzebnie utrudniający, opóźniający lub komplikujący przebieg procesu redukcji.

3. Jeśli miejsce redukcji, notyfikowane zgodnie z rozdziałem III "Protokołu o wymianie informacji", jest użytkowane przez więcej niż jedno Państwo-Stronę, inspekcje procesu redukcji będą prowadzone zgodnie z planami użytkowania, dostarczonymi przez każde Państwo-Stronę użytkujące miejsce redukcji.

4. Każde Państwo-Strona, które zamierza zredukować uzbrojenie konwencjonalne i sprzęt ograniczane Traktatem, powiadomi wszystkie pozostałe Państwa-Strony, jakie konwencjonalne uzbrojenie i sprzęt mają być zredukowane w każdym miejscu redukcji w kalendarzowym okresie sprawozdawczym. Każdy taki kalendarzowy okres sprawozdawczy będzie obejmować okres nie dłuższy niż 90 dni i nie krótszy niż 30 dni. Postanowienie to mieć będzie zastosowanie w każdym przypadku przeprowadzania redukcji w miejscu redukcji, bez względu na to, czy proces redukcji odbywa się w sposób ciągły czy przerywany.

5. Najpóźniej 15 dni przed rozpoczęciem redukcji w kalendarzowym okresie sprawozdawczym, Państwo-Strona, zamierzające realizować procedurę redukcji, przekaże wszystkim pozostałym Państwom-Stronom notyfikację o kalendarzowym okresie sprawozdawczym. Notyfikacja ta będzie zawierać: nazwę miejsca redukcji z podaniem jego współrzędnych geograficznych, planowaną datę rozpoczęcia i zakończenia redukcji konwencjonalnego uzbrojenia i sprzętu przewidzianych do redukcji w kalendarzowym okresie sprawozdawczym. Ponadto, notyfikacja określi:

A) szacunkową liczbę i typ uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu, które mają podlegać redukcji;

B) obiekt lub obiekty weryfikacji, z których zostały wycofane środki przewidziane do redukcji;

C) procedury redukcyjne, które będą stosowane, zgodnie z rozdziałami III do VIII i X do XII "Protokołu o redukcji", dla każdego typu uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu przewidzianych do redukcji;

D) punkt wejścia/wyjścia dla zespołu inspekcyjnego prowadzącego inspekcję redukcji notyfikowany dla danego kalendarzowego okresu sprawozdawczego oraz

E) dzień i godzinę, do której zespół inspekcyjny musi przybyć do punktu wejścia/wyjścia w celu przeprowadzenia inspekcji konwencjonalnego uzbrojenia i sprzętu przed rozpoczęciem ich redukcji.

6. Z wyjątkiem przypadków określonych w paragrafie 11 niniejszego rozdziału, zespół inspekcyjny będzie mieć prawo przybycia lub odjazdu z miejsca redukcji w dowolnym momencie kalendarzowego okresu sprawozdawczego i do trzech dni po zakończeniu notyfikowanego kalendarzowego okresu sprawozdawczego. Ponadto zespół inspekcyjny będzie mieć prawo pozostania w miejscu redukcji przez czas trwania jednego lub więcej kalendarzowych okresów sprawozdawczych, pod warunkiem że okresy te nie dzieli więcej niż trzy dni. W ciągu całego okresu przebywania zespołu inspekcyjnego w miejscu redukcji będzie on miał prawo obserwować wszystkie procedury redukcyjne prowadzone zgodnie z "Protokołem o redukcji".

7. Zgodnie z postanowieniami zawartymi w tym rozdziale, zespół inspekcyjny będzie mieć prawo swobodnego notowania fabrycznych numerów seryjnych uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu podlegających redukcji lub umieszczenia specjalnych znaków na tym sprzęcie przed redukcją i ponownego odnotowania tych numerów lub znaków po zakończeniu procesu redukcji. Części i elementy redukowanego uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu, zgodnie z rozdziałem II paragraf 1 i 2 "Protokołu o redukcji", lub w przypadku konwersji pojazdy, które zostały przekształcone do celów niewojskowych, powinny być dostępne dla inspektorów

przez okres co najmniej trzech dni po zakończeniu notyfikowanego kalendarzowego okresu sprawozdawczego, chyba że inspekcja zredukowanych egzemplarzy została zakończona wcześniej.

8. Państwo-Strona, zaangażowane w proces redukcji uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu ograniczanych, Traktatem, założy w każdym miejscu redukcji rejestr, w którym będzie odnotowywać fabryczne numery rejestracyjne każdego egzemplarza poddawanego redukcji, jak również daty rozpoczęcia i zakończenia procedur redukcyjnych. Rejestr ten będzie udostępniony zespołowi inspekcyjnemu na okres trwania inspekcji.

9. Na zakończenie każdej inspekcji procesu redukcji zespół inspekcyjny sporządzi standardowy raport, który będzie podpisany przez szefa zespołu inspekcyjnego i przedstawiciela inspekcjonowanego Państwa-Strony. Zastosowanie mieć będą postanowienia rozdziału 12 niniejszego Protokołu.

10. Po zakończeniu inspekcji w miejscu redukcji zespół inspekcyjny będzie miał prawo opuszczenia terytorium inspekcjonowanego Państwa-Strony lub przeprowadzenia kolejnej inspekcji w innym miejscu redukcji lub miejscu certyfikacji, jeśli wymagana notyfikacja została przekazana zgodnie z rozdziałem IV paragraf 3 niniejszego Protokołu. Zespół inspekcyjny powiadomi zespół towarzyszący o swoim zamiarze wyjazdu z miejsca redukcji i ewentualnym zamiarze przemieszczenia do innego miejsca redukcji lub do miejsca certyfikacji co najmniej 24 godziny przed zamierzonym czasem wyjazdu.

11. Każde Państwo-Strona będzie zobowiązane przyjąć do 10 inspekcji rocznie w celu uwiarygodnienia procesu przekształcenia uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu w pojazdy do celów niewojskowych, zgodnie z rozdziałem VIII "Protokołu o redukcji". Takie inspekcje będą przeprowadzone zgodnie z postanowieniami niniejszego rozdziału, z następującymi wyjątkami:

A) notyfikacja, zgodnie z paragrafem 5 podparagraf E niniejszego rozdziału, określi jedynie datę i czas, do którego zespół inspekcyjny musi przybyć do punktu wejścia/wyjścia w celu dokonania inspekcji egzemplarzy sprzętu po zakończeniu ich przekształcenia w pojazdy do celów niewojskowych oraz

B) zespół inspekcyjny będzie mieć prawo do przybycia lub opuszczenia miejsca redukcji jedynie w ciągu 3 dni po upływie notyfikowanej daty zakończenia przekształcenia.

12. W ciągu 7 dni od zakończenia procesu redukcji w kalendarzowym okresie sprawozdawczym Państwo-Strona odpowiedzialne za redukcję przekaże wszystkim pozostałym Państwom-Stronom notyfikację o zakończeniu redukcji przewidzianej na ten okres. Notyfikacja taka powinna wyszczególnić liczbę i typy zredukowanego uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu, miejsca przeprowadzania redukcji, zastosowaną procedurę redukcji oraz rzeczywistą datę rozpoczęcia i zakończenia procesu redukcji przewidzianego na dany kalendarzowy okres sprawozdawczy. W przypadku uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu redukowanych zgodnie z rozdziałami X i XII "Protokołu o redukcji", notyfikacja będzie określać również miejsce, w którym uzbrojenie i sprzęt konwencjonalny będą stale przechowywane. W przypadku uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu redukowanych zgodnie z rozdziałem VIII "Protokołu o redukcji", notyfikacja będzie określać miejsce redukcji, w którym zostanie przeprowadzone ostatecznie przekształcenie, lub miejsce magazynowania, do którego każdy egzemplarz sprzętu przeznaczony do przekształcenia będzie przenoszony.

Rozdział XI. ODWOŁANIE INSPEKCJI

1. Jeśli zespół inspekcyjny nie jest w stanie przybyć do punktu wejścia/wyjścia w ciągu 6 godzin od początkowo zakładanego czasu przybycia lub od nowego czasu przybycia zakomunikowanego zgodnie z rozdziałem IV, paragraf 6 niniejszego Protokołu, inspekcjonujące Państwo-Strona poinformuje o tym Państwa-Strony zgodnie z rozdziałem IV, paragraf 1 niniejszego Protokołu. W takim przypadku notyfikacja o zamiarze przeprowadzenia inspekcji straci ważność, a inspekcja zostanie odwołana.

2. W przypadku opóźnienia z przyczyn niezależnych od inspekcjonującego Państwa-Strony, które wystąpiły po przybyciu zespołu inspekcyjnego do punktu wejścia/wyjścia i które uniemożliwiły zespołowi inspekcyjnemu dotarcie do pierwszego wyznaczonego miejsca inspekcji w czasie określonym w rozdziale VII, paragraf 8 lub rozdziale VIII, paragraf 6, podparagraf B niniejszego Protokołu, inspekcjonujące Państwo-Strona będzie mieć prawo do odwołania inspekcji. Jeśli inspekcja nie dojdzie do skutku w takich okolicznościach, nie może być odliczona od kwoty przewidzianej Traktatem.

Rozdział XII. SPRAWOZDANIE Z INSPEKCJI

1. W celu zakończenia inspekcji prowadzonej zgodnie z rozdziałami VII, VIII, IX lub X niniejszego Protokołu, a przed opuszczeniem miejsca inspekcji:

A) zespół inspekcyjny przekaze zespołowi towarzyszącemu pisemne sprawozdanie oraz

B) zespół towarzyszący będzie miał prawo włączyć do sprawozdania z inspekcji własne komentarze i podpisać sprawozdanie w ciągu 1 godziny od jego otrzymania od zespołu inspekcyjnego, chyba że wcześniej zespół inspekcyjny i zespół towarzyszący uzgodnił przedłużenie tego terminu.

2. Sprawozdanie zostanie podpisane przez szefa zespołu inspekcyjnego, a jego przyjęcie potwierdzone pisemnie przez szefa zespołu towarzyszącego.

3. Sprawozdanie będzie rzeczowe i znormalizowane. Formularze dla każdego rodzaju inspekcji zostaną uzgodnione przez Wspólną Grupę Konsultacyjną przed wejściem w życie Traktatu, z uwzględnieniem paragrafów 4, 5 niniejszego rozdziału.

4. Sprawozdania z inspekcji prowadzonych na podstawie rozdziałów VII i VIII niniejszego Protokołu będą zawierać:

A) miejsce inspekcji;

B) dzień i godzinę przybycia zespołu inspekcyjnego do miejsca inspekcji;

C) dzień i godzinę opuszczenia miejsca inspekcji przez zespół inspekcyjny oraz

D) liczbę, typ i model lub wersję jakichkolwiek czołgów bojowych, bojowych wozów opancerzonych, artylerii, samolotów bojowych, śmigłowców bojowych, reklasyfikowanych samolotów szkolno-bojowych, pojazdów podobnych konstrukcyjnie do transporterów opancerzonych, pojazdów podobnych konstrukcyjnie do bojowych wozów piechoty oraz mostów czołgowych, które zaobserwowano w czasie inspekcji, ze wskazaniem ewentualnie obiektów weryfikacji, do których należą.

5. Sprawozdania z inspekcji prowadzonych na podstawie rozdziału IX lub X niniejszego Protokołu będą zawierać:

A) miejsce redukcji lub certyfikacji, w których prowadzono proces redukcji lub certyfikacji;

B) okres, w którym zespół inspekcyjny przebywał w danym miejscu;

C) liczbę i rodzaj, model lub wersję uzbrojenia konwencjonalnego i sprzętu, których redukcja lub reklasyfikowanie było obserwowane;

- D) listę wszelkich numerów seryjnych odnotowanych w czasie inspekcji;
- E) w przypadku redukcji, określoną procedurę redukcji, zastosowaną lub obserwowaną oraz
- F) w przypadku redukcji, jeśli zespół inspekcyjny przebywał w miejscu redukcji przez cały kalendarzowy okres sprawozdawczy, rzeczywiste daty rozpoczęcia i zakończenia redukcji.

6. Sprawozdanie z inspekcji będzie sporządzone w języku oficjalnym Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie, określonym przez inspekcjonujące Państwo-Stronę, zgodnie z rozdziałem IV paragraf 2 podparagraf G lub paragraf 3 podparagraf F niniejszego Protokołu.

7. Inspekcjonujące Państwo-Strona i inspekcjonowane Państwo-Strona zatrzymają po jednej kopii sprawozdania. Według swego uznania każde z tych Państw-Stron może przedstawić sprawozdanie z inspekcji innym Państwom-Stronom, oraz - jako zasada - udostępnić je Wspólnej Grupie Konsultacyjnej.

8. Stacjonujące Państwo-Strona w szczególności:

- A) będzie miało prawo zamieszczenia pisemnych komentarzy dotyczących inspekcji utrzymywanych konwencjonalnych sił zbrojnych oraz
- B) zatrzyma jedną kopię sprawozdania w przypadku inspekcji utrzymywanych konwencjonalnych sił zbrojnych.

Rozdział XIII. PRZYWILEJE I IMMUNITETY INSPEKTORÓW I CZŁONKÓW

ZAŁÓG ŚRODKÓW TRANSPORTU

1. Aby efektywnie wypełniać swoje funkcje w celu wprowadzenia w życie postanowień Traktatu, a nie dla ich korzyści osobistych inspektorom i członkom załóg środków transportu przyznane będą przywileje i immunitety, z jakich korzystają przedstawiciele dyplomatyczni na podstawie artykułu 29; artykułu 30 paragraf 2; artykułu 31 paragraf 1,2,3; i artykułów 34 i 35 Konwencji wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych z 18 kwietnia 1961 roku.

2. Dodatkowo inspektorom i członkom załóg środków transportowych przyznane zostaną przywileje, z jakich korzystają przedstawiciele dyplomatyczni na podstawie artykułu 36 paragraf 1 podparagraf b Konwencji wiedeńskiej o stosunkach dyplomatycznych z 18 kwietnia 1961 roku. Nie wolno im będzie wprowadzać na terytorium Państwa-Strony, gdzie ma być prowadzona

inspekcja, przedmiotów, których import lub eksport jest prawnie zabroniony lub kontrolowany przez przepisy o kwarantannie, obowiązujące w tym Państwie-Stronie.

3. Środki transportu zespołu inspekcyjnego będą nietykalne, z wyjątkiem przypadków, co do których Traktat stanowi inaczej.

4. Inspekcjonujące Państwo-Strona może zrzec się immunitetu dotyczącego odpowiedzialności karnej każdego ze swych inspektorów lub członków załogi środka transportowego w tych przypadkach, kiedy w jego opinii immunitet hamowałby wymiar sprawiedliwości i kiedy nie byłoby to ze szkodą dla wprowadzenia w życie postanowień Traktatu. Z immunitetu inspektorów i członków załogi środka transportowego, którzy nie są obywatelami inspekcjonującego Państwa-Strony, zrezygnować może wyłącznie Państwo-Strona, którego obywatelami są inspektorzy. Takie zrzeczenie się nietykalności musi być zawsze wyraźnie stwierdzone.

5. Przywileje i immunitety wzmiankowane w tym rozdziale będą przyznane inspektorom i członkom załóg środków transportowych:

A) w czasie przejazdu przez terytorium jakiegokolwiek Państwa-Strony w celu przeprowadzenia inspekcji na terytorium innego Państwa-Strony;

B) w czasie ich pobytu na terytorium Państwa-Strony, gdzie prowadzona jest inspekcja oraz

C) w okresie późniejszym w odniesieniu do wcześniejszych działań podejmowanych w związku z wykonywaniem oficjalnych funkcji inspektora lub członka załogi środków transportowych.

6. Jeśli inspekcjonowane Państwo-Strona uzna, że inspektor lub członek załogi środka transportowego nadużył jego przywilejów lub immunitetów, zastosowanie mieć będą postanowienia zawarte w rozdziale VI, paragraf 6 niniejszego Protokołu. Na prośbę jednego z zainteresowanych Państw-Stron, zostaną podjęte konsultacje między nimi w celu zapobieżenia powtórzeniu się nadużyć.

PROTOKÓŁ O WSPÓLNEJ GRUPIE KONSULTACYJNEJ

Państwa-Strony niniejszym przyjmują procedury i inne postanowienia dotyczące Wspólnej Grupy Konsultacyjnej ustanowionej zgodnie z artykułem XVI "Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie" z 19 listopada 1990r., zwanego dalej Traktatem.

1. Wspólna Grupa Konsultacyjna będzie się składać z przedstawicieli wyznaczonych przez każde Państwo-Stronę. Zastępcy przedstawicieli, doradcy i eksperci Państwa-Strony będą mogli brać udział w pracach Wspólnej Grupy Konsultacyjnej według uznania danego Państwa-Strony.

2. Pierwsze posiedzenie Wspólnej Grupy Konsultacyjnej odbędzie się nie później niż 60 dni po podpisaniu Traktatu. Przewodniczącym posiedzenia inauguracyjnego będzie przedstawiciel Królestwa Norwegii.

3. Wspólna Grupa Konsultacyjna będzie się spotykać na posiedzeniach zwyczajnych dwa razy w roku.

4. Na wniosek jednego lub więcej Państw-Stron, Przewodniczący Wspólnej Grupy Konsultacyjnej będzie zwoływał dodatkowe sesje. O otrzymaniu wniosku powiadomi on niezwłocznie wszystkie pozostałe Państwa-Strony. Sesje takie rozpoczną się nie później niż 15 dni po otrzymaniu wniosku przez Przewodniczącego.

5. Posiedzenia Wspólnej Grupy Konsultacyjnej będą trwać nie dłużej niż cztery tygodnie, chyba że zdecyduje ona inaczej.

6. Państwa-Strony będą obejmować przewodnictwo Wspólnej Grupy Konsultacyjnej na zasadzie rotacji, zgodnie z kolejnością alfabetyczną w języku francuskim.

7. Wspólna Grupa Konsultacyjna będzie się spotykać w Wiedniu, chyba że zdecyduje ona inaczej.

8. Przedstawiciele Państw-Stron będą zasiadać na posiedzeniach zgodnie z kolejnością alfabetyczną w języku francuskim.

9. Oficjalnymi językami Wspólnej Grupy Konsultacyjnej będą: angielski, francuski, hiszpański, niemiecki, rosyjski i włoski.

},

10. Obrady Wspólnej Grupy Konsultacyjnej będą poufne, chyba że zdecyduje ona inaczej.

11. Stosować się będzie następującą skalę podziału wydatków związanych z funkcjonowaniem Wspólnej Grupy Konsultacyjnej, chyba że Wspólna Grupa Konsultacyjna zdecyduje inaczej:

- 10,35% - dla Republiki Francuskiej, Republiki Federalnej Niemiec, Republiki Włoskiej, Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich, Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej oraz Stanów Zjednoczonych Ameryki,
- 6,50% - dla Kanady,
- 5,20% - dla Królestwa Hiszpanii,
- 4,00% - dla Królestwa Belgii, Królestwa Holandii i Rzeczypospolitej Polski,
- 2,34% - dla Czeskiej i Słowackiej Republiki Federacyjnej, Królestwa Danii, Republiki Węgierskiej i Królestwa Norwegii,
- 0,88% - dla Republiki Greckiej, Rumunii i Republiki Tureckiej,
- 0,68% - dla Republiki Bułgarii, Wielkiego Księstwa Luksemburg i Republiki Portugalskiej,
- 0,16% - dla Republiki Islandii.

12. W okresie, w którym niniejszy Protokół jest stosowany tymczasowo, zgodnie z "Protokołem o tymczasowym stosowaniu niektórych postanowień Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie", Wspólna Grupa Konsultacyjna:

A) wypracuje lub, w razie konieczności, zrewiduje zasady procedury, metody pracy, skalę podziału wydatków Wspólnej Grupy Konsultacyjnej oraz konferencji, a także podziału kosztów inspekcji pomiędzy lub wśród Państw-Stron, zgodnie z artykułem XVI paragraf 2. podparagraf F Traktatu oraz

B) rozważy, na wniosek któregośkolwiek Państwa-Strony, kwestie dotyczące postanowień Traktatu, które są stosowane tymczasowo.

P R O T O K O Ł

O TYMCZASOWYM STOSOWANIU NIEKTORYCH POSTANOWIEN TRAKTATU
O KONWENCJONALNYCH SIŁACH ZBROJNYCH W EUROPIE

W celu sprzyjania realizacji "Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie" z 19 listopada 1990 r., zwanego dalej Traktatem, Państwa-Strony przyjmują niniejszym tymczasowe stosowanie niektórych postanowień Traktatu:

1. Bez uszczerbku dla postanowień artykułu XXII Traktatu, Państwa-Strony będą stosować tymczasowo następujące postanowienia Traktatu:

- a) artykuł VII paragrafy 2, 3 i 4;
- b) artykuł VIII paragrafy 5,6 i 8;
- c) artykuł IX;
- d) artykuł XIII;
- e) artykuł XVI paragrafy 1, 2/f/, 2/g/, 4,6 i 7;
- f) artykuł XVII;
- g) artykuł XVIII;
- h) artykuł XXI paragraf 2;
- i) "Protokół o istniejących typach", rozdziały III i IV;
- j) "Protokół o wymianie informacji", rozdziały VII, XII i XIII;
- k) "Protokół o inspekcji", rozdział II paragraf 24 podparagraf /a/ i rozdział III paragrafy 3, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11 i 12;
- l) "Protokół o Wspólnej Grupie Konsultacyjnej" oraz
- m) "Protokół o redukcji", rozdział IX.

2. Państwa-Strony będą stosować tymczasowo postanowienia wymienione w paragrafie 1 niniejszego Protokołu w świetle i w zgodzie z innymi postanowieniami Traktatu.

3. Protokół niniejszy wejdzie w życie z chwilą podpisania Traktatu. Pozostanie on w mocy przez 12 miesięcy, ale wygaśnie wcześniej, jeśli:

- a) Traktat wejdzie w życie przed upływem 12 miesięcy lub
- b) jakieś Państwo-Strona powiadomi wszystkie inne Państwa-Strony, że nie zamierza ono stać się stroną Traktatu.

Okres stosowania niniejszego Protokołu może być wydłużony, jeśli wszystkie Państwa-Strony tak zdecydują.

TRAKTAT

o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie,

podpisany w Paryżu dnia 19 listopada 1990 r.

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 19 listopada 1990 r. został podpisany w Paryżu Traktat o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie.

Po zaznajomieniu się z powyższym traktatem, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- został on uznany za słuszny zarówno w całości, jak i każde z postanowień w nim zawartych,
- jest przyjęty, ratyfikowany i potwierdzony,
- będzie niezmiennie zachowywany.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 13 listopada 1991 r.

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej: *L. Wałęsa*

L.S.

Minister Spraw Zagranicznych: *K. Skubiszewski*

(Tekst traktatu zawiera załącznik do niniejszego numeru)

OŚWIADCZENIE RZĄDOWE

z dnia 6 lipca 1994 r.

w sprawie przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie, podpisanego w Paryżu dnia 19 listopada 1990 r.

Podaje się niniejszym do wiadomości, że zgodnie z artykułem XXII paragraf 1 Traktatu o konwencjonalnych siłach zbrojnych w Europie, podpisanego w Paryżu dnia 19 listopada 1990 r., dnia 26 listopada 1991 r. został przekazany Rządowi Królestwa Holandii dokument przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do wspomnianego traktatu.

Zgodnie z artykułem XXII traktatu wszedł on w życie w stosunku do Rzeczypospolitej Polskiej dnia 9 listopada 1992 r.

Jednocześnie podaje się do wiadomości, co następuje:

1. Zgodnie z artykułem XXII paragraf 2 traktatu, wszedł on w życie dnia 9 listopada 1992 r.

Następujące państwa stały się jego stronami, składając dokumenty ratyfikacyjne w niżej podanych datach:

Armenia	12 października 1992 r.
Azerbejdżan	9 lipca 1992 r.
Belgia	17 grudnia 1991 r.
Białoruś	30 października 1992 r.
Bułgaria	12 listopada 1991 r.
Czechosłowacja	5 sierpnia 1991 r.
Dania	30 grudnia 1991 r.
Francja	14 marca 1992 r.
Grecja	8 lipca 1992 r.
Gruzja	6 lipca 1992 r.

Hiszpania	1 czerwca 1992 r.
Holandia (dla Królestwa w Europie)	8 listopada 1991 r.
Islandia	24 grudnia 1991 r.
Kanada	22 listopada 1991 r.
Kazachstan	30 października 1992 r.
Luksemburg	22 stycznia 1992 r.
Moldowa	6 lipca 1992 r.
Republika Federalna Niemiec	23 grudnia 1991 r.
Norwegia	19 listopada 1991 r.
Polska	26 listopada 1991 r.
Portugalia	14 sierpnia 1992 r.
Federacja Rosyjska	3 września 1992 r.
Rumunia	21 kwietnia 1992 r.
Stany Zjednoczone Ameryki	29 stycznia 1992 r.
Turcja	8 lipca 1992 r.
Ukraina	9 lipca 1992 r.
Węgry	4 listopada 1991 r.
Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Północnej Irlandii	19 listopada 1991 r.
i Wyspa Jersey	
Wyspa Guernsey	
Wyspa Man	
Gibraltar	
Suwerenna Baza Zjednoczonego Królestwa (Obszary Akrotiri i Dhekelia na wyspie Cypr)	
Włochy	22 kwietnia 1992 r.

2. Oświadczenia i zastrzeżenia

GRECJA

„Niniejszym Grecja pragnie potwierdzić moc obowiązującą Traktatu Pokoju zawartego w 1923 r. w Lozannie, Konwencji z Montreux dotyczącej porządku w Cieśninach z 1936 r. i Paryskiego Traktatu Pokoju między Aliantami a Włochami z 1947 r., o tyle, o ile wynikające z nich zobowiązania nie są uchylone, w sposób wyraźny lub dorozumiany, przez inne traktaty, łącznie z niniejszym, lub inne normy i zasady prawa międzynarodowego”.

HISZPANIA

„Stosowanie niniejszego traktatu do Gibraltaru nie narusza prawnego stanowiska Królestwa Hiszpanii odnośnie do sporu ze Zjednoczonym Królestwem w sprawie suwerenności tego półwyspu”.

REPUBLIKA FEDERALNA NIEMIEC

„1. Republika Federalna Niemiec będzie stosować paragraf 24 rozdziału VI Protokołu o inspekcji w taki sposób, że inspekcje poza obiektami wojskowymi na obszarach, które służą celom mieszkalnym, nie będą przeprowadzane.

2. Litera C paragrafu 6 rozdziału VI Protokołu o inspekcji jest rozumiana w taki sposób, że inspekcje poza obiektami wojskowymi na obszarach, które nie służą celom mieszkalnym, będą przeprowadzane tylko w zwyczajowych godzinach pracy.”

TURCJA

zastrzeżenie

„Postanowienie zawarte w artykule II/B i artykule V/1/A traktatu, iż obszar stosowania traktatu obejmuje całe lądowe terytorium Europy, włączając terytoria europejskich wysp Państw-Stron, albo każde inne z jego postanowień w żaden sposób nie zmienia, nie kończy lub nie wpływa na zdemilitaryzowany status Wschodnich Wysp Egejskich, ustanowiony Decyzją Sześciu Mocarstw z 1914 r., Traktatem Pokoju zawartym w Lozannie w 1923 r., Konwencją z Lozanny o porządku na Cieśninach z 1923 r. i Paryskim Traktatem Pokoju z 1947 r.”

3. Informacje o państwach, które w terminie późniejszym staną się stronami powyższego traktatu, a także o tekstach oświadczeń i zastrzeżeń można uzyskiwać w Departamencie Prawno-Traktatowym Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Minister Spraw Zagranicznych: *A. Olechowski*